

SADRŽAJ

Službeni glasnik Općine Sanski Most Broj: 01/2010 Sanski Most Godina XV

04, februar 2010, god

Program rada Općinskog vijeća Sanski Most za 2010. godinu.....	2
Odluka o pokretanju postupka prodaje dionica u vlasništvu općine Sanski Most	1
0	
Odluka o usvajanju ažuriranog plana Programa kapitalnih investicija općine Sanski Most z period na 2010-2014. god	U
Odluka o prenosu poslova; upravljanja, održavanja i pružanja usluga na javnim parkinzima JKP „Sana“ doo Sanski Most	25
Odluka o usvajanju Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zašтите u općini Sanski Most 2010-2011	21
Odluka o davanju saglasnosti na Program rada 2a 2010. god. JP „Gradska	

9	9	6
0	0	7
3	3	7
4	4	7

ifajft r)^»MtV;cr/ > ljcci Sjrrtfi Xlost za
2010.p;<J

Na osnovu člana 24. Statuta općine Sanski Most ('Sl. glasnik općine Sanski Most', br4/08. 5fOS i Srt)9) i člana 50. Poslovnika o radu Općinskog vijeća ('Sl. glasnik općine Sanski Most 'br 3/06). na 16 sjednici Općinskog vijeća općine Sanski Most održanoj 28. 01 2010. godine donesen je

PROGRAM RADA Općinskog vijeća Sanski Most za 2010 god

JANUAR

Nacrt Odluke o izmjeni i dopuni Statuta općine Sanski Most Rok januar 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog vijeća

Program rada Općinskog vijeća Sanski Most za 2010.godinu

Rok januar 2010 god

OBRADIVAČ Kolegij Općinskog vijeća.

Odluka o pokretanju postupka prodaje donica u vlasništvu općine Sanski Most. Rok januar 2010 god

OBRADIVAČ: Komisija za Budžet, finansije i ekonomska pitanja

Odluka o usvajanju ažuriranog Plana Programa kapital investicija za 2010-2014. godinu; Rok **januar** 2010 god

OBRADIVAČ: Općinska Služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju.

Odluka o prenosu poslova upravljanja, održavanja, i pružanja usluga na javnim parkiranjima na području općine Sanski Most; Rok januar 2010 god

OBRADIVAČ Općinska Služba za opću upravu društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe

Odluka o usvajanju Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite 2010/2011 god u općini Sanski Most Rok januar 2010 god

OBRADIVAČ Općinska Služba za opću upravu društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe

Aktuelna problematika

Rok. kontinuirano OBRADIVAČ: Nadležna služba

FEBRUAR

Izveštaj o radu Općinskog načelnika sa Izveštajem općinskih službi za 2009 godinu

- a) Općinske službe za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju
- b) Općinske službe za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove;
- c) Općinske službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove.
- d) Općinske službe za opću upravu društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe;
- e) Općinske službe za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove; f) Općinske službe civilne zaštite

Priloga broj 2 U Odluci Općinskog vijeća Sanski Most za
2010 god

• Rok: februar 2010 god OBRADIVAČ: nadležna služba _ _____

Izveštaj o radu posebnih organa:

- a) Samostalne vatrogasne tehničke službe S Most
- b) Općinskog pravobranilaštva

Rok: februar 2010 god

OBRADIVAČI: nadležni organi _____

informacija o radu posebnih organa

- a) Općinskog suda Sanski Most
- b) Turistička zajednica USK -Podružnica Sanski Most
- c) JU Služba za zapošljavanje USK- Biro rada Sanski Most

Rok februar 2010 god. OBRADIVAČI nadležni organi

Informacija o stanju upravnog rješavanja u Općinskom organu uprave Sanski Most.

i Rok: februar 2010 god

I OBRADIVAČ: Općinska Služba za opću upravu društvene djelatnosti, izvege i raseljene osobe

Prijedlog Budžeta općine Sanski Most za 2010. god Rok februar 2010. god.

OBRADIVAČ: Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove

Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o organizaciji Organa uprave Rok: februar 2010 god

OBRADIVAČ : Oponaska Služba za opću upravu društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe

Odluka o izmjeni i dopuni Statuta općine Sanski Most Rok: februar 2010 god

OBRADIVAČ Oponaska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog vijeća

Odluka o rasporedu sredstava parlamentarnim grupama i pojedincima u Općinskom vijeću Sanski Most

Rok: februar 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog vijeća

Odluka o utvrđivanju naknade za članove Oponaske izborne komisije Rok februar 2010. god,

OBRADIVAČ: Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog **Vijeća**

Aktuelna problematika

Rok: kontinuirano OBRADIVAČ: Nadležna služba

Pužanovičević »SartU. Most ZJ 2010 PC*J

MARI

Izveštaj o realizaciji Programa uštede u Budžetu općine Sanski Most za 2009 godinu Rok: mart 2010. god

OBRADIVAČ Oponaska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove

Program rada i Finansijski plan za 2010 god'-Hi JU Općinskog fonda za komunalne djelatnost i infrastrukturu

I Rok: mart 2010godine OBRADIVAČ: JU Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu

Informacija o utrošku sredstava za podsticaj u poljoprivredi na području općine Sanski Most za 2009. sa Programom podsticajnih mjera u poljoprivredi za 2010 godnu na području općine Sanski Most.

Rok: mart 2010. god.

OBRADIVAČ: Općinska služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju

Nacrt Poslovnika o radu Općinskog vijeća Sanski Most Rok mart 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za imanje, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog vijeća

Odluka o izvršenju budžetskih prihoda i rashoda za period 01.01.2009 god Rok: mart 2010 god

OBRADIVAČ: Oponaska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove

Odluka o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Jedinog općinskog organa uprave Rok: mart 2010 god.

OBRADIVAČ : Općinska Služba za opću upravu društvene djelatnosti izbjegle i raseljene osobe.

Nacrt Odluke o izradi Regulacionog plana "Memorijalnog centra Galaja" Rok: mart 2010 god

OBRADIVAČ Općinska Služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Nacrt Odluke o izradi Regulacionog plana "Hipodrom Šejkovača" Rok: mart 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Nacrt Odluke o izradi Urbanističkog projekta na lokalitetu između ulica Sanične. 10 oktobar i Muse Čučića

Rok: mart 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Odluka o usvajanju i Odluka o provođenju Regulacionog plana "Sanski IGdža" Rok: mart 2010.god

OBRADIVAČ: Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Odluka o izradi i dopuni Odluke o izgradnji i načinu finansiranja lokalnog kanalizacionog sistema Rok mart 2010.god
OBRAĐIVAČ : Općinska Služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju

Odluka o utvrđivanju prosječne konačne građevinske cijene 1 m2 korisne stambene površine na području općine
Sanski Most u 2010.godini Rok mart i novembar 2010 god

OBRAĐIVAČ: Općinska služba za geodetske i imovinsko-pravne poslove

Probran ud* Očinskog vijeća Sa raki Most n
XHQ.\$od

Odluka o utvrđivanju visine rente po zonama za 2010.godmu Rok mart i novembar
2010.god

OBRAĐIVAČ: Općinska služba za geodetske i imovinsko- pravne poslove

APRU,

Izveštaj o radu javnih preduzeća i javnih ustanova

- a) JKP „Sand“ d.o.o Sanski Most
- b) JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o Sanski Most
- c) JP „Rad“o Sana“ Sanski Most
- d) JP* Gradska dvorana doo Sanski Most
- e) JP .Veterinarska stanica* Sanski Most
- f) JU «Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu» S.Most
- g) JU Narodna biblioteka* Sanski Most
- h) JU .Centar za socijalni rad" Sanski Most
- i) JU «Centar za mlade, kulturu, sport i informisanje» KULT MEDIA* Sanski Most

Rok april 2010 god

OBRAĐIVAČ nadležna preduzeća i ustanove

Izveštaj o radu Lokalnog razvojnog centra «LORKA» Sanski Most

Rok april 2010 god

OBRAĐIVAČ: Lokalni razvojni centar «LORKA» Sanski Most

Izveštaj o radu Sportskog saveza općine Sanski Most

Rok april 2010 god

OBRAĐIVAČ: Sportski savez općine Sanski Most

Informacija o radu udruženja građana a) DSR -Sana^M Sanski Most

- a) Lovačko društvo „Sana“ Sanski Most
- b) Merhamet Sanski Most
- c) Crveni križ Sanski Most

Rok april 2010 god

OBRAĐIVAČ: nadležna udruženja građana

Informacija o stanju poljoprivrede i stočarstva sa Informacijom o zasijanim površinama na području općine Sanski Most

Rok april 2010 godine

OBRAĐIVAČ Općinska služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju

Plan upisa za 2010/2011.god. i problemi u oblasti obrazovanja

Rok april 2010. god

OBRADIVAČ: : Općinska služba za opću upravu društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe u saradnji sa aktivom direktora _____

Informacija o stanju zdravstva na području općine Sanski Most

Program radi Optimizacije vijeci Swul i Mo?« /a
2010 god

Rok: april 2010 godine

OBRADIVAČ: Dom zdravlja Sanski Most i Opća bolnica Sanski Most _____

Informacija o stanju u oblasti kriminaliteta, sigurnosti saobraćaja i javnog reda i mira u 2010 godini

Rok: tromjesečno

OBRADIVAČ: Policijska uprava 3 Sanski Most _____

Program mjera štednje u Budžetu općine Sanski Most za 2010 godinu Rok: april 2010. god

OBRADIVAČ: Općinska služba za finansije, računovodstvo stručne i zajedničke poslove

Poslovni o radu Općinskog vijeća Sanski Most Rok april 2010 god,

OBRADIVAČ: Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne « zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog vijeća

Odluka o zakupu poljoprivrednog zemljišta Rok april 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za geodetske i imovinsko-pravne poslove

Nacrt Odluke o izmjeni i dopuni Regulaionog plana "Mahala II" Rok: april 2010 god.

OBRADIVAČ: Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Aktuelna problematika

Rok kontinuirano OBRADIVAČ Nadležna služba

MAJ

Informacija o stanju i problemima bora čko-mvaidiske zaštite (sa posebnim osvrtom na rješavanje stambenih i drugih socijalnih problema ovih kategorija)

Rok: maj 2010. god.

OBRADIVAČ: Katonalno ministarstvo za pitanje soraca B<hać-Ojeljen<e Sanski Most

Izveštaj o izvršenju Budžeta za period 01.01. do 31.03.2009 god

Rok maj 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za finansije, računovodstvo stručne i zajedničke poslove

Informacija o stanju i problemima u mjesnim zajednicama na području općine Sanski Most

Rok: maj 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za opću upravu, društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe u saradnji sa mjesnim zajednicama _____

Nacrt Regulaionog plana Zdravstveno- rekreativnog centra 'Korčanica' Rok maj 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Program radi Opcins&og vijeci Sanjki Mo* tu
2010 god

Nacrt Regulaionog plana Turističko-rekreativnog područja 'Vodopad Blihe' Rok maj 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Odluka o usvajanju Strateškog plana (nacrt) Rok maj 2010 god
OBRAĐIVAČ: Općinska služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju i Općinski fond za komunalno djelatnosti i infrastrukturu

Aktuelna problematika.

I Rok: kontinuirano OBRAĐIVAČ: Nadležna služba _____

JUNI

Odluka o pristupanju izradi Regularnog plana "Hrustovačka pećina" Rok juni 2010 god
OBRAĐIVAČ: Općinska služba za prostorno uređenje građenje i stambene poslove

Odluka o pristupanju izradi Urbanističkog projekta Prijedorske ulice i lokaliteta oko zgrade "ŠIP-a" Rok juni 2010 god
OBRAĐIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje građene i stambene postove

Odluka o utvrđivanju značajnih datuma Rok juni 2010.gcd
OBRAĐIVAČ: Općinska služba za opću upravu.društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osebe

Pravilnik o utvrđivanju kriterija za dodjelu priznanja i odlikovanja proglašenje počasnog građanina i održavanje komemorativnih spomenika na području općine Sanski Most Rok juni 2010 gcd
OBRAĐIVAČ: Općinska služba za opću upravu.društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osebe

Aktuelna problematika

Rok kontinuirano OBRAĐIVAČ: Nadležna služba

JULI

Izveštaj o izvršenju Budžeta za prvih šest mjeseci 2010 gcd Rok: juli 2010. god.

OBRAĐIVAČ: Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove

Informacija o radu stalnih radnih tijela Općinskog vijeća _____

Rok juli 2010. god

OBRAĐIVAČ: Općinska služba za finansije, računovodstvo stručne i zajedničke poslove- Odsjek za stručne poslove Općinskog vijeća _____

Nacrt Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o provođenju Prostornog plana Općine Sanski Most Rok juli 2010 god
OBRAĐIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove

Pužni Općinski vijećnik Siroki Most za
2010. god

Odluka o pristupanju izradi Regularnog plana "Zaštitna zona rijeke Dabra sa uređenjem prostora izvora i ušća"
Rok: juli 2010 god

OBRAĐIVAČ Općinska služba za prostorno uređenje, građenje i stambene poslove Aktuelna problematika

Rok kontinuirano OBRAĐIVAČ: Nadležna služba

SEPTEMBAR

Informacija o upisu učenika u školskoj 2010/2011 god sa osvrtom na uspjeh učenika u školskoj 2009/2010 god i problemi u oblasti obrazovanja

Rok: septembar 2010. god.

OBRAĐIVAČ Općinska služba za opću upravu društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe u suradnji sa aktivom direktora _____

Program rada i Finansijski plan javnih preduzeća i javnih ustanova od općinskog značaja za 2011 godinu

- a) JKP „ViK“ d o.o. Sanski Most
- b) JKP'Sana' d o.o. Sanski Most
- c) JP .Radio Sana" d o.o.Sanski Most
- d) JP* Gradska dvojna* d o.o. Sanski Most
- e) JP .Veterinarska stanica* Sanski Most
- f) JU Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu Sanski Most
- g) JU'Narodna b**o*eka' Sanski Most
- g) JU .Centar za socijalni rad"
- h) JU «Centar za mlade, kulturu, sport i informisanje» KULT ME DI A» Sanski Most

j Rok septembar 2010 god.

I OBRADIVAČ: nadležna preduzeća I ustanove _____

Program rada i Finansijski plan udruženja građana od općinskog značaja za 2010 godinu

- a) Lokalni razvojni centar «LORCA» Sanski Most
- b) Sportski savez općine Sanski Most
- c) DSR'Sana" Sanski Most
- d) Lovačko društvo .Sana* Sanski Most
- e) Merhamet Sanski Most
- f) Crveni križ Sanski Most

OBRADIVAČ nadležna udruženja građana

Rok septembar 2010. god

I

Odkjka o usvajanju ažuriranog Plana Programa kapitalnih investicija za period 2011/2015 godinu. Rok: septembar 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za prrvredno-komunalne djelatnosti i ekologiju i Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu

Aktuelna problematika

Rok kontinuirano OBRADIVAČ:Nadležna služba

Pfojram rais Optnskos vjpcáSuuki Motf n
2010 gr«J

OKTOBAR

Izveštaj o izvršenju Budžeta za penod 01.01.- 30.09.2009. godine

; Rok oktobar 2010. god

j OBRADIVAČ: Općinska služba za finansije . računovodstvo, stručne i zajedničke postove Aktuelna

problematika.

Rok kontinuirano OBRADIVAČ: Nadležna služba

NOVEMBAR

Nacrt Budžeta općine Sanski Most za 2011. godinu Rok: novembar 2010 god

OBRADIVAČ Općinska služba za finansije. računovodstvo, stručne i zajedničke poslove

Nacrt Programa rada Općinskog vijeća Sanski Most za 2011 .godinu Rok novembar2010god

OBRADIVAČ Općinska služba za finansije . računovodstvo, stručne i zajedničke postove - Odsjek za stručne postove Općinskog vijeća

Aktuelna problematika

Rok: kontinuirano OBRAĐIVAČ Nadležna služba

DECEMBAR

Informacija o stanju naplate komunalnih usluga

Rok: decembar 2010 god

OBRAĐIVAČ: Opanska služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekotogiju u saradnju sa JP "VIC d.o.o. Sanski Most i JKP 'Sana' doo Sanski Most

Prijedlog Budžeta općine Sanski Most za 2011. god Rok decembar 2010. god.
OBRAĐIVAČ Općinska služba za finansije, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove

Program rada Općinskog vijeća Sanski Most za 2011 godinu Rok decembar 2010 god OBRAĐIVAČ Kolegij Općinskog vijeća

Usklad/vanje odluka i drugih akata Općinskog vijeća sa pozitivnim propisima Rok: kontinuirano OBRAĐIVAČ nadležne službe

Brq: 07-02-312/10
Datum: 29 1 2010 god

Predsjedavaju^ Općinskog vijeća

Praštalo *Drago*

Na osnovu člana 24. Statuta općine Sanski Most (Službeni glasnik općine Sanski Most uroj: 4/08, 5/08 i 5/09), Općinsko vijeće na 16. sjednici, održanoj dana 28. 01. 2010. godine, donijelo je:

ODLUKU O POKRETANJU POSTUPKA PRODAJE DIONICA U VLASNIŠTVUN OPĆINE SANSKI MOST

Član 1.

Ovom odlukom određuje se pokretanje postupka prodaje dionica u vlasništvu općine Sanski Most kod emitera i to:

- BI I Telekom D.D. Sarajevo, sa stanjem na računu od 5904 dionice,
- Bosnalijek D.D. Sarajevo, sa stanjem na računu od 1084 dionice,
- JP Elektroprivreda Bili D.D. Sarajevo, sa stanjem na računu od 2259 dionice.

Član 2.

Uslovi i način prodaje dionica iz člana I. ove odluke utvrdit će Općinsko vijeće posebnom odlukom u skladu sa zakonskim propisima.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u službenom glasniku općine Sanski Most.

Predsjedavajući Općinskog vijeća

Broj: 07-02-313/10

Drago Praštalo

Datum, 29.01.2010. godine

Na osnovu člana 24 Statuta općine Sanski Most ('Sl glasnik općine Sanski Most' broj: 4/08. 5/08 i 5/09), i Odluke Općinskog vijeća o pristupanju izrade 'Programa kapitalnih investicija' općine Sanski Most ("Sl.glasnik općine Sanski Most' br.7/08). a u skladu sa Memorandumom o razumijevanju zaključenim dana 16.04 2008 godine između općine Sanski Most i Projekta upravne odgovornosti (GAP) u BiH, Općinsko vijeće općine Sanski Most na 16 sjednici održanoj 28 01.2010 godine donijelo je.

ODLUKU

o usvajanju ažuriranog plana Programa kapitalnih investicija općine Sanski Most za period 2010-2014.godma

Član 1.

Općina Sanski Most je ulaskom u GAP projekat (Projekat upravne odgovornosti) preuzela pored obaveze izrade Programa kapitalnih investicija za period 2009-2013.godine. i obavezu ažuriranja istog.

Član 2.

Postupak ažuriranja Programa kapitalnih investicija općine Sanski Most obuhvata, kao i u postupku donošenja Programa kapitalnih investicija za period 2009-2013 godine. Javni poziv za dostavljanje prijedloga projekata koji se ne nalaze u Programu kapitalnih investicija za navedeni period. zatim ocjenjivanje i rangiranje projekata po metodologiji GAP-a.

član 3.

Program Kapitalnih investicija će svake godine Mi ažuriran do 30 septembra godine koja prethodi budžetskoj godini na takav način, da svako naredno izdanje Programa obuhvata petogodišnji investicioni program. Program kapitalnih investicija je osnova za izradu kapitalnog dijela budžeta za svaku narednu godinu

Član 4.

Pretpostavke, načela i način realizacije Programa kapitalnih investicija iz člana 3 su u skladu sa Odlukom Općinskog vijeća o pristupanju izrade 'Programa kapitalnih investicija' općine Sanski Most ('Sl glasnik općine Sanski Most' br.7/08). On se naročito odnosi na način podnošenja zahtjeva i uvođenja novih investicionih projekata u naredna izdanja Programa, koji mora biti u skladu sa obavezujućim Odlukama Općinskog vijeća i Odlukama Općinskog načelnika koje se tiču razrade Programa,

Član 5

Općinsko vijeće obavezuje Općinskog načelnika da traži dodatne, nebudžetske izvore finansiranja investicionih projekata sadržanih u narednim izdanjima Programa, dok je neophodno grupisati te projekte u posebne programe razvoja

Član 6

Stupanjem na snagu ove Odluke, prestaje da važi 'Odluka o usvajanju Programa kapitalnih investicija za period 2009-2013.godina' ("Sl glasnik općine Sanski Most. broj:1/09")

Član 7.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u 'Službenom glasniku općine Sanski Most'.

Broj:07-02-314/10
Datum 29 01 2010.godine

Predsjedavajući Općinskog vijeća

Praštaljo Drago

DVOI)

Potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između općine Sanski Most i Projekta upravne odgovornosti (GAP) dana 16.04.2008.godine. općina Sanski Most je postala partnerska općina GAP projekta.

U okviru projekta GAP-a, jedna od aktivnosti je uspostavljanje trajnog mehanizma za dijalog između javnosti, mjesnih zajednica, nevladinih organizacija i lokalnih vlasti kroz promociju izrade plana Programa kapitalnih investicija.

Ovim modelom se omogućava veće učešće javnosti u planiranju i razvoju zajednice, odnosno povećanje transparentnosti općinskog planiranja i donošenja odluka. U cilju realizacije ovih aktivnosti a na prijedlog Općinskog načelnika. Općinsko vijeće je na 4. sjednici održanoj dana 30.12.2008.godine donijelo Odluku o usvajanju Programa kapitalnih investicija općine Sanski Most za period 2009-2013.godinu. Ovom Odlukom je obavezno ažuriranje Programa kapitalnih investicija svake godine do 30. septembra godine koja prethodi budžetskoj godini, na takav način da svako naredno izdanje Programa obuhvata petogodišnji investicioni program.

Na osnovu toga je objavljen Javni poziv za dostavljanje prijedloga projekata za ažuriranje Programa kapitalnih investicija općine Sanski Most za period od 2010-2014.godine od 19.05.2009. do 09.06.2009. godine. Tokom ovog perioda Općinski načelnik i saradnici su sprovedi obimnu medijsku kampanju, da bi ohrabрили građane da uzmu učešće u izradi Programa kapitalnih investicija i omogućili komunikaciju između općinske uprave i građana. Za vrijeme medijske kampanje pripremljeni materijali (Javni poziv sa obrascem za podnošenje prijedloga i uputstvo za popunjavanje) su dostavljeni u svih 19 mjesnih zajednica, zatim na info pultu šalter sale općine Sanski Most. kao i na oglasnoj ploči općine Sanski Most. Cijelo vrijeme medijske kampanje na lokalnom radiju je cmitovano objavljivanje Javnog poziva svaki dan. radi bolje informisanosti građana. Općinski načelnik se pismom obratio privrednim subjektima općine Sanski Most. kao i u pet ključnih ustanova u Općini, te su materijali dostavljeni u 31 primjerak svim vijećnicima općine Sanski Most.

Nakon isteka roka za podnošenje aplikacija je zaprimljeno ukupno 17 prijedloga projekata za ažuriranje Programa kapitalnih investicija.

Kategorija	Grupa	I kupan broj projekata po kategorijama
1	Vodovod i kanalizacija	2
2	Putovi i saobraćaj	4
3	Rasvjeta i elektrifikacija	2
4	Društvena infrastruktura	2
5	Mostovi i vodeni tokovi	1
6	Sport i rekreacija	2
7	Turizam	2
8	Ekologija i komunalna infrastruktura	
9	Privreda i zapošljavanje	2
10	Ostalo	-
Ukupno:		17

Vrsta predlažača	Ukupan broj projekata po vrsti predlažuća
Mjesna zajednica	10
Općinske službe	.
Građani	4
NVO	3
Ostalo	.
Ukupno:	17

Sekretar Koordinacionog tima je po metodologiji GAP-a, a u/ pomoć stručnih službi dopunio i finalizirao zaprimljene aplikacije, te pripremio i dostavio kopije projektnih aplikacija koje ispunjavaju kriterije /a bodovanje, svim članovima Komisije. Svaki član Koordinacionog tima je pojedinačno, u privatnosti vlastite kuće, vršio bodovanje svakog investicionog projekta. Članovi tima za vrijeme bodovanja nisu sabirali ukupan iznos bodova, kako bi se ograničila mogućnost manipulisanja. Također prilikom sabiranja i definisanja ukupne vrijednosti projekata, sekretar tima je eliminisao najniži i najviši broj dodijeljenih poena za svaki projekat. te je od preostalih bodova izračunavao prosjek koji je konačni rezultat bodovanja. Na ovaj način su eliminisana ekstremna mišljenja o datum projektu, a za dalju obradu je primjenjivana objektivna ocjena svakog investicionog projekta.

Nakon unosa ukupnog broja bodova za svaku aplikaciju, sekretar Komisije je izvršio rangiranje i pripremio Listu prioriteta investicionih projekata po gnipama.

Istovremeno. Općinska služba za linansije, računovodstvo. stručne i zajedničke poslove je obradila podatke i napravila petogodišnju finansijsku projekciju za period 2010-2014.godina. Materijal koji se nalazi u prilogu ovog obrazloženja predstavlja petogodišnji plan Programa kapitalnih investicija općine Sanski Most. Rad na izradi plana Programa kapitalnih investicija predvidio je Koordinacioni tim na čelu sa Općinskim načelnikom, u/ stručnu pomoć Konsultanata za planiranje kapitalnih investicija koji je prije svega:

- Osnovni i jedini uspješan način za dobijanje vanjskih sredstava-donacija, grantova i subvencija.
- Način da se dobije pristup finansiranju inostranih sponzora, koji zahtjevaju postojanje Programa.
- Osnova za koordiniranje investicione aktivnosti, kao i garancija da će na predlaganju biti odgovarajući vremenski period neophodan za pripremu svake investicije.
- Odličan način komunikacije sa stanovništvom, lokalnim privatnim poduzetnicima, nevladinim organizacijama, drugim općinama, okruženjem, regionom i raznim lokalnim subjektima koje susrećemo na putu razvoja.

Plan Programa kapitalnih investicija takode predstavlja:

- Petogodišnji program razvoja Općine.
- Program progresivnog karaktera, što znači da će nakon realizacije projekta predviđenih za prvu godinu biti dopunjavan projektima za novu petu godinu, koja zaokružuje Program.
- Program usvojen od strane Općinskog vijeća prije usvajanja budžeta za naredne godine.
- Program koji obuhvata općinske investicije u vrijednosti preko 20.000,00 KM . a koje se odnose na organizovanu izgradnju, modernizaciju i poboljšanje tehničke i društvene infrastrukture Općine.
- Program razrađen na osnovu jedinstvenog obrasca tzv."Prijedloga za investiranje"⁴⁴ predložen u obliku koji je odredio Općinski načelnik općine Sanski Most.

- Plan Programa kapitalnih investicija je pripreman na osnovu jedinstvenog obrasca tzv. Prijedloga za investiranje. To je obrazac odštampan na dvije stranice, koji služi za predlaganje investicionih projekata u okviru Programa kapitalnih investicija.

Konačna lista investicionih projekata je u okviru Programa kapitalnih investicija prikazana prema strukturi finansiranja, na slijedeći način:

- stanju raspoloživih sredstava, za svaku godinu posebno, i dugoročno;
- koncepciji finansiranja investicija uz pomoć instrumenata zaduživanja (prije svega, preferencijalnih kredita, općinskih i prihodnih obveznica i investicionih kredita);
- mogućnostima finansiranja investicija iz spoljnjih izvora kapitala u okviru partnerstva između javnog i privatnog sektora;
- definiše mogućnosti vlastitog učešća u projektima za koje su potrebna dodatna finansiranja.

Primjenjena metodologija GAP-a predstavlja ciljeve, potrebe, razvojne i finansijske mogućnosti Općine. Program kapitalnih investicija se temelji na višegodišnjoj finansijskoj projekciji, tako da predstavlja informacije o mogućnostima Općine.

Program kapitalnih investicija daje informacije kolika sredstva će biti na raspolaganju za investicije u toku narednih 5 godina.

Konačna lista investicionih projekata je u okviru Programa kapitalnih investicija prikazana prema strukturi finansiranja, na slijedeći način:

- stanju raspoloživih sredstava, za svaku godinu posebno, i dugoročno;
- koncepciji finansiranja investicija uz pomoć instrumenata zaduživanja (prije svega, preferencijalnih kredita, općinskih i prihodnih obveznica i investicionih kredita);
- mogućnostima finansiranja investicija iz spoljnjih izvora kapitala u okviru partnerstva između javnog i privatnog sektora;
- definiše mogućnosti vlastitog učešća u projektima za koje su potrebna dodatna finansiranja.

Realizacija i finansijska projekcija PKI za svaki projekat pojedinačno je prikazana u narednim tabelama.

FINANCIJSKA PROJEKCIJA KAPITALNIH INVESTICIJA U PERIODU OI) 2010. DO 2014.GODINE

Projekcija prihoda rađena je na bazi već ustaljene budžetske Semc prihoda od strane Federalnog ministarstva finansija po konzervativnom pristupu (izvod iz dokumenta okvirnog Budžeta općine Sanski Most) sa trendom rasta od 5% i sa pretpostavkom da neće doći do prenosa nadležnosti sa nivoa F Bili i Kantona, na nivo Države ili Kantona na nivo Federacije BiH, što bi sve moglo uticati na drugačiji raspored ukupnog obima javnih prihoda između različitih nivoa vlasti u F BiH. Projekcija prihoda od indirektnih poreza (PDV) preuzete su od Odjeljenja za ntakroekonomsku analizu pri Upravnom odboru za indirektno oporezivanje, a raspodjela tih prihoda na korisnike u F BiH preuzeta je iz GAP- ovog metoda raspodjele, koristeći propisanu formulu raspodjele tih prihoda.

Kako su prihodi od indirektnih poreza u 2008. i 2009. godini imali tendenciju rasta od 10 %, općina Sanski Most je predviđjela da u fiskalnu 2010. godinu uđe sa projekcijom rasta prihoda od

indirektnih poreza od 5% ili u iznosu od 4.000.000.00 KM. Projicira se da će ukupni prihodi od indirektnih poreza u 2014.godini porasti na 4.520.000.00 KM.

Projekcija prihoda od direktnih poreza utvrđena je na bazi postojećeg i novog Zakona o porezu na dohodak čija primjena počinje od 01.01.2009.godine i Zakona na dobit koji je na snazi od 01.01.2008.godine kao i u odnosu na ostvarenja stanja iz prethodnih godina. Uvođenjem poreza na dohodak nestaje niz poreza građana koji su do sada regulisali Kantoni, a prihodi koje su Kantoni oporezivali postaje dio osnovice poreza na dohodak, pa je potrebno izračunati novu minimalnu stopu za raspodjelu prihoda (između Kantona i Općina) od poreza na dohodak sa pretpostavkom neutralnosti prihoda, tj. da prihodi od poreza na dohodak budu na istom nivou prihoda od poreza koji će biti zamjenjeni porezom na dohodak. Porezi na dohodak prema novom Zakonu o porezu na dohodak, predstavlja sintetički oblik oporezivanja prihoda iz :

- > Poreza na plaću i porez na dodatna primanja
- > Poreza na dobit od privredne i profesionalne djelatnosti
- > Poreza na prihod od autorskih prava, izuma i tehničkih napredaka
- > Poreza na ukupan prihod fizičkih lica
- > Poreza na dohodak od imovine i imovinskih prava, i
- > Poreza na prihod od igara na sreću.

Projekcija ostvarenja ovih prihoda rađena je pod pretpostavkom da neće doći u narednom periodu do hitnijih odstupanja, a u slučaju da do istih dođe predložiće se korekcije prihoda od direktnih poreza. U proteklom periodu ove godine I-IX/09, evidentno je nešto manje prikupljanje, ali se nadamo u narednom periodu intenzivnije naplate istih.

Nepovrati prihodi u projekciji zauzimaju visoko učešće u ukupnim Budžetskim prihodima u 2010.godini (3*1,66%), u 2011.godini (35.34%), da bi do kraja posmatranog perioda 2014.godine njihovo učešće poraslo na 38,46%. Ovakav rast neporezovanih prihoda je proizasao iz opredjeljenja Općine, da se u narednom periodu izdigne na viši nivo aktivnosti vezane za iznalaženje i ubiranje više sopstvenih prihoda koji se odnose na naknade za dodjeljeno i uređeno građevinsko zemljište, naknadu za izuzeto zemljište, komunalne naknade, naknade za zauzimanje javnih površina i ostalih naknada i taksa.

Naprijed iznesene činjenice i konstatacije mogu se sagledati u sljedećoj tabeli, koja sadrži strukturu očekivanih prihoda u Budžetu općine Sanski Most za period 2010.- 2014. godine.

<i>godinu</i>	<i>porezni prihodi</i>	<i>nepvreztni prihodi</i>	<i>Tekuće potp. primici</i>	<i>Ukupno i(2+3+4)</i>	<i>uč.u.uk. pr. 2/5</i>	<i>J/5</i>	<i>4/5</i>
1	2	3	4	5	6	7	8
2010.	6.400.000	3.800.000	1.800.000	12.000.000	53,34	31,67	15,00
2011.	6.600.000	4.700.000	2.000.000	13.300.000	49,62	35,34	15,04
2012.	6.800.000	5.100.000	1.600.000	13.500.000	50,37	37,78	11,85
2013.	7.000.000	5.200.000	1.500.000	13.700.000	51,09	37,96	10,95
2014.	7.500.000	5.500.000	1.300.000	14.300.000	52,45	38,46	9,09

Projekcija rashoda je data za narednih pet godina polazeći od DOB-a i od preporuka za njegovu izradu za 2010.-2014. godinu kojim se postavlja cilj za izradu održivog sistema uz postizanje dugoročnog rasla i razvoja lokalne zajednice. To je moguće ostvariti jedino kroz smanjenje potrošnje i pravilnim određivanjem prioriteta pri raspodjeli prihoda. Polazeći od toga, rashodi dati u projekciji rashoda imaju tendenciju rasta kao i rast prihoda, a sama struktura i visina rashoda ne treba da se shvati kao konačna raspodjela, već kao polazni osnov u kojem će svaki rashod imati određen tretman u određenom periodu, što će se jasno uočiti u Budžetu od 2010.godine pa nadalje.

Općina Sanski Most se opredjclila za razvojnu komponentu Budžeta putem većih izdvajanja za kapitalnu potrošnju odnosno kapitalne izdatke, a sve u cilju stvaranja povoljnog ambijenta za uvođenje investitora i poboljšanje privrednog razvoja Općine.

Svrha projekcije prihoda je da nakon što od njih odbijemo predviđene rashodc- izdatke. dođemo do spoznaje koliko ostaje slobodnih budžetskih sredstava u Budžetu za naredne godine.

U narednom pregledu dat je pregled prihoda, rashoda i slobodnih sredstava po godinama:

<i>Godina</i>	<i>Operativni prihodi</i>	<i>Operativni troškovi</i>	<i>Slobodna sredstva</i>
2010.	12.000.000	10.800.000	1.200.000
2011.	13.300.000	11.400.000	1.900.000
2012.	13.500.000	11.500.000	2.000.000
2013.	13.700.000	11.550.000	2.150.000
2014.	14.300.000	11.950.000	2.350.000
	UKUPNO		9.600.000

Slobodna sredstva u iznosu od 9.600.000.00 KM za period 2010-2014. godine je presudno polazište za odlučivanje o razvojnim mogućnostima Općine.

Financijska procjena za potrebe Programa kapitalnih investicija (PKI), urađen je s ciljem određivanja dugogodišnjih tendencija kretanja prihoda i tekućih operativnih rashoda (tekući izdaci, tekući grantovi i kapitalni grantovi), u kojima su već u 2009.godini dodata zaduženja po osnovu otplate kredita. Slobodna sredstva su ona sredstva koja predstavljaju razliku između prihoda i rashoda, koju Općina može usmjeriti za implementaciju Strategije razvoja i Programa kapitalnih investicija. Ova slobodna sredstva će u narednim godinama služiti kao osnovica i povećana šansa za dobijanje financijskih sredstava iz vanjskih izvora (krediti, donacije, učešća građana i potpora) za kapitalna ulaganja.

godina	Tekući Izdaci	Tekući Krati to vi	Kapitalni grantovi	Kapitalni i izdaci	i kup ni rashodi	VčeUe u ukupnim ruho<Uma			
						2/6	3/6	4/6 S/6	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2010.	4300.000	5.500.000	1.000.000	1.200.000	12.000.000	35.83	45.83	S.33	10,00
2011.	4.400.000	6.500.000	500.000	1.900.000	13.300.000	33.08	48.S?	3,76	14.29
2012.	4.500.000	6.150.000	850.000	2.000.000	13.500.000	33,34	45.55	6.29	14,81
2013.	4.800.000	5.850.000	900.000	2.150.000	13.700.000	35.03	42,70	6,56	15,69
2014.	4.000.000	6.050.000	900.000	2.350.000	14.300.000	34.96	42.31	6.29	16.43

Iz podataka dalih u tabelama, jasno se vidi da Budžet općine Sanski Most ukazuje na raspoloživa sredstva u narednim godinama za realizaciju Programa kapitalnih investicija, ali isto tako u skladu sa neophodnom metodologijom, predstavlja i mogućnost za dobijanje dodatnih finansijskih sredstava i kredita uz vlastito učešće u zatvaranju konstrukcija finansiranja PKI.

PKI-a nije siatički projekat. Svaki interesantan projekat za koji se iznađu dodatna sredstva za finansiranje naći će podršku u Budžetu i moći će se uključiti u aktuelni PKI. ako to odluči Općinsko vijeće.

Realizacija PKI-a u mnogome zavist od ostalih faktora, s posebnim osvrtom na podršku građana i njihovog angažovanja, pogoiovu u projektima gdje je predviđeno njihovo učešće.

Č
- IB
X -
Š i

mr = n
s
o.
c
s l

i

U ^
r; 3

5

i

II sis
R8S

s - 2
m l

Š
a

g
§ ■
-,
15

i

- *
->'
I*
Bi
18

si
x

I l

I

;
-
2 2

i

9
I
i
i
i
^
3
>
" 9

5-
5
H

c: TTr
9 | < Mf
i 8 5

5
u
1
-5

h
!

i,:

I ^
a
1
-1
i

U

ii

3
-1
2
II

li i i
i i i
5 5 t
•: 15*

u

M

J
»
I
5
V

m

8

8

A
I

my
rf
S5
o
--

8

-
o

· I

c
I
C

r
■
I
,
(
Y
W
,
X

cl»

8

.
tS

Sl

ç
5
y. S

|

f.

oS

8 8
S \$

38

2

S

«g

§

3

5 S

ç l

it

e

ä
C;

S-
g =
&

f!
H

y
«
l

ft

1

1

2 H

i
5

2_5

-13 j
:

e
·
5
c
r
i
=
ç
i
z

Ka;

n
Z.
a
-
s
7
l

2
li

a

3r

i

l.£

5

r

jj

t

2

2

C

u

>

«

i

z

s

	11 X IŽ *T W K			1 :
	A 0. a.			
c 7 c X s	ft ^ v - - isg ^ * * * ' i	c O X v = o 3 * * *		li © *
C i	J o ^ o w	X e X X 3 5		§! :
J	if 1 *			
p	li > Ifl =	X X X w		§ 8.1 5 2 T " Fw
	z i s » ed			
* 1 s	a * i			i i s:
* r l.	r ll	O X X		§; 11 7 *
€ 1	i i s l i	I F 5 s i		? i
	! s r ^ = - 3 s	X s X		i » »
	I	I - -		
is	li > c	V ' I O V C T - *		* I T M I / v l
I u G. s C ^ i 2 i 1 ^ * 2 H ^ * 1	E E A X	^ ? £ - n - - > 11 y v 3 * 5 u		V, 3 * V i P.. A - Z 4 - s
u a	B M M	n		u' f ■ I
				• K

J f*	S' A' ?!j	5 S »	U? > s		- < v r	V S K s		
• 2 e: a ■ 5 -	X 5 5 i	o 3 i	5 < 3: 5 o i ž.	g X ¹ [8]				
I i	1 9							I jll
1- ..	i i *	[T						
	li i 1		i; •	v ¹	J : 1 5	1 o		1 * J 1
i e 1 i m E ? i 2		§ j X j	• K -					2 .
	F.	> 3 1 5						2. c
N a	 = r > c	"i i			r			! 3
§	• i.	§ P s rt	g rt	11		s		I!
§ r*					B i r.			:
	i 4 d	T			T	T	rr	
t . »	^ 5	V	a ri i »	o u i »			* c §	
i- T : ; a. i z	5 *. r u : 5	? 2 i : i? h i li	i r t	£ I e	1 © 2	li i a	r i, a	JZ U eni

Naziv grupe -5 Mostovi i vodeni tokovi

Br.	Naziv projekta	Vrijednost projekta	Bodovi	Potrebna sredstva po godinama					Izvori finansiranja						
				2010	2011	2012	2013	2014	Budžet općine		Gradani	Domasije	PP i JS	Ostalo	
									Vlastita ulaganja	Krediti					
1	Zasuta od poplava rijeke Sene	2.000.000,00	165	70.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	430.000,00	0,00	0,00	2.000.000,00				
2	Zgrajnja gradskog mosta	3.500.000,00	149	500.000,00	3.000.000,00				300.000,00	1.200.000,00	2.000.000,00				
3	Rekonstrukcija "Mlašinskog mosta"	100.000,00	128			100.000,00			50.000,00		50.000,00				
4	Uređenje korita rijeke Blitbe	2.000.000,00	113	300.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	200.000,00	50.000,00		1.950.000,00				
5	Uređenje korita rijeke Zdenec, Mahići	40.000,00	109			40.000,00			10.000,00		10.000,00				20.000,00
UKUPNO:				878.000,00	4.000.000,00	3.143.000,00	1.050.000,00	630.000,00	410.000,00	1.200.000,00	6.000.000,00	10.000,00	0,00		20.000,00

Naziv grupe 6 – Sport i rekreacija

I

Vrijednost projekta	Budžet
2.000.000,00	161
220.000,00	155
1.500.000,00	140
45.000,00	124
41.500,00	123
2.000.000,00	117
500.000,00	116
20.000,00	114
70.000,00	108
6.396.500,00	1.161

Zl. 5

! 13
 /

č - U

S

l

t 8

5

/	3- j	>	r.	
	r. b :..I			
m n 2j	ll.	s	§	n
17* iS	■ :			T il Jv.
11 i-				
-a 2lj	+. - iii 3	V	>	? 5 u
f c re				7 !
•2	X o		A]
& l n ti i s	I	i s	r.	;
<A a it s—	• : o—	8f		I : 7
o	V -z.			
i iS	:		* 1	
ra it	I		V a	
Zč	•• I ■H~ V n i? i iV.	K2 if ic f c c H ? B i	c T, f 73 : s l	
£	I -n			<

M i

| a
I l

l
l
a.

c u i l
S T S
T t
c
l

c
a

-
t
>
t

S s - i«
3 /: 5 5 I!
t* 5 5 l

.2 i		
ft. A» ⁱ		
I J j	SS :- -5 S § - n *	
1 1		
s 11		i
III 8		. i s X
š	rs	*
I I S S	8 :	
I		
2 s £ 2 i» «	8 S i	M
3 - š	S. 8 8 i § n	
o ft	i	i = i ? - *
i = ai		
H	§ §	tj
1 i • s a s	u 'X •t -5 u _ ' z 2 -	" " A V ^w r / ■ 1 2
B	- r«	-

Na osnovu člana 22 Odluke o regulaciji saobraćaja na putevima u naseljenim mjestima na području općine Sanski Most ("Službeni glasnik općine Sanski Most" broj:8'07) i člana 24 Statuta općine Sanski Most ("Službeni glasnik općine Sanski Most" broj:4/08 , 5/08 i 5/09) na 16. sjednici Općinskog vijeća Sanski Most, održanoj 28.01. 2010. godine donesena je:

ODLUKA

o prenosu poslova: upravljanja, održavanja i pružanja usluga na javnim parkinzima JKP "SAN/V" d.o.o. Sanski Most

Član 1.

Na JKP "Sana" d.o.o. Sanski Most prenose se prava: održavanja, upravljanja i pružanja usluga građanima na javnim parkinzima na području općine Sanski Most.

Član 2.

Javna parkirališta iz člana 1 ove odluke su:

1. Parking na Trgu ljljana kod Gradskog mosta,
2. Parking kod Gradske dvorane.
3. Parking ispred Doma zdravlja (van kruga Doma zdravlja),
4. Parking ispred Vatrogasnog doma.
5. Parking od /grade SIP-a prema Gradskoj pijaci,
6. Parking ispred Općinskog komunalnog fonda,
7. Označena parking-mjesta u Prijedorskoj ulici.
8. Parking u ulici M.Ć. Ćatića preko puta zgrade MIJP-a,
9. Parking-prostor u ulicama: Mahala i Hamzibegova i to: ponedjeljom, srijedom i petkom od 07 do 15 sati,
10. Parking kod zgrade Općine.

Član 3.

Uređenje, održavanje i pružanje usluga na javnim parkinzima vrši se na osnovu Pravilnika o uređenju, održavanju i pružanju usluga na javnim parkinzima. Pravilnik iz stava 1. ovog člana donosi JKP "Sana" d.o.o. Sanski Most uz saglasnost Općinskog načelnika.

Član 4.

Obavezuje se JKP "Sana" d.o.o. Sanski Most da na javnim parkinzima vertikalnom signalizacijom i oznakama na kolovozu označi javna parkirališta i mjesta za parkiranje.

Član 5.

Cijenu parkiranja utvrđuje JKP "Sana" d.o.o. Sanski Most uz prethodno pribavljenu saglasnost Općinskog vijeća.

Cijena iz prethodnog stava mora biti istaknuta na vidnom mjestu na svakom javnom parkingu.

Član 6.

JKP "Sana" d.o.o. Sanski Most je dužna tromjesečno dostavljati podatke o ostvarenim prihodima i troškovima uređenju, održavanja i pružanja usluga na javnim parkinzima Službi za finansi je, računovodstvo, stručne i zajedničke poslove.

Član 7.

Općinski organ uprave općine Sanski Most. putem Službe za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju. vrši upravni i stručni nadzor nad obavljanjem poslova utvrđenih ovom Odlukom.

Član 8.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku općine Sanski Most"

Broj: 07-02-315/10
Datum: 29.01.2010. godine

Predsjedavajući O.V.

Praštaló Drago

Na osnovu člana 24. Statuta općine Sanski Most ("Službeni glasnik općine Sanski Most"¹⁹, broj 4/08, 5/08 i 05/09) na 16 sjednici Općinskog vijeća od 28.01.2010. godine donesena je:

ODLUKA

o usvajanju Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most 2010-2011

Član 1.

Usvaja se Akcioni plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most 2010-2011.

Član 2.

Akcioni plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most 2010-2011 je dvogodišnji plan koji predstavlja replikaciju uspješnih rezultata IBIII/UNICF.F projektnih aktivnosti koje su implementirane u prethodnih četrnaest (14) općina u BiH, a usmjerene su na uspostavljanje i unapređenje sistemskog pristupa u planiranju dječije zaštite u odnosu na kontekst svake pojedinačne lokalne zajednice kroz implementaciju konkretnih projekata.

Član 3.

Za praćenje provođenja Općinskog akcionog plana, te odabir projekata, njihovu implementaciju i reviziju, formiran je Upravni odbor za implementaciju Projekta Jačanja socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: "Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije djece na općinskom nivou"

Član 4.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u Službenom glasniku općine Sanski Most.

Broj: 07-02-316/10 Datum: 29.01.2010. godine

Predsjedavajući Općinskog vijeća Praštalo Drago

1. UVOD

Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/ opštinskom nivou" realizuje se s ciljem da donosioci odluka i davaoci usluga budu u boljoj mogućnosti da planiraju, upravljaju i koordiniraju ciljne službe socijalne zaštite namijenjene isključenoj i ranjivoj djeci i njihovim porodicama. Projekat se provodi u deset (10) ciljanih općina u BiH: Sanski Most, Novi Travnik, Livno, Stolac, Novi Grad Sarajevo, Bileća* Kotor Varoš, Laktaši, Novi Grad i Visegrad, a implementira ga 131II uz podršku UNICEF-a.

Dokument „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most (2010.-2011.)" nastao je kao rezultat rada članova OVO-a općine. Ovo koordinirajuće i multiskopno tijelo Projekta uspostavljeno je imenovanjem od strane gđin. Sanjina Halimovića, načelnika Općine Sanski Most (Rješenje od 08.06.2009. godine br 05- 05-3-1546/09.) i čine ga predstavnici/e sljedećih institucija/sektora: Općina Sanski Most, socijalni sektor, zdravstveni i sektor obrazovanja (osnovno i srednje), sektor sigurnosti/policijski i nevladinski sektor.

1.1 Ciljevi i sadržaj Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most (2010.-2011.)

Općinski dvogodišnji Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite rezultat je rada Općinskog upravnog odbora Projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/ opštinskom nivou". Ovaj akcioni plan predstavlja replikaciju uspješnih rezultata IBI II/UNICEF projektnih aktivnosti koje su implementirane u prethodnih četrnaest (14) općina u BiH, a usmjerene su na uspostavljanje i unapređenje sistemskog pristupa u planiranju dječije zaštite u odnosu na kontekst svake pojedinačne lokalne zajednice.

U toku izrade ovih akcionih planova usmjerenih na razvoj sistema dječije zaštite na lokalnom nivou vršena je procjena i analiza situacije u sferi dječije zaštite, te su zastupljeni sljedeći pristupi: mješoviti pristup u pružanju usluga i planiranju socijalne zaštite, pristup okrenut klijentu i gender pristup. Također su primjenjeni instrumenti HRBAP¹ i PAR* metodologije u svrhu izgradnje participativnog referalnog sistema. Uspostavom ovog Akcionog plana obezbijeđen je instrument za sistemsku identifikaciju korisničkih grupa, kao i lokalno planiranje kvalitetnih intervencija i smanjenje socijalne isključenosti djece u lokalnoj zajednici.

Prilikom izrade dokumenta „Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most", korištene su relevantne analize, okvirne strategije, akcioni planovi i drugi materijali koji se bave problematikom vezanom za dječiju zaštitu i imaju za cilj da unaprijede određene segmente dječije zaštite u BiH³, Posebno usmjerenje u radu je bila procjena i analiza ostvarivanja prava djeteta u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta.

Gledajući s aspekta zaštite dječijih prava, zvanična potreba za obezbjeđivanjem posebne brige o djeci je dobila svoju šansu za ostvarivanjem uspostavom Konvencije o pravima djeteta⁴, u kojoj se, između ostalog, navodi da "dijete, zbog svoje fizičke i duhovne nezrelosti, treba posebnu zaštitu i brigu, uključujući odgovarajuću zakonsku zaštitu prije, kao i poslije rođenja."⁵ Konvencija je uspostavljena na različitim zakonskim sistemima i

kulturnim tradicijama, te predstavlja univerzalan set dogovorenih standarda i obaveza, tj. ljudskih prava.

Osnove principi Konvencije o pravima djeteta su:

- Nediskriminacija (Član 2.);
- Najbolji interesi djeteta (Član 3.);
- Pravo na život, preživljavanje i razvoj (Član 6.);

HRBAP - Human Rights Based Approach to Programming/Planiranje zasnovano na poštivanju ljudskih prava PAR Participatory Active Research-Participativno akciono istraživanje

Slijedi pregled nekih od dokumenata: Izvještaj u humanom razvoju za 2007.; Socijalna uključenost u BiH*. UNDP-inil, Akcioni plan za djecu u BOJ 2002-2010*. Vijeće za djecu BiH; „Drfavn" strategija za borbu protiv nasilja nad djecom 2007-2010"; Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i dr.

Konvencija o pravima djeteta je usvojena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. 20.11.1989.godine.

Deklaracija o pravima djeteta prihvaćena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. 20.11.1959. godine

- Poštivanje stavova djeteta (Član 12.).

Ratifikacijom UN Konvencije o pravima djeteta, država Bosna i Hercegovina i svi njeni organi su preuzeli obavezu poštivanja i provedbe svih prava definiranih ovim međunarodnim dokumentom. Konvencija, pored državnih organa, predviđa i odgovornost svih pojedinaca koji su zaduženi da vode brigu o djeci.

Prema „Akcionom planu za djecu BiH 2002-2010“, ključna pretpostavka za jačanje položaja djece u BiH je uključivanje svih snaga u društvu u ostvarivanju osmišljenog djelovanja kako bi se poboljšali životni uslovi u interesu razvoja djece. To uključuje sve raspoložive resurse vladinog i nevladinog sektora, porodice i pojedinca. Realizaciji ove pretpostavke doprinose zastupljeni pristupi u izradi lokalnog Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite.

Prilikom procjene/analize situacije u sferi dječije zaštite i planiranja budućih aktivnosti Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite (2010.-2011.), članovi/ice OUO-a Sanski Most su obuhvatili aktivnosti čija će realizaciju doprinijeti provođenju općinskih strategija u segmentu unapređenje statusa djeteta u lokalnoj zajednici⁶.

Članovi/ice OUO-a Sanski Most su kreirali ovaj Akcioni plan u svrhu postizanja sljedećeg cilja:

- Unaprijeđenje kvaliteta usluga i jačanje sistema dječije zaštite zasnovano na kontinuiranoj među-sektoralnoj saradnji, uspostavi i razvoju baza podataka, kao i aktivnostima na umanjenju socijalne isključenosti djece u lokalnoj zajednici.

j 1.2. Proces i metodologija _____

„Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most (2010.-2011.)^M, izrađen je u skladu sa HRBAP metodologijom (pristup programiranju baziran na ljudskim pravima), stavljajući na prioritetno mjesto realizaciju dječijih prava u skladu sa Konvencijom o pravima djeteta.

Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju baziran na ljudskim pravima (HRBAP - Human Rights Based Approach to Programming) sa posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ovakav pristup planiranju koristi smjernice, kao i principe ljudskih prava, i potrebe izgradnje kapaciteta i njihove realizacije. Ključni aspekt pristupu razvoja koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava dok su institucije i vlasti i dr., kao nositelji dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštivanja i zaštite ovih prava.

U svrhu povećanja stepena znanja lokalnih aktera dječije zaštite o značaju HRBAP metodologije. 17.-19.06.2009. godine u Sarajevu je održana edukacija o primjeni ove metodologije planiranja dječije zaštite zasnovane na konceptu poštivanja ljudskih prava (HRBAP), društvene inkluzije, promocije različitosti i dječijih prava, dok je ista edukacija održana i u Banja Luci u periodu 24.-26.06.2009. Održani treninzi obuhvatili su članove/ice OUO-a projekta i druge aktere dječije zaštite iz svih deset (10) ciljanih općina projekta:

Strategija socio-ekonomskog razvoja općine Sanski Most ; Strategija komuniciranja Općine Sanski Most sa građanima (2006. - 2010.); Strategija partnerstva Općine Sanski Most sa građanima (2006. 2016.) Sanski Most, Novi Travnik. Liv no. Stolac, Novi Grad Sarajevo, Bi leća, Kotor Varoš, Iaktaši. Novi Grad i Višegrad.

U toku izrade „Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most (2010.-2011.)“, provedene su metode istraživanja i intervjuva, te korišteni relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani sastanci sa profesionalcima iz institucija/organizacija iz sfere dječije zaštite. Kao osnova za kreiranje gore navedenog akcionog plana, pored instrumenata HRBAP metodologije i prethodni» navedenih dokumenata, korišten je i dokument „Procjena sistema u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most“ urađen od strane OUO-a uz podršku svih subjekata u općini Sanski Most. Ovaj dokument je usvojen na 2. sjednici OUO-a Projekta u julu/srpnju 2009. godine.

U okviru projekta Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/ opštinskom nivou" je pokrenuta aktivnost dizajniranja

medu-scktoralnog referalnog mehanizma za socijalnu zaštitu i inkluziju na nivou zajednice, kroz koju se primjenjuje i PAR metodologija. PAR je metodologija istraživanja koja je usmjerena na pozitivnu socijalnu promjenu unutar lokalne zajednice u kojoj se sprovodi, osobito kada je u pitanju pružanje mogućnosti djeci i mladima za aktivno učestvovanje u procesima odlučivanja u porodici, školi i lokalnoj zajednici.

2. ANALIZA SITUACIJE

2.1. Opća situacija u općini Sanski Most

Općina Sanski Most, tzv. Grad na devet rijeka, jedna je od osam općina Unsko-sanskog kantona i nalazi se na sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine. Ova općina se prostire na 781,17 knr što predstavlja 2,99 % površine Federacije BiH, odnosno 18.94 % od ukupne površine Unsko-sanskog kantona. Općina Sanski Most je smještena u srednjem toku rijeke Sane sa osloncem na planinu Grmeč. Sa brojnim planinskim vrhovima koji prelaze 1000 metara nadmorske visine: Crni Vrh (1377 m), Trovrh (1363 m) i Suhopoljski (1249 m). Obronci Grmeč planine koji se protežu ka rijekama Sani i Sanici su ispod 1000 m nadmorske visine.

Sanski Most leži na devet rijeka: Sana, Sanica, Dabar, Zdena, Sasinka, Bliha, Majdanska rijeka (Majdanuša), Japra i Kozica, više potoka i potočića i nekoliko kraćih ponornica. Cijelo područje općine, s obzirom na ispresijecanost riječnim tokovima i malim nadmorskim visinama, je veoma prohodno, pa čak i sama planina Grmeč. Brojnost lokaliteta sa ostacima materijalne kulture stanovnika pokazuje da je ovo područje bilo nastanjeno u kontinuitetu skoro 4000 godina. Najznačajniji su svakako I rustovačka i Dabarska pećina i lokalitet nekropola ravnih grobova Sanski Most.

Općina Sanski Most ima povoljan geoprometni položaj i nalazi se na putu koji povezuje Banjaluku i Prijedor sa Ključem i Drvarom, nadalje dobro je povezana sa cjelokupnim USK-a koji se nalazi na pravcu osnovnih koridora Zapadna Evropa - Mediteran Bliski Istok. Na području Sanskog Mosta oformljen je Lokalni razvojni centar, Služba za privredno-komunalne djelatnosti i ekologiju koje pružanja pomoći i podrške i za investitore koji se namjeravaju registrovati na području općine. Sanski Most je smješten u regionalnoj zoni (CEFTA) tako da ima pristup zoni slobodne trgovine od 25 miliona stanovnika.

Poljoprivredna proizvodnja, šumarstvo i drvna industrija predstavljaju osnovu za razvoj Sanskog Mosta. Prema podacima Općine Sanski Most iz novembra/studenog 2009. godine, u općini je, od 1995. godine pa do danas, odobrenje za rad dobilo 420 privrednih subjekata koje pružaju različite usluge u oblastima kao što su: trgovina, ugostiteljstvo, uslužne djelatnosti, putničke agencije, osiguranje, građevinske usluge i materijal, pekare, apoteke, arhitektura, auto škole, auto prevoz, bankarske djelatnosti, računovodstvo, zanatske djelatnosti i si..

Po pitanju ugostiteljskih kapaciteta, potrebno je naglasiti da u općini Sanski Most postoje sljedeći ugostiteljski kapaciteti: Hotel „Sanus“, Hotel „Oaza“, Motel „Šejkovaća“ i Hotel „Zlatna Dolina“ i dr..

Na osnovu Odluke o organizaciji i funkcionisanju mjesnih zajednica, koja je donesena na 14. sjednici Općinskog vijeća Sanski Most 18.07.2001.godine, na području općine Sanski Most je formirano 19 mjesnih zajednica, kao najneposredniji oblik sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima. Općina Sanski Most podržava projekte MZ kroz izdvojeni grant za ove namjene iz općinskog budžeta'.

Po popisu iz 1991. godine općina Sanski Most je imala 60.307 stanovnika. Prema podacima Općine Sanski Most iz juna/lipnja 2009. godine, broj stanovnika iznosi 50.973 (24.967 m i 26.006 ž)^s. Broj djece i mladih od 0 - 18 godina starosti iznosi 11 330, od čega je 1.452 djece od 0 - 6 godina starosti. Na području općine žive narodi koji pripadaju manjinskim grupama, odnosno Romi (9 porodica) i Albanaca (20 osoba).

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, ukupan broj rođene djece u 2008. godine je bio 229, od čega živorođene djece 228 (103m/125ž) a mjesto porođaja majki je bilo u zdravstvenoj ustanovi. Prema istom izvoru. 283 (126m/157ž) osoba je umrlo u 2008. godini sto ukazuje da na negativan

prirodni priraštaj. Prema podacima Općine Sanski Most sa 20.06.2009. godine, u Matičnu knjigu rođenih je upisano 158 djece, a umrlih osoba 142.

Na području općine djeluju sljedeće javne institucije/ustanove u sferi dječije zaštite: Općina Sanski Most. J.U. Centar za socijalni rad. Socijalno pedagoška zajednica (SPŽ) Sanski Most, Dječiji vrtić, osnovne škole, srednje škole. Opća bolnica i Dom zdravlja, Policijska uprava sa Stanicom u Sanskom Mostu, Kantonalni i Općinski sud i dr.. U općini djeluju dva medija, a to su Nezavisna televizija NTV 101 i Radio Sana.

Nevladin sektor obuhvata organizacije koje djeluju direktno u oblasti dječije zaštite: „Feniks“ « „Dijakom“. Crveni križ i dr.. kao i organizacije koje kroz sportske, kulturne i dr. aktivnosti doprinose razvoju djeteta.

Prema podacima Općine Sanski Most iz juna/lipnja 2009. godine, broj evidentiranih radno sposobnih osoba iznosi 33.861, od čega je nezaposlenih 4.285 osoba. U okviru ovog broja je 19 osoba/stručnih kadrova iz oblasti dječije zaštite (9 pravnik/ca, 8 prosvjetnih radnik/ca i 2 socijalna radnik/ca).

Slijedi pregled zaposlenog kadra u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most¹⁰:

- **Općina Sanski Most:**
 - Služba za opću upravu: 1 stručni saradnik za kulturu, sport i obrazovanje;
 - Matični ured: 7 viših referenata za građanska stanja SSS. 1 viši stručni saradnik za građanska stanja VSS; od čega 4 osobe su pri Općini i 4 zaposlenika koja djeluju pri terenskim uredima.
- **Centar za socijalni rad Sanski Most:** 3 (1 m/2 ž) socijalni radnici, 1 psihologinja, 1 dipl. pravnik, 1 upravna pravica i 7 administrativno/tehničkog osoblja;
- **Socijalno pedagoška zajednica (SPŽZ) Sanski Most:** 4 osobe (2m/2ž - dva bračna para);
- **Obrazovne ustanove:**

»Odluka o usvajanju bod2ctsVih prihoda i rashoda za 2009 godinu" od 12.02.2009. godine Općinsko vijeće Sanski Most; ..Prijedlog budžeta Općine Sanski Most /a 2009. godinu"

Prema podacima procjeni Federalnog Zavoda /a sumtilu i pioejeni broja stanovnika FBill, stanje 30.06.2008 godine, općina Sanski Most imala je 44.699 stanovnika slijedeće starosne strukture: 6 435 (0-14). 32.264 <15-64) i 6.000 <65*).

Izvor podataka JZU ..Opća bolnica- Sanski Most

I/vor po;ilaka „Procjena »tuicujc u sferi djelije zaštite u općini Sanski Mo\$T, jutferpanj 2009 godine

- **Dječiji vrtić „Krajiška radost“⁴⁴:** 1 socijalna radnica, 9 odgajateljica sa višom stručnom spremom, 1 odgajateljica sa visokom stručnom spremom. 5 njegovateljica za jaslice i 11 (1 m/10 ž) uposlenih u upravi i administraciji i dr. ove ustanove;
- **osnovne škole:** 6 (2 m/4 ž) pedagog, 1 defektolog. 166 nastavnika/ca sa višom stručnom spremom. 38 nastavnika/ca sa visokom stručnom spremom, 6 nastavnika/ca sa nezavršenom stručnom spremom. 14 uposlenih u upravi i administraciji, a 80 pomoćnog i tehničkog osoblja;
- **srednje škole:** 3 (2m/lž) pedagoga¹¹, 7 (3 m'4 ž) nastavnika/ca sa višom stručnom spremom, 100 (60 m/ 40 ž) nastavnika/ca sa visokom stručnom spremom, 2 nastavnika sa nezavršenom stručnom spremom: 76 (56m/20ž) upravnog, administrativnog i dr. osoblja;

- Zdravstvene ustanove

- **Dom zdravlja Sanski Most:** 7 (5 m/2 ž) lječkar opće prakse, 3 (3 ž) lječkar porodične medicine. 1 pedijatričar. 3 (3 ž) stomatologa, 1 (1 /.) neuropsihijatar, 2 (1 m'l ž) ginekologa, 51 (3 m/48 ž) medicinska sestra/tehničar, 8 (3 m/5 ž) viših medicinskih sestara/tehničar. 1 spec. medicine rada, 1 psiholog. 1 spec. urgentne medicine, 1(12) spec. pneumofiziolog, 2 spec. fizijatra, 1 (1 ž) spec. epidemiolog, 1 (1 m) medicinski tehničar sa visokom stručnom spremom, te 46 (31 m'15 ž) upravnog, administrativnog i dr. tehničkog osoblja;

-**JZ U Opća bolnica Sanski Most:** 1 (1 ž) ofijamolog, 1 internista, 1 pedijatričar, 3 hirurga, 1 (1 ž) neurolog. 1 mikrobiolog, 2 ginekologa. 49 (4 m/45 ž) medicinskih sestara/tehničara, 9 (4 m/5 ž) viših medicinskih sestara/tehničara, 1 radiolog, te 20 (3 m'15 ž) osoba uposlene u upravi i tehničkih službi;

- **Policajska stanica Sanski Most** (u kojoj se nalazi sjedište PU **III**): policijski načelnik, komandir, 88 (81 m/7 ž) policajaca, 14 inspektora za kriminalitet, 9 (8 m/1 ž) službenika za građanska pitanja i 1 pravnik;
- **Općinski sud i Sud za prekršaje**: 21 osoba od čega 6 sudija i predsjednik Suda¹;
- NVO¹³: 13 (2 m/11 ž) na određeno vrijeme, 8 (1 m/7 ž) na neodređeno vrijeme, 557 volontera (529 m/ 28 ž) uključujući djecu i mlade, roditelje i građane, 188 (30 m/158 ž) volontera stručnog kadra (2 pedagoga. 2 pedijatra. 170 nastavnog kadra. 1 pravnik. 1 Ijekar opće prakse i 2 više medicinske sestre);

Detaljnije informacija o zaposlenom kadru vidjeti u *Aneksu 1,2*

Dječija zaštita u općini Sanski Most finansira se iz više izvora i sa različitih nivoa vlasti (općinski, kantonalni i federalni nivo). Općinski budžet za 2009. godinu iznosio 13.890.000 KM¹⁴. Iz općinskog budžeta se izdvajaju sredstva za djelovanje javnih ustanova kojima je osnivač Općina Sanski Most (Centar za socijalni rad. Radio Sana. Narodna biblioteka, Sportska dvorana, JU Kult media), kao i tekući grantovi podrške (mjesnim zajednicama, stipendije, pojedincima i udruženjima, sufinansiranje projekata za izgradnju biciklističkih i pješačkih staza, transfer srednjim i osnovnim školama, subvencija komunalnih usluga za socijalne kategorije, jednokratne pomoći, preventiva protiv droga, pomoć porodiljama. Crveni križ. Javna kuhinja „Fénix“ i dr.).

Iz kantonalnog budžeta se izdvajaju sredstva za djelovanje obrazovnih ustanova od predškolskog do srednjoškolskog uzrasta djeca u općini Sanski Most, zatim zdravstvenu zaštitu i dr.. Također, iz kantonalnog i federalnog budžeta izdvajaju sredstva za socijalnu zaštitu i dr.

Jedna pedagogneu angažovana u Srednjoj poljoprrednoj Jkoli na pula radnog vremena Na kantonalnom nivou jc uposlen jedan tužilac mnloljetnik;

Na području općine Sanski Most* potfoje organizacije koje trenutno djeluju u sferi dječije zaštite a to su NVO „D1JAKOM“ Sanski Most. NVO „AWO“ - domovinska htftaToniiKija Sarajevo. Crveni križ i Centar „F<*ii UG Kraii&a sum Sanski Most

Odluka o usvajanju boJA-Lskih prihoda i rasula /a 20H9 godinu: 5. s^drikrt Općinskog vijeća od 12.02.2009. godine.

Po pitanju razvojnih planova i aktivnosti. Općina Sanski Most je uspostavila sljedeće lokalne strategije:

- Strategija socio-ekonomskog razvoja općine Sanski Most sa sljedećim ciljevima:
 1. Osigurati temeljne preduslove moderno organizovanog, sistematski upravljano, integralnog i uravnoteženog socio-ekonomskog razvoja općine Sanski Most, uz primjenu modernih Evropskih standarda, vještina i razvojnih alata;
 2. Unaprijediti postojeći imidž općine te osigurati potrebne preduslove njegovog aktivnog učešća u domaćim i stranim razvojnim inicijativama na kantonalnom, regionalnom, entitetskom, državnom i međunarodnom nivou;
 3. Izgraditi privlačan privredni ambijent, podstaći privredni rast. investicije, kreiranje novih radnih mjesta i unaprijediti sveopći životni standard građana općine Sanski Most.
- **Strategija komuniciranja Općine Sanski Most sa građanima (2006. - 2010.)** koja ima za cilj poboljšati komunikaciju sa javnostima, čiji rezultat će biti aktivno učestvovanje svih građana u odlučivanju, a samim tim i aktivnost javnog mijenja na daljem razvoju.
- **Strategija partnerstva Općine Sanski Most sa građanima (2006. - 2016.)** u cilju stvaranja institucionalnog puta za saradnju između lokalne uprave i građana (institucionalizacija društva i aktivnije učestvovanje građana u javnim proccsima.

Na području općine Sanski Most djeluje Komisija za mlade koja je osnovana Odlukom Općinskog vijeća (Br. 07-05-3-2949/08 od 24.1.2008. godine), koja broji 5 članova (4 m/1 ž).

U općini postoje sadržaji za kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece i mladih, kao i drugi kulturni i sportski sadržaji.

2.2 Identifikacija problema/pojava dječije zaštite

U skladu sa prikupljenim podacima, izvršenom procjenom i analizom situacije, utvrđeni su sljedeći ključni problemi u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most:

- Neadekvatna primjena pozitivne zakonske regulative.
- Neusaglasnost zakona na svim razinama.
- Nepostojanje jedinstvene baze podataka,
- Neadekvatna finansijska i materijalna podrška porodicama,
- Nedostatak ekonomske motivacije za rad sa djecom sa posebnim potrebama.
- Nedovoljna međusektoralna saradnja,
- Nedostatak adekvatnog prostora za rad i tehničke opreme u institucijama,
- Nepostojanje Komisije za pitanja dječije zaštite.
- Nedostataka edukacije stručnog kadra, roditelja i djece,
- Nedovoljan broj preventivnih programa.
- Nedovoljan broj uposlenih deficitarnih kadrova (defektologa, logopeda itd).

Konceptualni okvir i analizu uzroka u okviru konceptualnog okvira vidjeti u [Aneksima 2 i 3](#)

U provedenim procesima, a uz korištenje IRBAP metodologije, utvrđene su sljedeće prioritete socijalno isključene grupe u općini Sanski Most:

„Socijalno isključeno“! predstavlja proces kojim se određeni pojedinci "odguruju" na rub društva te ih se, zbog njihovog siromaštva, neposjedovanja osnovnih vrijednosti i znanja i nemogućnosti pristupa kvalitetnog obrazovanja, ili zbog diskriminacije, sprječava da u cijelosti sudjeluju. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, stvaranja dohotka i obrazovanja kao i od socijalnih i materijalnih koristi koje postoje unutar zajednice. I ako oni imaju neku mogućnost postupka moći i tijelima zaduženim za odlučivanje te se često osjećaju nemoćnim i u nemogućnosti da na bilo koji način utjču na odlike koje se direktno tiču njihovog svakodnevnog života". • Izvor podataka: „Socijalna uključenost u BiH. Izvješće o humanom razvoju 2007-“, UNDP. IBI II. str. 25

- **Djeca sa posebnim potrebama (dijeca ometena u psiho-fizičkom razvoju, djeca sa poremećajem u ponašanju, nadarena djeca)**

U općini Sanski Most djeluju javne ustanove i nevladine organizacije u oblasti dječije zaštite koje su u svom svakodnevnom djelovanju suočavaju sa poteškoćama u radu zbog ograničenih resursa i limitiranih zakonskih okvira, što se ogleda u nedovoljno kvalitetnim podacima o statusu djece sa poteškoćama u razvoju ali i u uslugama za ovu prioritete socijalno isključenu grupu djece. Ova situacija se odražava, između ostalog, i na usluge u oblasti prevencije u zajednici čime se ograničavaju prava djece sa poteškoćama u razvoju predviđena Konvencijom o pravima djeteta, te sve ovo utiče na omogućavanje podrške djeci i njihovim porodicama na unapređenju njihovog društvenog statusa (socijalnog, zdravstvenog, obrazovnog i dr.).

Centar za socijalni rad omogućava usluge i podršku ovoj grupi djece u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), te Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Sl. novine USK, 5/00, 7/01) i dr.. Troškovi osposobljavanja za samostalan život i rad djece sa posebnim potrebama koja se provode u specijaliziranim ustanovama socijalne zaštite, obezbjeđuju se iz kantonalnog budžeta, a naknade po osnovu stepena invaliditeta ostvaruju se iz budžeta FBiH, prema propisima o neratnim invalidima¹⁶. Dodatna pomoć se reguliše po osnovu priznavanja prava na jednokratnu ili izuzetnu novčanu pomoć. Pravo na zdravstveno osiguranje djeca u dobi do 6 godina ostvaruju putem CSR, a ukoliko navedeno pravo nisu u mogućnosti ostvariti preko roditelja ili po drugom osnovu.

Prema podacima Centra za socijalni rad Sanski Most iz jula/srpnja 2009. god., slijedi pregled djece ometene u psiho-fizičkom razvoju, korisnika/ca socijalne zaštite:

Rn. br.	Djeca sa smetnjama u psiho-fizičkom razvoju ¹	Stanje (sa 01.07.02009.)	
		M	Ž
1.	Slijepo i slabovidno dijete	2	2
2.	Gluho i nagluho dijete	5	2
3.	Dijete sa poremećajem u govoru i glasu	15	12
4.	Dijete sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju	10	3
5.	Dijete sa smetnjama u psihičkom razvoju:		
	Lakog stepena	17	1
	Umjerenog stepena	8	1
	Težeg i teškog stepena	8	1
	Kombinovane smetnje	23	5

CSR je opremljen sa tehničkom opremom potrebnom za kreiranje i operiranjem bazama podataka kao što je SOTAC aplikacija (unos podataka neratnih invalida i CČR-a porodična i lična invalidnina). CSR raspolaze podacima o djeci koja su koristila uslugu

Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom (Sl. novine FBiH br.14.119), samo ukoliko se radi o stepenu invaliditeta 90% i 100%;

Odradni broj djeca je prikazan u vite navedenih grupa djece ometene u psiho-fizičkom razvoju, a u skladu i s obzirom na vik poteškoća koje djeca imaju.

Prvostepene Komisije za ocjenjivanje sposobnosti, razvrstavanje i evidenciju djece i mladih s posebnim potrebama a to je 21 dijete sa nalazom Komisije, te dodatnih 7-oro djece koja ostvaruju pravo po Federalnim propisima po osnovu 'neratne invalidnosti' a koja su ocijenjena su od strane Instituta za medicinsko vještačenje. Ukupan broj djece iz ove grupe iznosi 28.

Na području općine Sanski Most ne postoji Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama niti postoji Savjetovalište za porodicu, odnosno ustanova/servisa potrebnih za pružanje dodatnih usluga u radu sa djecom sa poteškoćama u razvoju i njihovim porodicama. Također, ne djeluje ni mobilni tim za inkluziju. Obzirom da se samo u školama odvija rad sa ovom djecom, posebno je naglašena problematika sa kojom se suočavaju djeca predškolskog uzrasta koji su prepušteni na brigu samo roditeljima.

Djeca sa ometena u psiho-fizičkom razvoju su uključena u obrazovni sistem i koriste usluge Dječijeg vrtića i osnovnih škola, s tim da je samo određeni broj ove djece ostvario uslugu rada Prvostepene komisije za ocjenjivanje sposobnosti, razvrstavanje i evidenciju djece i mladih s posebnim potrebama.

Prema kantonalnom Zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju, djeca i mladi s posebnim obrazovnim potrebama stižu obrazovanje u redovnim školama, prema programima prilagođenim njihovim individualnim potrebama koji se izrađuje prema njihovim mogućnostima i sposobnostima, uz obavezno utvrđivanje defektološkog i logopedskog statusa.

Prema podacima iz školskih evidencija, u osmogodišnji obrazovni sistem je uključeno 30 djece sa posebnim potrebama. Samo OŠ "Mahala" ima zaposlenog defektologa, dok kadar psihologa i socijalnog radnika nije uključen u djelovanje osnovnih škola. Vrtić „Krajiška radost" Sanski Most pruža usluge za troje (3) djece sa posebnim potrebama.

Ukoliko se uoče da dijete nije u mogućnosti da prati propisani plan i program nastave, škola je u obavezi, uz saglasnost roditelja, uputiti učenika/cu na ocjenu Komisije za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanja djece radi davanja nalaza i mišljenja. Prema kantonalnom Zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju, djeca i mladi s ozbiljnim smetnjama i poteškoćama u razvoju mogu se djelomično ili u cjelini obrazovati u specijalnim odgojno-obrazovnim ustanovama, u slučaju kada im je nemoguće pružiti odgovarajuće obrazovanje u redovnim školama.

Po pitanju nadarene djece, prema podacima iz „Procjene situacije u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most“ od julasrpnja 2009. godine, u osnovnim školama je evidentirano 85 učenika»ca koja pohađaju nastavu prema devetogodišnjem programu, dok je 46 djece evidentirano u osmogodišnjem programu. U srednjim školama je evidentirano 113 posebno nadarenih i talentiranih učenika'ca. U svrhu dodatnog razvoja uočenih nadarenosti kod djece i mladih, škole provode vannastavne aktivnosti koje su organizovane kroz različite sekcije. Međutim, imajući u vidu ograničene materijalne i ljudske resurse, ne postoji adekvatan i sistemski pristup u radu sa nadarenom djecom u svrhu i daljeg ulaganja u njihove kapacitete i zadovoljavanje njihovih potreba za razvoj postojećih talenata.

- Djeca iz materijalno neobezbjedenih porodica

Imajući u vidu otežanu ekonomsku situaciju u općini Sanski Most, djeca iz materijalno neobezbjedenih porodica su u velikoj mjeri izložena riziku od socijalnog isključivanja. Djeca iz ove grupe su već, ili su u riziku, od izlaganja određenim vidovima diskriminacije i nejednakosti u ostvarivanju prava predviđenih Konvencijom o pravima djeteta zbog materijalnog i socijalnog statusa njihovih porodica (pravo svakog djeteta na životni standard koji odgovara djetetovom fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvitku; pravo na socijalnu sigurnost; pravo na zdravlje; pravo na obrazovanje i dr¹⁸).

Prema podacima Centra za socijalni rad Sanski Most zaključno sa 30.06.2009. godine, u ovoj ustanovi je evidentirano 268 osoba koje su ostvarivale pravo na neki vid novčane i materijalne podrške kao što su: stalna novčana pomoć, dodatak na njegu od drugih lica, povremena pomoć, te doprinosi za zdravstveno osiguranje djccc. U odnosu na relevantnu zakonska regulativa i određena prava iz oblasti socijalne dječije zaštite, djeca iz ove općine ne ostvaruju pravo na dječiji doplatak.

Prema „Procjeni situacije u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most“ iz jula/srpnja 2009. godine, broj evidentiranih radno sposobnih osoba a nezaposlenih osoba je 4.285, što indirektno ukazuje na težak status djece iz porodica nezaposlenih osoba. Zaključno sa 30.06.2009. godine, pravo na zdravstveno osiguranje putem Centra za socijalni rad ostvaruje ukupno 158 djece (96 m/62 ž.).

Ostvarivanje prava djeteta na odmor i slobodno vrijeme, na igru i rekreaciju koji odgovaraju starosti djeteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umjetnostima, također je u velikoj mjeri uslovljeno materijalnom situacijom (troškovi članarina, prevoza iz udaljenih MZ i dr.). Zbog nemogućnosti aktivnog učešća u društvenim dešavanjima, pojavljuje se rizik od socijalne isključenosti ove grupe djece, naročito iz ruralnih dijelova, tj. udaljenih mjesnih zajednica općine Sanski Most gdje ne postoje sadržaji za provođenje slobodnog vremena za djecu. Sve ovo utiče na pojavu osjećaja manje vrijednosti kod djece, tj. manjak samopouzdanja.

Centar za socijalni rad Sanski Most ne posjeduju elektronsku bazu podataka o djeci iz materijalno neobezbjedenih porodica, već kroz svakodnevno djelovanje i pružanje usluge, vode evidenciju djece korisnika socijalne zaštite tako da je po pitanju djccc bez roditeljskog staranja evidentirano 32 djece: osmoro (8) djece bez oba roditelja, četvero (4) djece napuštenih od roditelja, dok je dvoje (2) roditelja lišeno roditeljskog prava te dvadeset (20) roditelja spriječeno da vrše roditeljsku dužnost¹⁹.

Analiza uzroka ove problematike je, sem navedenih propusta sistema, ukazala na poteškoće na animiranju određenog broja ugroženih porodica i njihovu pasivnost za učestvovanje u donošenju odluka, kao i na prisutnost pojave nedovoljnog znanja i vještina za staranje o djeci. Ukazano je i na nedovoljnu informisanost roditelja o službama kojima se mogu obratiti za pomoć te otpor kod pojedinih roditelja za ostvarivanje ovih prava. Također je ukazano na problematiku nedostatka stručnog kadra u relevantnim službama, kao i na nepostojanje Savjetovališta za djecu i mlade.

- **Prevenција socio-patoloških pojava (bolesti ovisnosti, nasilje nad/među djecom, maloljetnička delikvencija)**

U toku procjene i analize situacije u sferi dječije zaštite, utvrđen je mali broj preventivnih programa ili aktivnosti u lokalnoj zajednici i uočena je prisutnost socio- patoloških pojava kod djece i mladih. Podaci o registrovanim ovisnicima ne postoje, niti postoji jedinstvena umrežena baza podataka između različitih pružaoca usluga koji djeluju u sferi socijalne zaštite, obrazovanja, policije i dr. u općini

Sanski Most. Situaciju dodatno otežava ekonomska situacija koja utiče na pojavu depresije i apatije u porodicama, te na poremećene porodične odnose i povećanje nedoličnih ponašanja kod djece i mladih. Poremećen sistem društvenih vrijednosti, negativni uticaj medija i podložnost trendovima kao i loš uticaj sredine, neadekvatan i neodgovarajući nadzor roditelja dovode do odgojne zanemarenosti ili zapuštenosti djece u zajednici a samim tim do socio-patoloških pojava kod mladih kao što su: bolesti ovisnosti, maloljetnička delinkvencija i nasilje među djecom.

UN Konvencija o pravima djeteta

Izvor podataka: „Procjena situacije u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most, juli/srpanj 2009.

Prema podacima Centra za socijalni rad iz jula/srpnja 2009. godine, postoji određen broj maloljetnih osoba koja imaju društveno neprihvatljivo ponašanje. Evidencija ukazuje na sljedeće podatke: 12 (11 m/1 ž) su maloljetnici koji su izvršili kazneno djelo s tim da podatak se odnosi na slučajeve iz prethodnih godina koji se sudski procesuiraju u ovoj godini: 10 (7 m/3 ž) maloljetnih osoba je uhvaćeno u skitnji, a 2 ženske maloljetne osobe u prostituciji. Također, podaci Centra ukazuju da je u 2008. godini na evidenciji bilo 19 (9 m/10 ž) djece iz čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama i 18 (15 m/3 ž) odgojno zanemarene i zapuštene djece. Podaci iz jula/srpnja 2009. godine ukazuju da je broj djece iz ovih grupa uvećan te je evidentirano sljedeće: 32 (20 m/12 ž) djece iz čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama i 19 (15 m/4 ž) odgojno zanemarene i zapuštene djece u općini Sanski Most.

Prema podacima Policijske stanice, do juna/lipnja 2009. godine evidentirano je pet (5) slučajeva maloljetničkog prestupništva i sva se odnose na djela protiv imovine (krade i dr.).

Uprkos činjenici da u lokalnoj zajednici postoji određeni broj sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece i mladih, te informaciji da Policijska uprava Sanski Most provodi preventivne i edukativne programe u školama o štetnosti zloupotrebe droga, sigurnosti u saobraćaju kao i programe u svrhu promocije saradnje policije i lokalne zajednice kroz projekat „Partnerstvo sa zajednicom“, provedene analize su ukazale da su provedene aktivnosti nedovoljne i da ne postoji multidisciplinarni pristup u radu sa djecom i mladima koje obuhvata ova prioritarna socijalno isključena grupa.

Analizom uzroka o ovoj problematici u općini Sanski Most, utvrđeno je da postoji potreba za dodatnim usavršavanjem stručnog kadra za primjenu savremenih pristupa socijalno isključenim grupama djece i njihovim porodicama. Uočen je i visok stepen neinformisanosti roditelja po pitanju stanje njihove djece i metoda rada sa djecom kod kuće. Prisutna je pasivnost kod roditelja da prihvate činjenice, te da se uključe u procese odlučivanja i poduzimanja akcija u cilju promjene situacije u kojoj se nalaze njihova djeca.

2.3 Analiza osnovnih problema

U skladu sa HRBAP metodologijom. Općinski upravni odbor Projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“, izvršio je analizu konceptualnog okvira i analizu osnovnih uzroka problema čime je omogućen uvid u opće uzroke za postojanje socijalne isključenosti prioritarno utvrđenih grupa djece. Pojedini specifični uzroci problema su izdvojeni za poglavlju 2.2 za svaku pojedinačnu prioritarnu socijalno isključenu grupu djece, dok u nastavku izdvajamo generalne uzroke problema:

- **Neuspjeh sistema:** nedovoljna zakonska regulativa i neadekvatna politika dječije zaštite; neadekvatna primjena pozitivne zakonske regulative i državnih strategija: neusaglašenost zakona na svim razinama: neadekvatan sistem sankcija jer se zakonom definirane sankcije ne mogu realizirati; neadekvatna politika zapošljavanja neophodnih kadrova; nepostojanje jedinstvene baze podataka i neumreženost podataka (sud, policija, organ starateljstva, škole); nedovoljna međusektorska saradnja profesionalaca; nedovoljan broj preventivnih programa; nepostojanje adekvatnog vrednovanja volonterizma u zajednici; nedovoljna motivisanost profesionalaca za rad sa djecom sa posebnim potrebama; neadekvatno provođenje inkluzivne nastave; nepostojanje adekvatnih prostorija i institucija za rad sa djecom i mladima; nepostojanje Dnevnog centra za djecu sa posebnim potrebama i dr.; nepostojanje općinske Komisije za unapređenje dječije zaštite; neadekvatna materijalna podrška

porodicama: nedostatak stručnog usavršavanja profesionalaca za rad sa djecom sa posebnim potrebama; nedostatak adekvatnog prostora za rad i tehničke opreme u institucijama; nepostojanje mobilnog tima; nedostataka edukacije nastavnika/ca za rad sa djecom sa posebnim potrebama;

- **Neuspjeh društva:** nedostatak senzibiliziranosti za ovu problematiku u zajednici; nedovoljna briga društva o djeci; nedovoljna pomoć i podrška roditeljima; nepovoljno socio- ekonomsko okruženje; nezainteresiranost roditelja za rad u udruženjima; netolerantnost; pasivnost; nepostojanje Savjetovaništa; predrasude o djeci sa posebnim potrebama; nepostojanje adekvatnog vrednovanja volonterizma u zajednici; nemogućnost zapošljavanja; nedovoljna informisanost javnosti o problematici u sferi dječje zaštite; nedovoljna saiadnja ugroženih porodica; nedovoljna angažiranost lokalne zajednice na stvaranju sigurnog okruženja za djecu i mlade; slabo praćenje problematike mladih; poremećen sistem društvenih vrijednost; nedostatak kritičnosti prema negativnim novitetima i pojavama u kontekstu odrastanja djeteta; negativni uticaj medija i podložnost trendovima. - **Neuspjeh pojedinca:** nizak stepen odgojnih znanja i vještina: pasivnost porodica za učestvovanje u donošenju odluka; nedovoljna informisanost roditelja o službama kojima se mogu obratiti za pomoć; nizak stepen motiviranosti; otežana materijalna situacija: predrasude; inertnost roditelja; nezaposlenost mladih zbog loše ekonomske situacije; neprihvatanje činjenica od strane roditelja; nedovoljan broj usko osposobljenih profesionalaca; nedostatak znanja i vještina za pristup isključenoj grupi djece i njihovim porodicama; neinformisanost; nedovoljna upućenost pojedinih roditelja u stanje njihove djece i u načine rada sa djecom kod kuće.

Konceptualni okvir i analizu uzroka u okviru konceptualnog okvira vidjeti u *Aneksima 2 i 3*

3. PREGLED DOSADAŠNJIH PROJEKATA UNICEF/I BIH S OSVRTOM NA AKCIONE PLANOVE R VZVOJA DJEČIJE ZAŠTITE I 14 OPĆINA

3.1. Rezultati i naučene lekcije

Uz podršku i saradnju sa UNICEF-om, IBIII od 2003. godine do sada realizujuj projekte sa ciljem promoviranja djelotvorne i efikasne politike dječije zaštite na svim nivoima a koja doprinosi redukciji siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti, te uspostavi sigurne sredine za svu djecu u Bili.

Realizacija UNICEF/IBM projektnih aktivnosti je zasnovana na IIRBAP metodologiji (Human Rights Based Approach Programming), tj. programiranje zasnovano na poštivanju ljudskih prava. Uvođenjem ove metodologije, napravljen je značajan uticaj na povećanje osvješćenosti i scnzibiliziranosti pojedinaca, grupa i lokalnih zajednica po pitanju prava djeteta i ostvarivanja istih.

S ciljem uvođenja i razvoja mješovitog, mcdu-scktoralnog. pristupa, u ciljanim općinama projekta, uspostavljeni su Općinski upravni odbori sa ciljem jačanja općinskog menadžmenta politike dječije zaštite. To su mcdu-sektoralna tijela odgovorna za sveobuhvatno planiranje i implementaciju Akcionih planova razvoja dječije zaštite i Akcionih planova razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole u ciljanim lokalnim zajednicama Projekta.

U šest ciljanih općina. Općinski upravni odbori su prerasli u općinske Komisije za unapređenje dječije zaštite: Bugojno, Gorazdc, Gradiška, Istočna lildža, Kakanj. Tcslić.

Lokalni dvogodišnji Akcioni planov i razvoja dječije zaštite, tj. socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite, zasnovani su na promociji i primjeni mješovitog²⁰ sistema dječije zaštite, gender" pristupu, kao i pristupu okrenutom klijentu. Akcioni planovi su u svih četrnaest (14) općina usvojeni od strane Općinskih vijeća/Skupština opština i predstavljaju lokalnu strategiju za razvoj dječije zaštite.

Implementacija Akcionih planova razvoja mehanizma monitoringa upisa u osnovne škole omogućili su jačanje informacionog sistema u općinama kroz uspostavu baze podataka o djeci, kao i kvalitetnije praćenje upisa djece u osnovne škole i realizacije osnovnog prava djeteta - prava na obrazovanje.

Priaup /z<no\an na mcdu-*cktofulness i multidiscipliiumojcli. Pristup z&novaiu na jcdnakotfi l ravonpravnotfi spolova

U okviru UNICEF/EBHI projekata, a u okviru komponente 'razvoj politika', omogućen je rad entitetskih Grupa za razvoj politika dječije zaštite (CCPAG) usmjerenih na razvoj i unapređenje

politika dječije zaštite. Također je objavljen je i određen broj publikacija usmjerenih na unapređenje politika na unapređenju socijalne inkluzije u sistemu dječije zaštite u BiH.

4. SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE U OPĆIM SANSKI MOST

4.1. Mapiranje sistema dječije zaštite

Sistem dječije zaštite u BiH uključuje više sektora djelovanja društva u cilju zaštite djeteta u BiH: socijalni, obrazovni, zdravstveni, pravosuđe i policija, kao i nevladin i privatni sektor, mediji i porodica. Institucije i organizacije aktivne u sistemu dječije zaštite, u skladu sa relevantnim nivoima odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja.

Državni/enitetski nivo²⁾

Sistem dječije zaštite na državnom nivou uključuju djelovanje relevantnih državnih institucija zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Ujedno, radom državnih institucija i ministarstva omogućena je priprema, donošenje zakona i drugih dokumenata koja se tiču dječijih prava kao što su: „Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom (2007- 2010)“, „Strategija protiv maloljetničkog prestupništva u BiH“. „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“²³, „Okvirni protokol djelovanja u slučajevima zlostavljanja djece“²⁴ i dr.. Ova ministarstva saraduju sa lokalnim i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava i sloboda, vrše monitoring i pripremaju izvještaje o implementaciji međunarodnih konvencija koje je ratificirala Bosna i Hercegovina. li pitanju su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice. Ministarstvo civilnih poslova. Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo pravde. U okviru ovih ministarstava djeluju i posebna tijela kao što su: Vijeće za djecu BiH²⁵. Državne grupe i podgrupa za sprečavanje trgovine djecom i dr. (za više informacija vidjeti Aneks 6).

Vlada Federacije BiH vrši provođenje politike i izvršavanje zakona federalne vlasti kroz rad nadležnih ministarstva iste čime doprinosi uređivanju dječije zaštite na nivou Federacije BiH.

Ministarstvo za rad i socijalnu politiku FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđeni u zakonima koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne

"•v"v.mhiT,egv.bii. ^v^.ftihvladiupv.tra.

U miju/svibnju 2008. godine. Vijeće ministara Bili je usvojilo dokument „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“ u kojem su, između ostalog, definisani cUjcv i mjere za prevazilaJenje stanja u oblasti invalidnosti u BiH. Poliuka u obtasii invalidnini je nastala kao proizvod međudržavne saridnje Bosne i Hercegovine i Republike Finske. U procesima podrSke Finske Bosni i Hercegovini u socijolnim reformama od 1999 godine utogu izvršnc agencije. agencije za implementaciju i za tehničku asistenciju je imao Nezavisni biro /a humanitarna pitania<IBHI>.

U i/radi protokola su učestvovala sljedeće institucije: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH. Ministarstvo rada i seojalne politike FBiH. Ministarstvo zdravstva Fbilt. Ministarstvo zdravlja i socijalne zaUite RS. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Policija FBiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova / Policija RS. Ministarstvo pravde I Bill. Ministarstvo pravde RS. Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH. Ministarstvo prosvjete i kulture RS. UdniZenje sudskih vjefcaka FBiH, Udñuñje sudskih vještaka RS. Visoko sudsko i tu2iUčko vijeće Bili Ombudsman FBiH i Ombudsman RS. Ovjiñi okvirni nnn.okol je realizovan uz podršku i pomoć Ureda ombudsmena Katalonije i Katalonske agencije za poticanje razvoja.

Vijeće za djecu Bili je uspostavljeno krajem 2002. godine, s ciljem da prati implementaciju Državnog akcionog plana za djecu za penođ 201)2-2010 godine. Od svog osnivanja. Vijeće za djecu je djelovalo u pravcu omogućavanja blisko? monitoringa dječijih prava Sirom zemlje i kreiranja relevantnih politika da bi se prevaziSh izazovi i kojima se suoćavaju djeca Jirom Bosne i Hercegovine. Vijeće za djecu je aktivne sarodnike pro<nn\$> u državnim vladinim i nevladinim partnerima i međunarodnim organizacijama Vijeće za djecu je 17.07.2008. uputilo za javnu raspravu dokument Revidirani Akdoni plnn zn djecu BiH 2001-2010“;

politike, rada i zapošljavanja, kao i penzijskog i invalidskog osiguranja. Rad Ministarstva je regulisan Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH" broj 8/95,3/96,9/96 i 48/99)?⁶ Poslovi se odnose na: politiku rada i zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom Bili, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i staratcljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti. U okviru ministarstva, između ostalih, djeluje i Sektor

za socijalnu zaštitu, zaštitu porodica i djece, kao i inspeksijska služba koja vrši nadzor nad radom institucija i službi za socijalnu zaštitu.

Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoške standarde i normative prostora, opreme i nastavnih sredstva za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoja, stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja, udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje, razvoj i koordiniranje naučnoistraživačkog rad u ovoj oblasti i druge poslove utvrđene zakonom. Ministarstvo djeluje u okviru rada sektora za visoko obrazovanje, nauku, sektor za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Inspektorat, služba za ekonomsko-finansijske i opšte poslove. Ministarstvo je obezbjedilo sredstva za nabavku knjiga za učenike/ce od I-IV razreda, te socijalno ugrožene učenike/ce od V-VIII razreda osnovnih škola na području FBiH.

Ministarstvo kulture i sporta FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: naučnoistraživačku djelatnost u oblasti zaštite i korištenja kulturo-historijskog naslijeđa; muzejsku, arhivarsku, bibliotekarsku, izdavačku, pozorišnu, muzičku, likovnu, filmsku i estradnu djelatnost, djelatnost organizacija i udruženja građana u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih; unapređenje sporta i tjelesne kulture, utvrđuje strategiju razvoja u oblasti kulture, sporta i mladih i druge poslove utvrđene zakonom.

Ministarstvo zdravstva FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnosti Federacije u oblasti zdravstva. Ministarstvo djeluje u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/97), Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 30/97) i drugim relevantnim zakonima. U septembru/rujnu 2008. godine usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenom osiguranju FBiH (SI. novine FBiH, br.30/97, 7/02, 72/08) čija primjena počinje sa 01.01.2009. godine.

Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH djeluje u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima FBiH ("SI. novine FBiH", br.: 49/05), Zakonom o izmjenama i dopunama zakona Zakonom o policijskim službenicima FBiH ("SI. novine FBiH", broj: 27/05, 70/08) i drugim relevantnim zakonima kao i podzakonski propisima donesenim na osnovu pomenutih zakona. Poslovi ovog ministarstva su između ostalog usmjereni na sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, kao i na zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova.

Ministarstvo pravde FBiH vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnim nadzorom nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanje u političke organizacije i udruge građana, uredsko poslovanje, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija. (Za više informacija vidjeti *Aneks 6*).

Kantonalni nivo²

www.vhidauskha

U Unsko-Sanskom kantonu postoje sljedeća ministarstva koja djeluju u sfem socijalne dječije zaštite, a to su: Ministarstvo zdravstva i socijalne politike USK, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK, Ministarstvo unutrašnjih poslova USK, Ministarstvo pravde USK te JU Pedagoški zavod USK.

Ministarstvo zdravstva i socijalne politike USK obavlja upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na: razvoj i unapređivanje sistema zdravstvene zaštite i obnovu kapaciteta; zdravstveno osiguranje građana: predlaganje načina finansiranja zdravstvene zaštite građana i raspolaganje sredstvima zdravstvenog osiguranja; organiziranje rada zdravstvenih ustanova, stručno osposobljavanje i usavršavanje zdravstvenih radnika i dr, utvrđivanje i provođenje kantonalne politike rada i zapošljavanja (radni odnosi, prava radnika, prava nezaposlenih osoba, zaštita na radu, plaće radnika, penzijsko-invalidsko osiguranje), socijalne i dječije zaštite civilnih žrtava rata i njihovih porodica, podrška i saradnja po pitanju raseljenih, prognanih i izbjeglih, planiranje osnovnih i drugih potreba stanovništva za humanitarnom pomoći, inspeksijski nadzor u oblastima iz svoje nadležnosti;

pripremanje nacrtu zakonu i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; vršenje i drugih poslova iz ovih oblasti i ostale poslove u skladu sa Federalnim zakonima iz oblasti zdravstva i socijalne zaštite.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK obavlja upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na: predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoj te visoko obrazovanje. U nadležnosti ovog ministarstva je donošenje programa i aktivnosti za predškolski odgoj, obrazovanje i zaštitu djeteta, donošenje nastavnih planova i programa odgojno-obrazovnog rada za osnovno i srednje obrazovanje i odgoj; đачki i studentski standard; način finansiranja i raspolaganja sredstvima predškolskog, osnovnog, srednjeg obrazovanja i odgoja, visokog obrazovanja, nauke, kulture, fizičke kulture i sporta; razvoj i funkcioniranje sistema informiranja u Kantonu; informiranje javnosti o radu Skupštine kantona. Predsjednika kantona. Vlade kantona i drugih kantonalnih organa; predlaganje i provođenje politike u oblasti tjelesne kulture, sporta, odmora i rekreacije i dr.; inspekcijski nadzor u oblastima iz svoje nadležnosti: pripremanje nacrtu zakonu i drugih propisa iz nadležnosti ministarstva; vršenje i drugih poslova iz ove oblasti, u skladu sa zakonom.

Ministarstvo unutrašnjih poslova USK obavlja upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na: provođenje Ustava i zakonu Kantona i Federacije BiH u pitanjima unutrašnjih poslova; poslove i zadatke policije, osim poslova koji su u nadležnosti policije Federacije BiH; ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda u skladu s Ustavom Federacije i ustavom Kantona; zaštitu života, osobne i imovinske sigurnosti građana; sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela: pronalaženje i hvatanje počinitelja krivičnih djela; održavanje javnog reda i mira; postupak izdavanja osobnih karata i vozačkih isprava; osobno ime, matične knjige, jedinstveni matični broj, prijavljivanje prebivališta i boravišta građana; inspekcijski nadzor u oblastima iz svoje nadležnosti; saradnju s ministarstvima drugih kantona u izvršavanju svojih nadležnosti; pripremanje nacrtu zakonu i drugih propisa iz svoje nadležnosti i druge poslove koji mu se zakonom stave u djelokrug.

Ministarstvo pravde USK vrši sljedeće poslove: obczbjedcnje uvjeta za rad pravosudnih organa; praćenje provođenja zakonu i drugih propisa iz oblasti pravosuđa, te iniciranje i predlaganje donošenja novih, i izmjena i dopuna postojećih zakonu i drugih propisa iz ove oblasti; davanje mišljenja na nacerte i prijedloge zakonu i drugih propisa, u skladu sa odredbama Poslovnika o radu Vlade kantona; izrada analiza, informacija i izvještaja o stanju u oblasti pravosuđa, te predlaganje mjera za poboljšanje stanja u toj oblasti; praćenje provođenja zakonu i drugih propisa iz oblasti izvršenja krivičnih i prekršajnih sankcija, te izvršavanje sudskih odluka: obezbjedenje sredstava za troškove izvršenja mjere pritvora i kazne zatvora izrečene u prekršajnom postupku; rješavanje i postupanje po službenima aktima organa i institucija i po predstavkama građana; postupanje po aktima drugih organa i institucija, pravnih osoba, te po zahtjevima, predstavkama i pritužhama građana i vršenje drugih poslova i zadataka iz oblasti pravosuđa, u nadležnosti ministarstva utvrđenoj zakonom i drugim propisima, te po programima, aktima i zadacima datim od skupštine, premijera kantona i vlade kantona: vrši poslove upisa u Registar (osnivanje novih udruženja), kao i poslove upisa promjena u Registar po zahtjevima već upisanih (registriranih) udruženja i dr.; upravni i inspekcijski nadzor iz nadležnosti upravne inspekcije, vršenje i drugih poslova iz oblasti uprave i lokalne samouprave u nadležnosti ministarstva, u skladu sa zakonom i drugim propisima i dr.

JU Pedagoški zavod USK^{2*} Djelatnosti Zavoda su učestvovanje u izradi, praćenju i vrednovanju novih nastavnih planova i programa; organizovanje obuke za nastavnike, stručne saradnike i direktore; certifikira. licencira akreditira nastavnike, stručne saradnike i direktore za odgojno-obrazovni proces; osigurava mogućnosti za kontinuirani profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju i preduvjete za dobru pedagošku praksu kroz različite aktivnosti i oblike stručnog usavršavanja; prati i vrednuje kvalitet odgojno-obrazovnog rada u Školi; vrši istraživanja za vlastite potrebe ili po zahtjevu Vlade, Ministarstva i Univerziteta. Ostale aktivnosti Zavoda su u funkciji ostvarivanja ciljeva obrazovne reforme kroz stalno osiguravanje stručnih informacija koje služe kao polazišta organima i institucijama nadležnim za odlučivanje i vođenje obrazovne politike. Sredstva za rad Zavoda osiguravaju se iz budžeta osnivača, intelektualnih usluga, aplikacija na međunarodne projekte, usluga licenciranja, akreditacije i certifikacije i drugih izvora u skladu sa Zakonom. Zavod podnosi osnivaču Pravila Zavoda radi davanja saglasnosti, podnosi izvještaj o radu, izvještaj o finansijskom poslovanju i druge obaveze utvrđene Odlukom Vlade i Pravilima Zavoda.

Općinski nivo

❖ Općina Sanski Most

Općina Sanski Most prema Statutu Općine uređuje samoupravni djelokrug jedinice lokalne samouprave, organe, međusobne odnose organa, mjesnu samoupravu, neposredno sudjelovanje građana u odlučivanju, finansiranje i imovinu, propise i druge akte, javnost rada, suradnju jedinica lokalne samouprave, odnose i saradnju sa federalni i kantonalnim. kao i druga pitanja od značaja za organizaciju i rad Općine Sanski Most.

Poslovi općinskih službi, između ostalih, su: organiziranje i unapređenje lokalnog javnog prevoza u okviru kojeg je i prevoz đaka; utvrđivanje politike predškolskog obrazovanja, unapređenje mreže ustanova te upravljanje i finansiranje javnih ustanova predškolskog obrazovanja²"; osnivanje, upravljanje, unapređenje, i finansiranje ustanova osnovnog obrazovanja³⁰; osnivanje, upravljanje, unapređenje, i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta; ocjenjivanje rada ustanova i kvalitete usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima Općine; utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline; donošenje prostornih, urbanističkih i provedbenih planova uključujući i zoniranje: osnivanje mjesnih zajednica kao obaveznog oblika mjesne samouprave kao što su mjesne zajednice.

Općinsko vijeće zajedno s općinskim načelnikom predstavlja organ vlasti općine koji svoju funkciju vrši u skladu sa važećim pravnim okvirom. Općinski načelnik rukovodi općinskom administracijom i izravno je odgovoran za provedbu općinske politike i izvršavanje općinskih propisa, te obavljanje poslova koje na Općinu prenese kantonalna i federalna vlast. Nadzor nad zakonitošću rada općinskih organa uprave obavljaju nadležni organi Federacije, odnosno Kantona. Monitoring se provodi i unutar službi općinske administracije a u skladu sa definisanim obavezama i odgovornostima svih službenika/ča.

Službeni glasnik USK. br. 3 od 20.02.2007. godine Predviđeno relevantnim Zakonom ali nije realizovano; Predviđeno relevantnim Zakonom ali nije realizovano

Općina Sanski Most finansira djelovanje nadležnih službi koja se bave pitanjima socijalne i dječije zaštite, te se iz općinskog budžeta izdvajaju i transferi za pomoć porodicama, finansiranje prevoza đaka, stipendiranje studenata, finansiranje određenih projekata, sportskih klubova itd..

U općini Sanski Most djeluje Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, izbjegle i raseljene osobe u okviru koje djeluje Matični ured. Preraspodjelom poslova po postojećim općinskim službama, utvrđene su sljedeće nadležnosti ove Službe kao što su: poslovi upravnog rješavanja u prvom stepenu u upravnim stvarima iz djelokruga opće uprave, te upravnim stvarima za koje nije nadležna nijedna druga općinska služba za upravu; predlaganje i provođenje utvrđene politike te stvaranje uslova za unapređenje i razvoj djelatnosti u oblastima brige o djeci, osnovnom obrazovanju i odgoju, kulturi, fizičkoj kulturi i sportu, javnom informisanju, te zdravstvu, socijalnoj i dječjoj zaštiti; praćenje rada i nadzor nad radom javnih ustanova i javnih preduzeća iz djelokruga djelatnosti čiji je osnivač Općina (JU Centar za socijalni rad i Centar za mlade „Kult media“); upravno rješavanje u prvom stepenu iz djelokruga društvenih djelatnosti (rješenja o pravu i prestanku prava na subvenciju u troškovima smještaja i ishrane djece u predškolskim ustanovama, te rješenja o pravima na druge oblike socijalne zaštite koje se finansiraju sredstvima budžeta Općine i dr.).

U općini Sanski Most ne postoji jedinstvena baza podataka iz sfere dječije zaštite. Općinske službe koje djeluju u sferi dječije zaštite posjeduju podatke koji su sastavni dio izvještaja koje podnose relevantne institucije ili nevladine organizacije. Matični ured ne posjeduje sveobuhvatnu informaciju o djeci iz općine Sanski Most a M7. prikupljaju podatke putem saradnje sa predsjednicima Savjeta MZ.

Matični ured Općine Sanski Most dostavlja spiskove djece prispjele za upis u osnovne škole, a na zahtjev Aktiva direktora Općine Sanski Most. Prema istom izvoru, ti podaci nisu relevantni jer se većina djeca iz ove općine rađa na područjima drugih općina kao što su: Bihać, Prijedor, Banja Luka. Podaci iz porodilišta se ne dostavljaju u matične općine tj. općine prebivališta nego u matične urede općina u kojima su rođena. Podaci iz matičnih ureda ne prate ni migraciju stanovništva tako da prebivališta osoba

koje su bile izbjeglice na ovoj općini nije moguće kasnije naći. Ovo utiče da su podaci na spiskovima dobijenim od Matičnog ureda nepotpuni i neadekvatni.

Stoga je Općinski upravni odbor Sanski Most. Projekat UNICEF/IBHI, donio odluku o repliciranju modela monitoringa upisa djece u osnovne škole u općini Sanski Most. Projekat traje od 1.10.2009. - 31.03.2010. godine a nosioc projekta je Općina Sanski Most. **Akcioni plan razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole u općini Sanski Most** ima za cilj da podstakne uključene aktere na redovno dostavljanje podataka u Općinu Sanski Most, gdje je instalirana jedinstvena baza podataka. U bazu će se retroaktivno unijeti podaci za djecu od 0-6 godina starosti a koja će se upisati u narednih šest godina. Uneseni podaci će omogućiti praćenje upisa djece u osnovne škole. Za nesmetan unos podataka, obezbijeden je računar i printer koji su u vlasništvu Općine Sanski Most. instalirana je baza podataka i date smjernice za uposlenika koji će istu redovno ažurirati u saradnji sa relevantnim ustanovama i službama.

U okviru UNICEF/IBHI projekta, a u skladu sa odlukom Općinskog upravnog odbora Projekta u Sanskom Mostu, pokrenut je **posebno usmjereni projekat „Bez slušanja nema govora“**⁴⁴, koji realizuje Općina Sanski Most u partnerstvu sa: Općom bolnicom Sanski Most, Centar za socijalni rad, sedam osnovnih škola, J.U. Dječiji vrtić, NVO „Dijakom“ i Centar „Feniks“. Predviđeno je da se projekat realizuje u periodu od 01.12.2009.-31.03.2010. godine a ukupan budžet projekta je 11.270,00 KM uz dodatno učešće i finansijsku podršku UNICEF- a i Općine Sanski Most. Cilj projekta je unaprijediti usluge i statusa djece ometene u psihofizičkom razvoju uz primjenu međusektoralnog i multidisciplinog pristupa. Predviđeno je da se postignu sljedeći rezultati: integrisane nove usluge za detekciju poteškoća u ranom razvoju

1 rastu kod djece kao osnova za kvalitetniji rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju i njihovim porodicama u lokalnoj zajednici i šire, te izradi „Analiza situacije po pitanju statusa djece sa poteškoćama u razvoju u općini Sanski Most“ u svrhu uspostavljanja preporuka za unapređenje statusa djece.

❖ **Socijalni sektor**

• **Centar za socijalni rad**

Socijalna zaštita na području općine Sanski Most se provodi putem **Centra za socijalni rad** (u daljem tekstu CSR). CSR djeluje i obavlja neposredne poslove socijalne zaštite u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, 36/99.54/04,39/06, 14/09), te Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom (Sl. novine USK, 5/00, 7/01) i drugim relevantnim zakonima: Porodičnim zakonom. Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici. Krivičnim zakonom, odredbe koja se odnosi na malodobne počiniocima krivičnih djela. Zakonom o krivičnom postupku. Postupak za ostvarivanje prava građana. CSR vodi po odredbama Zakona o upravnom postupku i dr.

Općina Sanski Most, kao osnivač ustanove, finansira plate i materijalne troškove Centra za socijalni rad. Preko CSR se finansiraju jednokratne pomoći iz općinskog budžeta, dok se naknade i druge pomoći korisnicima/cama socijalne zaštite finansiraju iz federalnog i kantonalnog budžeta.

U općini Sanski Most postoji znatan broj djece bez odgovarajuće novčane naknade s obzirom da u ovom kantonu ne postoji dječji doplatok, te se pomoć omogućava putem isplate jednokratnih-povremenih i izuzetnih novčanih pomoći, te stalnih novčanih pomoći iz budžeta općine Sanski Most. Zakon o socijalnoj zaštiti USK predviđa ovo pravo ali sredstva za realizaciju prava nisu izdvojena iz kantonalnog budžeta.

CSR omogućava podršku za osobe koje su zdravstveno neosigurane, tako da je putem ove ustanove omogućeno zdravstveno osiguranje za ukupno 140 djece, od toga: 23 djece koja su pod starateljstvom Centra, tj, za djecu koja su smještena u ustanove socijalne zaštite, te 95 djece uzrasta 0-7

godina koja nemaju drugi osnov za osiguranje, a po osnovi CŽR-a zdravstveno je osigurano 22 djece. Prema podacima CSR, porodice u socijalnoj potrebi pripadaju socijalno isključenoj grupi građana, zbog čega CSR kroz svakodnevni rad nastoji da poveća informisanost istih o njihovim pravima. Saradnja sa roditeljima djece korisnika'ca socijalne zaštite je prilično zadovoljavajuća, ali postoji neznatan broj roditelja koji izbjegavaju gotovo svaki vid saradnje.

Prema podacima CSR, značajan je broj djeca koja su izmještena u ustanove zbog duševne bolesti roditelja ili nasilja u porodici. Po pitanju rješavanja problematike nasilja u porodici, na USK je uspostavljena je Sigurna kuća u koju se smještaju žrtve nasilja. Također je istaknuta prisutnost pojave nasilja u porodici gdje su djeca najviše izložena psihičkom zlostavljanju u porodici, kao indirektno žrtve nasilja u porodici.

Po pitanju upisa u osnovne škole, CSR ostvaruje saradnju sa obrazovnim institucijama kada se iste obraćaju za pomoć u slučajevima dužeg izostanka djece sa nastave te nepoželjnih oblika ponašanja kod djece. Po pitanju obrazovanja djece i upisa u osnovne škole, jedina razmjena podataka postoji po pitanju djece sa poteškoćama u razvoju. CSR ne posjeduje evidenciju o tačnom broju djece predškolskog uzrasta u stanju socijalne potrebe.

Profesionalci ove ustanove svakodnevno odlaze na teren a prioritetno pitanje koje je pokriveno na terenu se uglavnom tiče ispitivanja prilika življenja i prema svim ostalim potrebama, a što je u skladu sa zakonskim propisima.

Profesionalci iz CSR-a su pohađali treninge u posljednje dvije godine i to o specifičnim temama: nasilje, zlostavljanje, trgovina djecom i dr. (OSCE) kao i trening o primejni HRBAP metodologije i socijalne inkluzije u zajednici (IBHI/UNICEF). U opisu poslova koje CSR obavlja svakodnevno pruža se savjetovanje klijenata za koje postoje posebne prostorije na način što svaki stručni radnik ima posebnu prostoriju za rad s klijentima. CSR nema prilagođene pristupe za osobe sa invaliditetom.

IJ CSR-u je istaknuta potreba za dodatnim tehničkim opremanjem centra (računarska i druga tehnička oprema) kao za dodatnom edukacijom stručnog kadra u oblasti „Porodično i dječije savjetovalište“⁴¹.

U okviru SPIS projekta. UNICEF je obezbjedio grant u iznosu od 5.874.00.00³¹ KM za opremanje Centra za socijalni rad. Opremanje će se izvršiti tokom januara/siječnja 2010. godine a IBHI je omogućio podršku u pripremnom procesu.

- **Socijalno pedagoške životne zajednice USK (SPŽZ)³¹**

JU „Socijalno pedagoška životna zajednica“ Bihać je na osnovu Odluke o osnivanju Javne Ustanove (SI.Glasnik USK-a br:9/99) dana 25.02.2000.godine upisana u sudski registar Kantonalnog suda u Bihaću rješenjem br:U/I-07/2000. Osnivač Javne Ustanove je Skupština Unsko -sanskog kantona. Zadatak ustanove je da zbrinjava, prati i podržava djecu i mlade bez roditeljskog staranja iz Unsko-sanskog kantona od prijema u ustanovu.

Ustanova se bavi vanporodičnim odgojem kroz stacionarno i ambulantno zbrinjavanje djece i omladine u krizi sa područja cijelog Unsko -sanskog kantona. Svoju funkciju Ustanova ostvaruje u sedmičnom Đačkom internatu u Bihaću. 8 (osam) Dječijih prostora u svim općinama Unsko-sanskog kantona i 14-(četnaest) starateljskih kuća u 7 (sedam) gradova Unsko-sanskog kantona.

IJ Ustanovi se zbrinjavaju djeca i omladina sa područja Unsko-sanskog kantona predškolskog, osnovnoškolskog i srednješkolskog uzrasta, djeca i omladina bez roditelja i djeca i omladina bez sigurnog oslonca u sopstvenoj porodici. O zbrinjavanju i odgoju djece i omladine se brine stručno i tehničko osoblje zaposleno u Ustanovi. Redovno praćenje, analiza i procjena kvaliteta usluga pružaju profesionalci i stručni radnici.

Monitoring rada ove ustanove provodi Direktor u saradnji sa stručnim saradnicima, starateljima i vaspitačima u skladu sa sistematizacijom rada i nadležnostima. Redoviti inspekcijski nadzor vrši Federalna i Kantonalna inspekcijska služba.

Podaci se prikupljaju putem Centara za socijalni rad, škola, zdravstvenih službi, roditelja, NVO-a itd i koriste se u svrhu planiranja sredstava za finansiranje centra, razvojnu politiku i unapređenje položaja djece. SPŽZ se finansira iz sredstava budžeta USK-a i donacija.

- **Obrazovni sektor**

- **Predškolsko obrazovanje**

U općini Sanski Most djeluje jedna ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje djccc, tj. ustanova Djcciji vrtić „Krajiška radost" Sanski Most. Ova ustanova djeluje sa relevantnim zakonskim okvirima po pitanju obrazovanja djccc predškolskog uzrasta (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju iz 1997. godine i dr.). USK, tj. osnivač ove ustanove, omogućava sredstva za djelovanje Vrtića, dok roditelji učestvuju u sufinansiranju usluga za djecu, tj plaćaju smještaj i ishranu djece u Vrtiću. Rad ustanove prate Pedagoški zavod i

UNICEF grant jc u ukupnom iznosu od 9.200.00 KM namijenjen za CSR s tim da jc u ovog iznosa 3.326,00 KM namjenjeno u\ nabavku aparata /a detekciju oštećenja sluha u okviru posebno usmjerenog projekta „Bezslušanja nema govora" koji implementira Općina Sanski Most. www.spsz.ba

Kantonalno ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK-a. Novi Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju nije usvojen na USK.

Prema podacima iz jula/srpnja 2009. godine, Dječiji vrtić „Krajiška radost“⁴ je pružao usluge za 182 djccc predškolskog uzrasta. Ova ustanova omogućava usluge i za troje (3) djece sa posebnim potrebama. Usluge se pružaju za djecu kroz različite usluge od jasličke (I godina) do starije grupe djece (do 6 godina). Prema podacima iz Vrtića, saradnja sa roditeljima je uspješna, a ostvaruje se kroz svakodnevne kontakte i opće roditeljske sastanke.

Po pitanju razmjene podataka o djeci korisnicima usluga. Vrtić ima obavezu izvještavanja prema nadležnom kantonalnom Ministarstvu, a prema Općini dostavlja podatke na bazi potraživanja općinskih službi i statističkog izvještaja.

• Osnovno obrazovanje

U općini Sanski Most djeluju osnovne škole a u skladu sa Zakon o osnovnom i općem srednjem odgoju i obrazovanju USK (SI. glasnik USK. br. 5/04) i Pedagoškim standardima. Ovim zakonom uređuju se principi osnovnog i općeg srednjeg odgoja i obrazovanja, obrazovanja odraslih i osnivanja i funkcioniranja osnovnih i općih srednjih škola u Unsko- sanskom kantonu. U općini Sanski Most djeluje sedam osnovnih škola koje imaju pripadajuće područne škole, a to su: OŠ „Prva sanska škola“. OŠ „5.Oktobar“. OŠ „Mahala“, OŠ „Skender Kulenović“, OŠ „Vrhpolje“, OŠ „Fajtovcr, OŠ „Hasan Kikić“. U općini Sanski Most je u toku uspostava novih upisnih školskih područja.

Zakon o osnovnom i općem srednjem odgoju i obrazovanju USK određuje da svako dijete ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti sudjelovanja u odgovarajućem odgoju i obrazovanju, bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi. Osnovno obrazovanje obavezno je za svu djecu. Period obaveznog školskog obrazovanja za djecu je od 6 do 15 godina starosti i u tom periodu svako dijete pohađa školu. Osnovna škola traje 9 godina od školske 2004/05. godine. Učenici/ce koji/e su započeli-le osnovnu školu u trajanju od 8 godina, završavaju istu po započetom nastavnom planu i programu.

Prema relevantnom zakonu, nadležno Ministarstvo, na inicijativu ili uz suglasnost roditelja i uz konsultaciju s drugim stručnim i nadležnim institucijama, može dozvoliti jednu godinu ranijeg ili odgođenog početka obaveznog obrazovanja, ukoliko je to u najboljem interesu učenika'ce.

Prema „Procjeni situacije u sferi dječije zaštite općini Sanski Most“, devetogodišnje školovanje je u školskoj 2008/2009. godini pohađalo 1. 674 učenika'ca, dok je osmogodišnje školovanje pohađalo 1.692 učenika'ca.

Škole imaju aktivna Vijeća učenika i Vijeća roditelja.

Sve škole imaju igrališta i dvorane osim OS „Vrhpolje“. Škole nemaju prilagođene pristupe za djecu i mlade sa invaliditetom te nisu opremljene adekvatnim nastavnim učilima, uključujući i opremljenost laboratorija i si., te nemaju uslovc za produženo dnevno zbrinjavanje za učcnike/ce. Pojedine škole pripremaju besplatne obroke za socijalno ugrožene kategorije učcnika'ca.

Nadležno ministarstvo USK-a pokriva troškove prevoza za učenike/ce koji/e žive na udaljenosti preko 5 km od škola.

Prema podacima iz ovih škola, većina nastavnika/ca je pohađala treninge u svrhu profesionalnog usavršavanja u posljednje dvije godine organizovanih od strane različitih instituta ili ministarstva obrazovanja i nevladinih organizacija, te pojedine škole raspoložu kadrom trenera za određene trening programe. Kao prioritetni tip treninga ovdje je iskazana potreba za edukacijom na temu inkluzije.

Važno je naglasiti da OŠ „Skender Kulenović“ provodi radionice za djecu sa posebnim potrebama, dok OŠ „Mahala“ omogućava logopedski tretman za ovu grupu djece. Prema informacijama iz ovih ustanova, nastavnici su djelomično obučeni za rad sa djecom sa posebnim potrebama.

Kao prioritetne potrebe, ove obrazovne ustanove su istakle sljedeće potrebe: opremanje škola, profesionalni razvoj, unapređenje metoda rada, unapređenje status djccc i poboljšanje saradnja sa roditeljima i zajednicom.

• Srednje obrazovanje

Na području općine Sanski Most djeluju tri srednje škole: „Gimnazija“, „Mješovita Srednja škola“ Sanski Most i Srednja Poljoprivredna škola „Sanus Futurum“. Škole djeluju u skladu sa Zakonom

o srednjoj školi USK-a (SI. novine USK. br. 5/04) i drugim relevantnim pravilnicima i zakonskim okvirima.

U školskoj 2008»2009. godine ove škole je pohađalo od I-IV razreda ukupno 1.180 učenika/ca. Djeca sa posebnim potrebama, tj. djeca ometena u psihofizičkom razvoju, nisu uključena u srednjoškolsko obrazovanje u općini Sanski Most. Nijedna od ove tri škole ne posjeduju elektronsku bazu podataka o učenicima-'cama već samo spiskove upisane djccc.

U sklopu Srednje poljoprivredne škole „Sanus Futurum" djeluje Internat za smještaj učenika'ca iz USK. kao i drugih općina iz BiH. Kapacitet ovog internata je za 72 učenika/ce. U 2008/2009. školskoj godini u internatu je bilo smješteno 52 učenika/ce (44m- 8ž). Svi učenici/ce su bili sa područja USK-a. dok je u internatu u prethodnim godina bilo i učenika-ca iz Kantona Sarajevo i Zeničko-dobojskog kantona, kao i iz Republike Srpske. Inače, određeni broj mladih osoba iz Sanskog Mosta završava škole u drugim susjednim općinama.

U srednjim školama ne djeluje mobilni tim za inkluzivnu nastavu niti je organizovano produženo dnevno zbrinjavanje za učenike/ce. Srednja poljoprivredna škola „Sanus Futurum" priprema besplatne obroke za učenike/ce u periodu održavanja ferijalne prakse.

U sklopu sve tri srednje škole postoje Vijeća učenika i Vijeća roditelja. U školama se odvijaju vannastavne aktivnosti. Niti jedna škola nema salu za tjelesni odgoj te uglavnom koriste gradsku sportsku dvoranu, dok Srednja poljoprivredna škola posjeduje školsko igralište.

Škole imaju obavezu izvještavanja prema nadležnom ministarstvu obzirom da je ovo ministarstvo preuzelo osnivačke obaveze prema školama i po potrebi prema općini. Interni monitoring i cvaluacija rada se vrši kroz rad nastavničkih vijeća i praćenje od strane pedagoga i direktora.

S obzirom da ni jedna škola nema posebne programe za djecu sa posebnim potrebama niti su nastavnici obučeni za rad sa djecom sa posebnim potrebama, ovdje je iskazana potreba za profesionalnim razvoje i edukacijama o primjeni novih metoda u radu sa djecom {sa naglaskom na rad sa djecu sa posebnim potrebama) i o konceptu „škole prijatelji djece". Kao prioriteti ovih obrazovnih ustanova je iskazano tehničko opremanje škola (kompjuterska i didaktička oprema) jer je posto jeća oprema zastarjela i nedov oljna.

❖ Zdravstveni sektor

U općini Sanski Most djeluju dvije zdravstvene ustanove, Dom zdravije i Opća bolnica, u kojima se pružaju zdravstvene usluge primarnog i sekundarnog nivoa. Zdravstvena zaštita djccc se provodi u Dječijem dispanzeru Doma zdravlje i na Odjelu pedijatrije Opće bolnice, gdje rade dva (2) specijalistička tima uz povremeni angažman ljekara opće prakse. Područne ambulante se nalaze na područjima: Donji Kamengrad, Palanka, Fajtovci, Vrhpoljc, Trnova. Stari Majdan i uskoro u Poljaku i Sasini. Ove dvije ustanove sprovode porodičnu medicinu u lokalnoj zajednici i okviru istih djeluje patronažna služba.

Zdravstvene ustanove u Sanskom Mostu se finansiraju iz Zavoda zdravstvenog osiguranja, malim dijelom iz budžeta Općine Sanski Most, putem donacija i naplatom usluga od neosiguranih lica. Zdravstvenu zaštitu djeca ostvaruju kroz preventivne preglede u dispanzeru (redovni i vanredni sistematski pregledi, vakcinacija). tretman i liječenje bolesne djccc (ambulantni ili hospitalni).

Zakon o zdravstvenoj zaštiti predviđa sistematski pregled djeteta pri upisu u osnovnu školu. Prilikom pregleda posebna pažnja se obraća na lokomotorni sistem, kako bi se uočili eventualni deformiteti. Također je značajan pregled oftalmologa, koji se u posljednjih nekoliko godina obavezno provodi. Prema ocjeni pedijatra pojedinačni slučajevi se upućuju psihologu, logopedu ili drugim specijalistima. U slučaju kada se utvrdi da dijete prema ocjeni pedijatra ili drugog specijaliste nije zrelo za školu, roditelj se uputi da o tome izvijesti školskog pedagoga.

Prema podacima Opće bolnice u Sanskom Most, do junalipnja 2009. godine broj liječene djece, korisnika/ca zdravstvene zaštite, je iznosilo 569 (predškolski uzrast 309, školski uzrast 260, te djece sa posebnim potrebama 25). Ove zdravstvene službe nemaju aktivne elektronske baze podataka o djeci korisnicima zdravstvene zaštite, već se evidencija vodi putem zdravstvenih kartona, tj. kartoteke.

Ove dvije ustanove sprovode porodičnu medicinu u lokalnoj zajednici i okviru istih djeluje patronažna služba. Zdravstvene ustanove imaju prilagođene pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom a Pedijatrijska služba je opremljena u skladu sa principom „prijatelji djccc". Ove zdravstvene ustanove

imaju fizički odvojene prostorije za pružanje usluga za djecu i raspolažu opremom za hlađenje, koja služi za transport i čuvanje medikamenata (npr. vakcina) kao i vozila za rad patronažne službe za terenski rad. Saradnja sa lokalnim institucijama se odvija samo u pojedinačnim spornim slučajevima, kada je to neophodno.

Po pitanju profesionalnog razvoja, pedijatric iz Opće bolnice u Sanskom Mostu i Doma zdravlja učestvuju na seminarima, kongresima i stručnim predavanjima iz oblasti pedijatrije, kao što je Ljetna pedijatrijska škola u Sarajevu, koja se održava svake godine. Istaknuta je potreba za edukacijama i profesionalnim razvojem iz oblasti kao što su prehrana i rani razvoj djeteta'.

Monitoring u radu ove ustanove se vrši putem brifinga sa inspektorima i kroz rad Upravnog vijeća. Podaci kojima raspolaže ova ustanova se koriste zbog praćenja zdravstvenog stanja korisnika, pripreme programa, izvještavanje prema višim nivoima, tj. prema: nadležnom Ministarstvu USK-a, Zavodu za javno zdravstvo i Zavodu zdravstvenog osiguranja.

U ovim ustanovama postoji potreba za obnovom tehničke opreme (računarska i medicinska) koja je neophodna za rad ovih ustanova.

❖ Sektor sigurnosti i pravosuđa

Na nivou općine Sanski Most postoji **Općinski sud i Sud za prekršaje** a koji djeluju u skladu sa relevantnim federalnim i kantonalnim zakonima. Na kantonalnom nivou je uposlen jedan tužilac za maloljetnike. U periodu sa junom/lipnjem 2009. godine zabilježeno je 5 slučajeva određivanja disciplinske mjere „pojačan nadzor roditelja, usvojitelja ili staratelja⁴¹ za maloljetnike.

Pravosudni organi saraduju sa policijskim stanicama/upravama, CSR i zdravstvenim ustanovama kada je utvrđeno zlostavljanje i nasilje nad ženama i djecom. Osnovni problem je pitanje smještaja žrtve nakon izricanja mjera po Zakonu o zaštiti nasilja u porodici.

Ove ustanove nemaju prilagođene pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom, kao niti aktivne el. baze podataka o djeci. Po pitanju profesionalnog razvoja, zaposlenici nisu pohađali određene edukacije u posljednje dvije godine. 2006. godine su prisustvovali edukaciji na temu „Maloljetnička delinkvencija" u organizaciji Centra za edukaciju sudija i tužitelja.

U općini Sanski Most djeluje Policijska uprava koja pokriva općine Sanski Most i Ključ kroz djelovanje Policijskih stanica. **Policijska stanica Sanski Most** djeluje u skladu sa kantonalnim Zakonom o policijskim službenicima USK-a te Zakonom o unutrašnjim poslovima USK-a i dr. relevantnim zakonima. Prioritetno pitanje pokriveno na terenu je pitanje zaštite ljudi i imovine. Prema podacima ove institucije, u istoj ne djeluje zaposlenog specijaliziran za dječiju zaštitu. Usluge dječije zaštite se provode u okviru cjelokupnog policijskog djelovanja uz primjenu važećih zakona.

Policijska ima mandat da stvori bezbjedno okruženje za građane ove općine, kao i da: provodi programe prevencije u zajednici, zakonske propise iz oblasti sigurnosti, te vrši usluge rane intervencije, procjene i registrovanja. upućivanja na druge relevantne institucije i saraduje sa istima u svakodnevnom radu. Policijska uprava provodi preventivne i edukativne programe u školama o štetnosti zloupotrebe droga, sigurnosti u saobraćaju kao i programe u svrhu promocije saradnje policije i lokalne zajednice kroz projekat „Partnerstvo sa zajednicom". Policijska stanica radi sa volonterima i civilnim društvom a za to su zaduženi vode teritorijalnih sektora. Ova Policijska stanica saraduje i sa CSR i zdravstvenim ustanovama.

Monitoring rada Policijske uprave se vrši putem izvještavanja i sastanaka prema nadređenim u skladu sa definisanim odgovornostima i sistematizacijom zaposlenih. Policijska uprava posjeduje službenu evidenciju te registruje podatke o djeci koja na neki način dođu u sukob sa zakonom i koriste iste za potrebe policije i drugih institucija za praćenje određenih pojava i izvještavanje.

Prema iskazanoj potrebi, u narednom periodu je potrebno obnoviti edukaciju na temu „Maloljetnička delinkvencija", intenzivirati rad svih policajaca/ki uz prethodnu obnovu treninga iz projekta „Partnerstvo sa zajednicom", te unaprijediti materijalno tehnička sredstva ove stanice uz naglasak na vozila.

❖ Nevladin sektor

- **Oblast dječije zaštite**

Na području općine Sanski Most postoje organizacije koje trenutno djeluju u sferi dječije zaštite a to su: NVO JMJAKOM", NVO ..AWO"- domovinska bašta-fondacija Sarajevo, Crveni križ. Centar „Fenix", UG Krajiška suza i dr.

Djelatnost nevladinog sektora je uglavnom humanitarnog karaktera i obavlja se dobrovoljnim radom Clanova/ica uz privremeno uključivanje volontera. Svojim aktivnostima (prikupljanje sredstava za donacije, sponzorske i humanitarne podrške, razne radionice i cdukacije) doprinosi poboljšanju uslova života djece u Sanskom Mostu.

Nevladine organizacije posjeduju podatke za korisnike svojih projekata. Podaci se prikupljaju od institucija, građana i drugih udruženja a koje po potrebi koristi lokalna zajednica, druge vladine i nevladine organizacije/institucije. Podaci se prikupljaju od građana zavisnosti od vrste projekta koji se implementiraju ili se pripremaju da bi se implementirali u zajednici. Niti jedna organizacija ne posjeduje elektronske baze podataka o djeci.

Sve organizacije redovno šalju svoje članove na dodatne cdukacije iz oblasti kojima se bave te provode različite programe, radionice, seminare, treninge, kurseve, humanitarne akcije itd..

Monitoring-'supcrvizija unutar ovih organizacija se vrši putem anketa, evaluacionih upitnika (nakon radionica), mišljenja korisnika i neformalnih razgovora sa korisnicima. Takođe i donator provodi monitoring i evaluaciju.

Kao prioritetne potrebe nevladinih organizacija istaknuta je potreba za: rješavanjem pitanja prostorija; potreba jačanja finansijske podrške i materijalnog jačanja (računarska oprema, kopir aparat i dr.); stručne cdukacije i profesionalni razvoj aktivista; unapređenje saradnje sa lokalnim institucijama i privatnim sektorom.

NVO „Dijakom" djeluje već deset godina kroz rad sa prosvjetnim radnicima, djecom, roditeljima i lokalnom zajednicom. Ova organizacija ima članove/ice u svih sedam osnovnih škola u Sanskom Mostu, te zavisno od aktivnosti, radi se zajedno sa članovima/cama "DIJAKOMA" iz Prijedora. Organizacija nema prostorije za rad, već djeluje u školama. Članovi/ice NVO ..DIJAKOM" su pohađali i držali različite seminare, kreativne radionice, cdukativne radionice na različite teme kao što su rješavanje konflikta, prava djece, medijacija itd..

NVC) „AWO" u Sanskom Mostu djeluje u dvije prostorije i provodi program podrške za djecu sa posebnim potrebama. U protekle dvije godine, ova organizacija je organ izo vala edukaciju na temu upoznavanja sa poremećajima u učenju i nedostatak pažnje uz hiperaktivnost

Centar „Fenix", uz socijalni paket za stare, bolesne i iznemogle (npr. rad Javne kuhinje), provodi i program za buduće roditelje. Ovaj program obuhvata sljedeće aktivnosti: savjetovanje žena i njihovih bračnih partnera u toku trudnoće, organiziranje kurseva pripreme trudnica za porod (grupni rad), postnatalna zaštita žena (kućne posjete nakon poroda, podrška i promoviranje dojenja - savjetovanje za dojilje), organiziranje grupa podrške: baby-grupe, dojenačke grupe, te organiziranje male biblioteke sa specifičnim temama za trudnice i majke .

Centar provodi edukaciju zdravstvenih radnika ..Psihosocijalno praćenje trudnoće, poroda i materinstva" uz glavne aktivnosti: organiziranje i sprovođenje seminara za babice i medicinske sestre, organiziranje i sprovođenje kongresa, simpozija za zdravstvene radnike u cilju unapređenja zdravstvene zaštite majke i djeteta, kao i organiziranje okruglih stolova, javnih tribina u cilju lobiranja.

Centar „Fenix" provodi programe humanitarna pomoć djeci slabog imovnog stanja: prehrambeni paketi, nabavka lijekova, jednokratna pomoć u novcu, nabavka školskih knjiga, oprema za bebe, garderoba, nabavka drva ili ostale materijalne i druge vrste pomoći. „Fenix" saraduje posebno sa Centrom za socijalni rad u skrbi zajedničkih korisnika/ca ili štićenika'ca Centra. Sa Općom bolnicom u Sanskom Mostu saraduju po pitanju npr. nabavke lijekova za određene majke ili djecu.

Crveni križ je humanitarna, dobrovoljna organizacija. Svoje humanitarne ciljeve i zadatke Crveni križ ostvaruje u oblasti zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne zaštite, zdravstvenog i humanitarnog odgoja i obrazovanja. U situacijama prirodnih i drugih nesreća, Crveni križ obavlja posebne zadatke, u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Djeca i mladi, tj. korisnici/ce ove organizacije su ujedno i članovi iste a broj varira od mjeseca do mjeseca. Kroz program socijalne podrške (podjele garderobe i hrane) omogućava se podrška djeci iz materijalno neobezbjedenih porodica. Povremeni korisnici usluga ove organizacije su djeca i mladi ovisnici opojnih sredstava. Crveni križ je implementirao preventivni programi o TBC i narkomaniji, te program kućne njege socijalne zaštite. Crveni križ ostvaruje saradnju sa Resurnim centrom. Općinom Sanski Most, profitnim sektorom. Prostorije za rad organizacije imaju prilagođene pristupe za osobe sa invaliditetom i nisu adekvatno opremljene za djelovanje. Pitanje korištenja prostorija je djelimično riješeno. U toku Dječije nedjelje, 05.10., aktivisti Crvenog križa su vršili podjelu promo-matcrijala o Pravima djeteta.

U općini Sanski Most djeluje i UG „**Krajiška suza**“ Sanski Most. Ova organizacija trenutno ne realizuju projekte u koje je uključena dječija populacija.

• **Oblast sporta³**

Prema podacima Sportskog saveza Sanski Most, na prostoru općine djeluju ukupno 32 kolektiva, 26 aktivnih i 6 u fazi osnivanja, kao i JP Gradska dvorana osnovana od strane Općine Sanski Most.

Pregled skraćenica: **NK** - nogometni klub, **ONK** - omladinski nogometni klub, **FK** - fudbalski klub, **OKK** - omladinski kafcrkaški klub, **BK** - boksreki klub, **ŠK** - športski klub, **STK** - stonoteniski klub, **KK** - karate klub, **KBS** - full contact, light contact, **TKW** - tackwondo, **JK** - Ju do, **DSR** - Ribolov, **KIK** - košarka u kolicima.

To su: NK J>odgnneč\ NK „Rudar Donji Kamengrad, NK „Radnički“ Zdcna, ONK „Sloboda“, NK „Trnova⁴⁴ Trnova, FK „Bosna“ Vrpolje, NK „Sana“ Pobježje, Općinski nogometni savez, OKK „Sana“, RK „Sana 7“. BK „Sana 95““, ŠK „Dr Dido“, Ronilački klub „Vir-Sana“, Body Building Klub „Fikrcet Hodžić“, Fitnes klub „Forma“, STK „Sanski Most“, KK „Jurije“. KBS „Sana 2004“, TKW „SEED⁸⁴“, JK „Sana“. DSR „Sana“, Konjički klub „Sana“, Udruženje pedagoga tjelesnog odgoja Sana, KIK „Sana“, Sportsko udruženje invalida općine Sanski Most, Lovačko društvo „Sana“, (Atletski klub „Sana“, Škola fudbala „Dijamant“, Ženski odbojkaški klub „Sana“, Ženski rukometni klub, NK „Polet“ Šchovci, NK „Čaplje“ Čaplje - u fazi osnivanja).

❖ **Oblast kulture**

Na području općine Sanski Most djeluju sljedeće organizacije i ustanove u oblasti kulture: JU Narodna biblioteka, JU „Kult media“* Kino „Sana“, KUD „Sanski biseri“, BZK „Preporod“. Amatersko pozorište „Teatar Art“ i plesni klub „Lorens“. KUD „Zdena“ i KUD „Stari Majdan“.

Dom mladih je registrovana organizacija ali trenutno nije u funkciji, tc je prostor neiskorišten.

❖ **Privatni sektor**

U općini Sanski Most djeluje nekoliko udruženja'saveza privrednika: Asocijacija privrednika Sanski Most, Zemljoradnička zadruga „Agrisan“, tc Savez lokalnih poljoprivrednika Sanski most.

Podrška privatnih poduzetnika u sferi dječije zaštite se ogleda u vidu sponzorstva ili donacija za djecu i njihove porodice u stanju socijalnoj potrebi. Privatni sektor, također, doprinosi i kroz sponzorstva za održavanje sportskih ili kulturnih manifestacija.

❖ **Mediji**

Na području općine Sanski Most postoje dvije medijske kuće a to su Nezavisna televizija NTV 101, tc Radio Sana.

Nezavisna televizija NTV 101 djeluje kao dio D.o.o. „Mediagraf“ Sanski Most. Emitovanje eksperimentalnog programa ove televizije počelo je u maju 1998. godine a u septembru iste godine počinje emitovanje redovnog programa. NTV 101 je 100% privatno vlasništvo. Osnovna oprema za

produkciju i emitovanje programa je profesionalna i ispunjava zahtjeve RAK-a (Regulatorne agencije za komunikacije).

Program je sadržajno raznovrstan i prepoznatljiv, te kao takav namjenjen je širem auditoriju, prilagođen zahtjevima i ukusima modernog TV gledaoca, kao što su: informativni program (svakodnevno informativna emisija VIJESTI), programi iz kulture, programi za mlade, program za djecu, sportski program, muzički program, dokumentarni, program, filmski program, talk show, emisije „in live“ itd. (izvor podataka www.ntvl01.tv)

J.P. Radio Sana, Sanski Most se nalazi na frekvenciji 103. 7 MHz. Signalom pokriva područje Sanskog Mosta, Ključa, Bosanskog Petrovca, Bosanske Krupe, Bihaća, Buzima, Cazina, Velike Kladuše, Prijedora, Banja Luke, Mrkonjić Grada. Neki od sadržaja: vijesti, muzika, kultura, sport, zanimljivosti, humanost, rad, nagrade, marketing, promocija, reklama itd..

JU „Kult Medta“ je Centar za informisanje o kulturi i sport mladih.

U općini Sanski Most djeluje i nekoliko internet portala: www.sanskimost.gov.ba, www.sanskimosi.com - www.sanski-most.info i m. j i-ru!m, te postoji i pisani medij, tj. bilten „Moja Sana“.

❖ **Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH“ (SPIS) u općini Sanski Most**

Izuzetno projekta Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u Bili: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskoj/opštinskoj nivou koji implementira IBIII. u općini Sanski Most je pokrenut je određeni broj projekata od strane različitih tehničkih partnera UNICEF-a koji se implementiraju u okviru SPIS Projekta Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u Bili“. U ovom dijelu dokumenta „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Sanski Most“ slijedi pregled pokrenutih aktivnosti od strane ostalih tehničkih partnera UNICEF-a u cilju unapređenja dječije zaštite i inkluzije djece u općini Sanski Most.

Projekat: „DevInfo baza podataka o dječijini indikatorima“³⁵

U okviru SPIS projekta, u periodu od oktobra/listopada 2009. godine do februara-veljače 2010. godine implementira se projekat/ aktivnost pod nazivom „**DevInfo baza podataka o dječijini indikatorima**“. Projekat se realizuje od strane NVO „**Svjetionik**“ u općinama Sanski Most i Novi Travnik, a od strane NVO „**Budimo aktivni**“ u općinama: Livno, Stolac, Novi grad Sarajevo.

Svrha/cilj pomenutog projekta je uspostavljanje DevInfo baze podataka o indikatorima koji oslikavaju stanja djeca u lokalnoj zajednici. Ciljne grupe projekta su općinski službenici, profesionalci iz institucija koje pružaju usluge djeci u oblastima socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovanja i prevencije rizičnih ponašanja, kao i predstavnici statističkih agencija (entitetska, državna).

Na općinskom nivou, potrebno je izgraditi mehanizme za prikupljanje podataka o dječijini indikatorima za unos u DevInfo bazu podataka kako bi vlasti donosile odluke o prioritetima na osnovu relevantnih podataka. Kako bi to postala redovna praksa, potrebno je donijeti odluku obavezujuću za sve koji rade sa djecom i za djecu, kao i za opštinsku administraciju.

Projekat: „Monitoring implementacije Konvencije o pravima djeteta“³⁴

U okviru SPIS projekta u općini Sanski Most, u periodu od maja/svibnja 2009. godine do septembra/rujan 2010. godine implementira se projekat „**Monitoring implementacije Konvencije o pravima djeteta**“ od strane NVO „**Zdravo da ste**“, a ciljne grupe su predstavnici civilnog društva, staratelji, djeca, roditelji i porodice naglaskom na marginalizovanu populaciju. Projekat je pokrenut sa ciljem prikupljanja podataka/pokazatelja o stanju u oblasti provođenja Konvencije o pravima djeteta. U okviru realizacije projekta došlo se do saznanja da je u narednom periodu potrebno raditi na određenim pitanjima od interesa za unapređenje dječije zaštite:

- Otvoriti mogućnost da što više djece se uključi u sportske, društvene, kulturne aktivnosti koje se odvijaju u sportskoj dvorani, tako da članarine budu minimalne i da bi na taj način bila otvorena vrata za sve one koji žele. Na taj način bi smanjili broj djece koja ulaze u kladionice koje su u blizini škola, kafiće, manje bi pušili i koristili opojna sredstva. • U Sanskom Mostu je djelovao Dom mladih koji je okupljao djecu i imao kvalitetne aktivnosti. Pokušati otvoriti ponovo tu kuću u kojoj bi mnoga djeca provodila svoje slobodno

UNICEF BIH UNICEF BiH

vrijeme uz stručni nadzor odraslih i na taj način umanjiti mogućnost lošeg korištenja slobodnog vremena.

- Poboljšati saradnju između lokalnih vlasti, institucija i nevladinih organizacija koje rade sa djecom.

Projekat: Integrirani centri ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje ¹

Projekat ranog rasta i razvoja se provodi u saradnji UNICEF-a Bili i multidisciplinarnih radne grupe imenovane ispred resornih ministarstava, a koja obuhvata članove različitog profila i oblasti djelovanja u okviru bitnih aspekata rasta i razvoja djece: zdravstvo, socijalna zaštita i obrazovanje. Sam projekat predstavlja dio većeg projekta - Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djeca u BiHTM, a u FBiH je predviđena implementacija u sljedećim gradovima: Novi Travnik, Sanski Most i Novi Grad Sarajevo.

Glavni cilj projekta je unapređenje sistema socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja djece 0-10 godina i njihovih roditelja te uključivanje u ovaj sistem grupa koje se nalaze izvan njega. Ovaj cilj nalazi uporište u naučnim saznanjima o značaju adekvatne brige, zaštite i odgojno-obrazovnog rada sa djecom ovog uzrasta, te njihovim roditeljima, za kasnije zdravlje, produktivnost, uspjeh u životu, društvenu uključenost i angažovanost ovih mladih naraštaja.

Ovaj cilj se treba postići kroz sljedeći paket usluga koji će pružati Integrirani centri ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje:

- Direktni edukativni rad s roditeljima u periodu prije začeća i porođaja (prije planirane trudnoće i u toku trudnoće),
- Podrška i edukacija roditelja za kompetentno i odgovorno roditeljstvo,
- Intervencija u ranom djetinjstvu (namijenjen djeci 0-3 godine koja zaostaju u razvoju),
- Predškolski odgoj i obrazovanje,
- Podrška porodici, upravljanje slučajevima i sistem praćenja (oblast socijalne zaštite).

Obavljeni su pregovori s Općinom Sanski Most. Općina je predložila NVO „Fenix“ kao moguću lokaciju za uspostavljanje Integriranog centra ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje jer je ista po svom djelokrugu rada (edukacija trudnica, majki djece do 1 godine, igraonica za djecu 0-3 godine) komplementarna sa uslugama koje će se pružati u Integriranom centru.

Ipak, odlučeno je da se otvaranje Centra malo odloži zbog teške finansijske situacije nastale zbog obaveza koju je Općina preuzela na sebe u okviru Štand by aranžmana MMF-a.

U budućnosti predstoje dalje aktivnosti na uspostavljanju Integriranog centra ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje.

Projekat: „Animiranje učešća djeca (PAK)⁴⁴

U okviru projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH“ (SPIS), u periodu od avgusta/kolovoza 2009. godine do februara-Veljača 2010. godine implementira se projekat „Animiranje učešća djeca (PAR)“ u ciljanim lokalnim zajednicama projekta. Pomenuli projekat se implementira u partnerstvu NVO-a „Naša djeca“ Sarajevo, „Svjetionik“ Prijedor i „Zdravo da ste“ Banja Luka i NVO „Budimo aktivni“, a u cilju analize situacije vezano za participaciju djece, te razvijanje i implementacija „Akcionih planova za (aktivnije) učešće djece i mladih o pitanjima koja se tiču dobrobiti djeca“.

U FBiH, NVO „Svjetionik“ djeluje u općini Sanski Most, NVO „Budimo aktivni“ djeluje u općinama: Livno i Novi Grad Sarajevo, dok NVO ^{Kfc}„Naša djeca“ iz Sarajeva djeluju u općinama Novi Travnik i Stolac. U projektne aktivnosti uključeno je u svakoj od općina u

JzvieStaj o urađenom u pilot općinama u FBiH u okviru komponente SPIS projekta koja se odnosi na uspostavljanje integriranih centara ranog dječijeg rasla i razvoja za djecu i roditelje*⁴ Institut za zdravstvenu zaštitu RS

kojima se implementira SPIS projekat: oko 40 djece koja rade u PAR grupama; 28 roditelja, profesionalaca i donosioca odluka: menadžment osnovnih škola; općinske vlasti; oko 100 djece koja su uključena u istraživanje o pitanjima koja se tiču djece u cilju socijalnog mapiranja općine; oko 400 djece iz lokalne zajednice uključeno je u implementaciju „Akcionog plana za (aktivnije) učešće djece i mladih o pitanjima koja se tiču dobrobiti djece“.

Učešće medija i lobiranje će doprinijeti promovisanju projekta i njegovih rezultata, kao i senzitivizaciji lokalne zajednice kada se radi o potrebama i određenim pitanjima djece. Medijska podrška i promocija lokalnih PAR grupa djece se vrši u direktnoj komunikaciji PAR koordinatora sa **Prime Coommunications**. Osim pomenutih aktivnosti, Prime Coommunications u periodu od avgusta 2009. godine do marta 2010. godine radi na promovisanju aktivnosti PAR grupa i obavještavanju o dobrim primjerima iz prakse. U općini Sanski Most, djeca su identifikovala sljedeće probleme i buduće ciljeve:

- Opremanje škola: uređenje (krečenje, nov namještaj - klupe, nabavka ormarića, izdvajanje jedne učionice za učenike na velikom odmoru, roletnc-zavjesc), izrada školskog lista, upoznavanje sa Pravilnikom o ocjenjivanju. Pravilnik o radu škole istaknut na vidno mjesto, ugradnja i nabavka video nadzora za školsko dvorište, uređenje igrališta.
- lokalna zajednica: ponovno pokretanje *Doma mladih*, organizacija humanitarnih akcija, posjeta staračkim domovima AWO i FENIX.

Projekat: „Podrška inkluzivnom okruženju u Bosni i Herecegovini“

U okviru SPIS projekta **Udruženje „Društvo ujedinjenih građanskih akcija - Duga“ Sarajevo** implementira projekat **„Podrška inkluzivnom okruženju u Bosni i Herecegovini“** u vremenskom periodu od maja'svibnja 2009. godine do decembra'prosinca 2010. godine. Projekat se implementira uz saglasnost relevantnih ministarstava obrazovanja FBiH i RS, prosvjetnih pedagoških zavoda, te predstavnika lokalne vlasti/ općina u kojima se isti realizuje.

Pomcnuti projekat ima za cilj pružanje stručnog znanja i tehničke podrške institucijama/ustanovama koje su zadužene za osiguravanje kvalitetnog inkluzivnog obrazovanja u odabranim zajednicama SPIS projekta u BiH.

Aktivnostima projekta se nastoji unaprijediti okruženje koje podstiče nediskriminaciju u obrazovanju BiH. Takvo okruženje treba biti usmjereno na dijete i obezbijediti osnovno obrazovanje svakom djetetu, a naročito djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama. U cilju ostvarenja pomenutog. od strane profesionalaca/k i održanje niz edukacija.

U okviru projekta u junu/lipnju 2009. godine, obukom je obuhvaćeno 100 uposlenika'ca službi javnih djelatnosti u lokalnim zajednicama. Obuka je imala za cilj podizanje svijesti o pravima djece na odgovarajuće obrazovanje, povećanje razumijevanja o mogućim pristupima prilikom osiguravanja ovih prava i unapređenje kvaliteta i objektivnosti dostupnih resursa i usluga.

Tokom septembra'rujna 2009. godine realizovana je obuka za 20 savjetnika'ca pedagoških zavoda BiH. a u cilju podstieanja pristupa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama kroz stvaranje spremnosti okruženja škole za saradnju koja podstiče učenje, savladavanje novih vještina i razmjenu informacija.

U cilju održivosti, kontinuiranog usvajanja novih znanja i kvalitetnog rada, kreiran je materijal za inkluzivno obrazovanje (prilozi sa edukacija, savjeti za nastavu u heterogenim odjeljenjima, dodatni materijal za čitanje), te isti distribuiran svim značajnim akterima (CD).

Za 200 osoba nastavnog kadra planirana je obuka na temu inkluzije. a do sada obuku je prošlo 203 učesnika'ce u 9 SPIS općina, s tim da je obuka u općini Laktaši planirana u decembru 2009. godine. U općini Sanski Most je obuhvaćeno 22 učesnika/ca, Novi Travnik 20 učesnika/ca, Livno 20 učesnik/ca. Stolac 32 učesnika'ca, Novi Grad Sarajevo 26 učesnika'ca.

Evaluacije programa obuke su ukazale na potrebu razvoja dodatnih obrazovnih paketa u odabranim zajednicama koje bi uključivali (podizanje stručnih kompetencija menadžmenta škola, roditelja, nastavnika predmetne nastave, programe razvoja matematičkih ideja i koncepata u radu sa djecom sa preprekama u učenju i učešću, programe razvoja jezičko - govornih strategija u radu a djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, strategije rada sa djecom izazovnog i ometajućeg ponašanja, nabavku osnovnog didaktičkog materijala, obrazovne pakete koji doprinose unapređenju razvoja škola i nastavnog procesa uopšte.

Do kraja avgusta/kolovoza 2010. godine završice se aktivnosti na pripremi knjige „Priče o inkluzivnom obrazovanju“, a ista će se distribuirati obrazovnim institucijama i nevladinim organizacijama. Knjiga je rađena u cilju dokumentovanja prakse inkluzivnog obrazovanja u Bili U okviru projektnih aktivnosti, značajno mjesto zauzima promocija projektnih rezultata.^w

Projekat: „Prevenција rizika od vatrenog oružja i planiranje sigurnijih zajednica“⁴⁴¹¹

Na području općine Sanski Most, u periodu od jula/srpnja 2009. godine do kraja decembra/prosinca 2009. godine realizovan ic projekat „Prevenција rizika od vatrenog oružja i planiranje sigurnijih zajednica“. Projekat je realizovan od strane nevladine organizacije Genesis Project iz Banje Luke uz podršku predstavnika lokalnih institucija sistema, a u sklopu šireg projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH“ (SPIS). Prilikom realizacije projekta korištena je metodologija participativnog akcionog istraživanja. Implementacijom projekta će se unaprijediti nivo participacije djece u procesu donošenja odluka u lokalnoj zajednici, u cilju promocije dječije sigurnosti i smanjenja rizika od oružja, kroz implementaciju „Akcionih planova za sigurnije zajednice“.

Cilj projekta je bio da se istraži aspekt sigurnosti djece i mladih u lokalnoj zajednici, te da se na osnovu dobijenih podataka predloži konkretna aktivnost koja će dovesti do povećanja nivoa sigurnosti u općini. U projektu je učestvovalo 20 djece iz osnovne škole „5. oktobar“, koordinatorica i 10 predstavnika lokalnih institucija (kao podrška). Ovaj kapacitet će biti moguće koristiti i u narednom periodu za druga istraživanja.

Uz pomoć podataka prikupljenih upitnikom, mapiranja lokalne zajednice i 8 istraživačkih sastanaka. 20 djece koja su aktivno učestvovala u realizaciji projekta su predložila da se u narednom periodu realizuju sljedeće aktivnosti:

a) organizacija školskih radionica za stariji uzrast djece:

- nenasilna komunikacija
- međuvršnjačko nasilje
- prevenција zloupotrebe vatrenog oružja
- komunikacija nastavnik - učenik i obratno
- komunikacija dijete - roditelj i obratno

b) organizacija školske sekcije za prevenciju međuvršnjačkog nasilja

- baza za buduće akcije u cilju prevencije međuvršnjačkog nasilja

c) video-nadzor osnovne škole i školskog dvorišta

- veliki problem za sigurnost djece i mladih u lokalnoj zajednici predstavljaju bolesti ovisnosti
- školsko dvorište predstavlja mjesto okupljanja osoba i gurpa sa rizičnim ponašanjem
- svakodnevno u školskom dvorištu djeca pronalaze šprice i flaše od alkohola
- angažovati opštinu i njene strukture kao i privatne preduzetnike u cilju realizacije predložene

akcije.

Projekat: „Mobilizacija i partnerstvo sa lokalnim novinarima i dopisnicima medija“

Udruženje J>ruMvo ujedinjenih građanskih akcija - Duga“. Sarajevo NVO GenesU Projeći

U okviru SPIS projekta se realizuje projekat „Mobilizacija i partnerstvo sa lokalnim novinarima i dopisnicima medija“ od strane **Prime Communications**. Projekat se realizuje u periodu od 1.06.2009. - 1.04.2010. godine sa ciljem da mediji imaju više informacija o aktivnostima projekta i razumiju pitanja inkluzije i dječije zaštite.

Ova je organizacija realizovala i projekat „Zid dječijih želja“ u okviru kojeg su djeca imala priliku iskazati svoje mišljenje kroz sistematičan pristup, promociju dječijih prava na širem planu. „Zid

dječijih želja" je postavljen u prostorijama Parlamenta Bili prilikom obilježavanja 20 godina od donošenja UN Konvencije o pravim djeteta.

Projekti: „Trening lokalnih novinara o pitanjima dječije zaštite" i „Komunikacijski trening"

U okviru SPIS projekta se realizuju projekti „Trening lokalnih novinara o pitanjima dječije zaštite" i „Komunikacijski trening" od strane organizacije **Medijske inicijative**. Projekti se realizuju u periodu od 1.09. - 31.12.2009. godine i usmjereni su ka lokalnim medijima i novinarima, kao i općinskim službenicima.

4.2. Identifikacija slabosti/nedostataka sistema dječije zaštite _____

U toku analize situacije u sferi dječije zaštite u općini Sanski Most a uz primjenu instrumenata HRBAP metodologije, omogućen je detaljan uvid u nedostatke koji onemogućuju kvalitetan kontinuitet usluga⁴¹ i nedostatke kapaciteta u odnosu na motivaciju, ovlasti i raspoložive resurse nosilaca dužnosti u sferi dječije zaštite. U nastavku slijedi pregled identifikovanih uzroka za nedostatke u kontinuitetu usluga i kapaciteta po pitanju usluga za deftnisane prioritetne socijalno isključene grupe djccc a u odnosu na:

• Motivisanost:

- nedovoljna briga društva o djeci,
- ne postojanje fondova za finansiranje socijalno ugroženih grupa,
- nedovoljnih materijalnih sredstava i zaposlenog stručnog kadra,
- nepovoljnog socio-ekonomskog okruženje,
- poremećenog sistema društvenih vrijednosti.
- neadekvatne među-sektoralne saradnje vladinih i nevladinih ustanova/organizacija.
- nepostojanje sistema edukacije i do-cdukacije profesionalnog kadra, aktivista nvo-a, roditelja, djece i lokalne zajednice,
- nedovoljno o znanje o savremenim metodama rada sa socijalno isključenim grupama djccc,
- nedovoljan broj edukativnih programa i primjene alternativnih metoda rada sa djecom i roditeljima,
- nedostatak baze podataka zbog praćenja rasprostranjenosti pojave socijalne isključenosti
- slabo praćenje problematike djece i mladih,
- nedostatak motivacije zbog neadekvatnog sistema nagrađivanja i pohvaljivanja,
- nizak stepen odgojnih znanja i vještina kod pojedinih roditelja.
- neadekvatne sankcije/ disciplinske mjere za roditelje i dr. aktere dječije zaštite koji ne izvršavaju svoje obaveze,
- nedostatak senzibiliziranosti za problematiku socijalne isključenosti djece i njihovih porodica u zajednici, kao i o sistemu dječije zaštite,

Kontinuitet usluga obuhvaća sljedeće usluge: prevenciju, ranu identifikaciju, procjenu i registraciju, njihovu intervenciju, upućivanje, odluka, profsne usluga, praćenje i mehanizmi zaštite.

- pasivnost roditelja da se uključe u procese odlučivanja i poduzimanja akcija u cilju promjene situacije,
- nedovoljni kapaciteti za rad sa djecom i mladima.
- nepostojanje Savjetovaništa.
- nepostojanje adekvatnog vrednovanja volonterizma u zajednici.
- neprihvatanje činjenica o djetetu od strane roditelja
- diskriminirajući odnos prema djeci i nedostatak vjere u sposobnosti djece sa razvojnim poteškoćama
- negativni uticaj medija i podložnost negativnim trendovima.

• Ovlasti:

- neadekvatna primjena zakonskih regulativa,
- sistem kontrole nije adekvatan,
- nisu osigurani izvori finansiranja,
- neadekvatno zakonom definisana inkluzija,
- nedovoljno finansijskih i ljudskih resursa,
- nije utvrđena odgovornost nosioca uloga.
- nepostojanje jedinstvene baze podataka.
- slaba međusobna saradnja,
- negiranje roditelja da postoji problem socio-patoloških pojava,
- neadekvatna infrastruktura za rad sa djecom i mladima,
- nedovoljna podrška lokalne zajednice,
- nedovoljan broj usko osposobljenih profesionalaca,
- nedostatak znanja i vještina za pristup isključenoj grupi djeca i njihovim porodicama.
- neinformisanost i nedovoljna upućenost roditelja u stanje njihove djece i u načine rada sa djecom kod kuće.
- predrasude.
- nezaposlenost mladih zbog loše ekonomske situacije.
- teška materijalna situacija koje svoj djeci nisu u mogućnosti da pruže zadovoljenje osnovnih životnih potreba.

• Resurse (ljudski i materijalni)

- nedostatak zaposlenog/angažovanog stručnog kadra,
- ograničene materijalne (finansijske mogućnosti, tehnička oprema i dr.) i prostorne mogućnosti,
- nepostojanje Savjetovališta za brak i porodicu. Dnevnog centra.
- neadekvatan rad Komisije za ocjenjivanje i razvrstavanje djeca sa posebnim potrebama,
- nepostojanje jedinstvene baze podataka,
- nepostojanje multidisciplinarnog mobilnog stručnog tima za pružanje pomoći djeci sa posebnim potrebama
- neadekvatna infrastruktura pristupi za ovu grupu u pojedinim javnim i nevladinim ustanovama (nepostojanje lifta/kosih prilaza u istima)
- nedovoljna educiranost profesionalaca po pitanju ove problematike.
- nedostatak adekvatno opremljenih prostorija za provođenje slobodnog vremena djece
- nedovoljna sredstva za nabavku didaktičkog materijala (škole, nvo-i i dr.)
- nepostojanje ustanova za liječenje, rehabilitaciju/resocijalizaciju maloljetnika po pitanju ove socio-patoloških pojava,
- nepostojanje Komisije za unapređenje dječije zaštite na lokalnom nivou. Više informacija vidjeti u

Aneksima 8 i 9.

5. AKCIONI PLAN SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE ZA 2010. 2011.

[5.1 Prioriteti za akciju]

Zasnovano na identifikovanim nedostacima u kontinuitetu usluga za socijalno isključene grupe djece, kao i nedostacima kapaciteta za djelovanje u oblasti dječije zaštite u općini Sanski Most utvrđeni su sljedeći prioriteti za dalju akciju:

Kratkoročno (2 godine):

- unaprijediti mješoviti sistem dječije zaštite baziran na medu-sektoralnosti i multidisciplinarnosti;
- finansiranje dječije zaštite na području općine Sanski Most;
- kontinuirano pružanje usluga rane detekcije sluha kod djece
- unaprijediti usluge socijalne i dječije zaštite kroz angažovanje neophodnog stručnog kadra i opremanje ustanova i organizacija:
- uspostaviti Komisiju za unapređenje dječije zaštite;
- kontinuirano ažurirati bazu podataka uspostavljenu kroz „Akcioni plan razvoja mehanizma monitoringa upisa u osnovne škole u općini Sanski Most (2009-2010)“
- adekvatno realizirati zakonom utvrđene odgovornosti nosioca dječije zaštite;
- jačanje informacionog sistema u sferi dječije zaštite kroz uspostave baza podataka zbog praćenja rasprostranjenosti pojava socijalne isključenosti;
- senzibilizirati zajednicu za pitanja vezana za dječiju zaštitu;
- unaprijediti sistem edukacije i do-edukacije (ne) profesionalnog kadra u svrhu spoznaje o savremenim i alternativnim metodama rada sa djecom i roditeljima i primjeni istih:
- medijski promovirati rad institucija i nevladinih organizacija u sferi dječije zaštite
- animiranje civilnog društva kroz radioničarsko-edukativne programe, javne tribine, kampanje, okrugle stolove i si;
- unaprijediti znanja i vještine roditelja uz podršku odgovornih službi i organizacija;
- jačanje rada Vijeća roditelja i Vijeća učenika;
- jačati nevladin sektor kao ključnog partnera:

Dugoročno (10 godina):

- razvoj mješovitog sistema dječije zaštite baziran na medu-sektoralnosti i multidisciplinarnosti;
- finansiranje dječije zaštite na području općine Sanski Most;
- uskladiti i unaprijediti primjenu zakonske regulative;
- dalji razvoj informacionog sistema u sferi dječije zaštite kroz uspostave baza podataka zbog praćenja rasprostranjenosti pojava socijalne isključenosti;
- senzibilizirati zajednicu o pitanjima vezanim za dječiju zaštitu;
- medijski promovirati rad institucija i nevladinih organizacija u sferi dječije zaštite;
- kontinuitet u edukaciji i do-edukaciji (ne) profesionalnog kadra
- uspostaviti i unaprijediti kapacitete i infrastrukturu za rad sa djecom, mlađima i roditeljima kao i za kvalitetno provođenje slobodnog vremena istih (Omladinski centar, Prihvatalište, Savjetovalište za mlade i dr.);
- animiranje civilnog društva kroz radioničarsko-edukativne programe, javne tribine, kampanje, okrugle stolove i si;
- uspostavili adekvatan sistem nagrađivanja, kao i primjene sankcija za neizvršavanje obaveza i dužnosti:
- uticati na unapređenje sistema vrijednosti unutar zajednice i porodice:
- unaprijediti znanja i vještine roditelja uz podršku odgovornih službi i organizacija;
- jačanje rada Vijeća roditelja i Vijeća učenika;
- promovirati volontizam u zajednici kroz različite inicijative i akcije djece i mladih
- jačati nevladin sektor kao ključnog partnera:
- osnažiti sistem monitoringa i evaluacije;
- otvaranje ustanova za liječenje, rehabilitaciju/resocijalizaciju maloljetnika po pitanju liječenja socio-patoloških pojava kod djece i mladih:
- unapređenje sistema kontrole i supervizije u ustanovama;
- unapređenje stepena senzibiliziranosti zajednice za ovu problematiku;
- unapređenje stepena informisanosti i educiranosti lokalne zajednice za probleme djece sa psihofizičkim smetnjama;

- unapređenje stepena aktivnog učešća roditelja u procesima odlučivanja i poduzimanja akcija u cilju unapređenja životnog standarda i statusa djece u društvu;
- Kontinuirano praćenje implementacije akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite uz reviziju istog za procijenjene potrebe u svrhu povećanja stepena ostvarivanja dječijih prava u lokanoj zajednici.

Potencijalni partneri za implementaciju aktivnosti koje će adekvatno odgovoriti na identifikovane prioritete: Općina Sanski Most, Centar za socijalni rad. Opća bolnica u Sanskom Mostu. Dom zdravlja. Dječiji vrtić „Krajiška radost“, osnovne i srednje škole. Policijska stanica Sanski Most, nevladine organizacije, mediji, volonteri, privatni sektor, vjerske institucije, porodice, djeca i dr.

5.2 Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite općine Sanski Most za 2010-2011. godinu

Planirane aktivnosti

2 Početak Odgovornost

4

1. RAZVOJ MREŽE DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOI

01.01.2010.

1.1 Kadrovsko i materijalno jačanje javnih ustanova CSR i drugih institucija koje djeluju u sferi dječije zaštite (Dječiji vrtić „Krajiška radost“, škole. Opća bolnica Sanski Most, Dom zdravlja. Policija i dr.)

Sredstva verifikacije/ indikatori **Izvori**
finansirana

- kadrovsko jačanje i opremanje javnih ustanova

1.1.1. Formiranje usluge Savjetovališta za djecu i mlade pri Centru za socijalni rad

01.01.2010. Općina. CSR. relevantna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori,

1.2 Jačanje NVO sektora koje djeluju u sferi dječije zaštite

01.01.2010. Općina. nevladine

organizacije, volonteri/stručni kadar, roditelji i djeca, javne ustanove.

nadležna

Općina, CSR, Dječiji vrtić „Krajiška radost“, Škole. Opća bolnica Sanski Most, Dom zdravlja. Policija. Sud i dr., nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO Projekta IBiH/UNICEF

OUO Projekta IRHI/UNICEF

kantonalna i FBiH ministarstva. donatori, lokalna zajednica, mediji, OUO

Projekt a IBiH/UNICEF

- promocija rezultata rada u lokalnoj zajednici

- promocija rezultata rada javnih ustanova u lokalnoj zajednici
- broj novih uposlenih stručnih kadrova
- Protokol o saradnji javnih ustanova i nevladinih organizacija za djelovanje u sferi dječije zaštite
- partnerski projekti u zajednici
- multidisciplinarni i među-sektoralni pristup u radu
- broj edukacija za stručni kadar
- Kontinuirana upotreba aparata za detekciju oštećenja sluha kod djece
- izvještaji o radu javnih ustanova

Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo-i donatori i dr.

- uspostava usluge Savjetovališta - jačanje kapaciteta Savjetovališta (materijalnih i kadrovskih)
- multidisciplinarnost u pristupu
- br. korisnika/ca
- izvještaji o radu

Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo-i, donatori i dr.

- jačanje postojećih i podrška formiranju novih udruženja za djelovanje u sferi dječije zaštite
- statut/rješenje o formiranju novih udruženja
- broj projekata
- br. edukativnih programa
- br. korisnika/ca
- izvještaji o radu
- foto/video/audio zapisi

Općina. nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, nevladine organizacije, javne ustanove i dr.

1.3 Podrška porodici u vršenju njene uloge u društvu	24	01.01.2010.	Općina. CSR. Dječiji vrtić „Krajiška radost“. Škole. Općinska bolnica Sanski Most, Dom zdravlja, Policija, Sud, Centar „FeniKS“ nvo-i. Vijeća roditelja i Vijeća učenika. volonteri, stručni kadar, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH ministarstva. lokalna zajednica, mediji, OUO Projekta IBI II/UNICEF	- rad stručnog mobilnog tima uspostavljenog u okviru posebno usmjerenog projekta (IBHI/UNICEF) • rad i jačanje Savjetovališta za djecu i mlade - broj edukativnih programa za roditelje i djecu - broj korisnika usluga • broj akcija u lokalnoj zajednici - aktivnosti Vijeća roditelja i Vijeća učenika i jačanje istih - aktivnosti u skladu sa poglavljem 4. i 5. - kontinuirane usluge savjetodavnog i stručnog rada - izvještaji i foto/video-zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo, donatori i dr.
1.4 Razvijanje i unapređenje volonterskog rada	24	01.01.2010.	Općina. CSR. Dječiji vrtić „Krajiška radost“. Škole. Općinska bolnica Sanski Most. Dom zdravlja. Policija, Centar „FeniKS“ nvo-i i dr.. Vijeća roditelja i Vijeća učenika. volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, lokalna zajednica, mediji, OUO Projekta IBI II/UNICEF	- promocija i afirmacija volonterizma u zajednici od strane aktera dječije zaštite u okviru svakodnevnih aktivnosti i programa podržanih iz različitih izvora - broj volontera uključenih u aktivnosti usmjerenih na smanjenje društvene uključenosti - broj realizovanih akcija - izvještaji i foto/video-zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo, donatori i dr.
1.5 Animiranje privatnog sektora	24	01.01.2010.	Privatni poduzetnici, lokalna zajednica. mediji. OUO Projekta IBI I/UNICEF	- sastanak sa predstavnicima privatnog sektora • broj individualnih donacija/sponzorstva/stipendija	Privatni sektor
1.6 Razvoj timskog rada u oblasti dječije zaštite	24	01.01.2010.	Općina. CSR, Dječiji vrtić „Krajiška radost“, škole. Općinska bolnica Sanski Most. Dom zdravlja. Policija, Sud, Centar „FeniKS“, nvo-i. Vijeća roditelja i Vijeća učenika, volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, lokalna zajednica, privatni sektor, mediji. OUO Projekta IBI II/UNICEF	• broj programa i inicijativa zasnovanih na multidisciplinarnosti i međusektoralnosti - broj sastanaka stručnih kolegija na nivou institucija/organizacija koje se bave dječijom zaštitom u svrhu jačanja timskog rada - broj realizovanih zajedničkih aktivnosti - medijsko praćenje - izvještaji i foto/video-zapisi	Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove, nvo, donatori i dr.

			<p>nvo-i, volonteri/stručni kadar, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, privatni sektor, mediji, OUO Projekta IBH1/UNICEF</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prikupljanje podataka iz različitih izvora u svrhu ažuriranja baze podataka uspostavljene u okviru Akcionog plana razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole u općini Sanski Most - ažuriranje SOTAC baze za djecu sa invaliditetom - prikupljanje podataka za ažuriranje DevInfo baze podataka - baza podataka o djeci sa poteškoćama u razvoju - br. djece i mladih - izvještaj i foto/video-zapisi 	<p>ustanove, nvo-i, donatori</p>
2.2. Uspostavljanje i ažuriranje jedinstvenih baza podataka	24	01.01.2010.	<p>Općina, CSR, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove i nvo-i volonteri/stručni kadar, mediji, OUO Projekta IBHI/UNICEF</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ažurirana baza podataka o upisu djece u osnovne škole uspostavljena u okviru projekta IBHI/UNICEF kroz Akcioni plan razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole općine Sanski Most (2009. - 2010.) - ažurirana SOTAC baza o osobama/djeci sa invaliditetom, • ažurirana DEV - info baza podataka - baza podataka o djeci ometenoj u psihofizičkom razvoju - br. postojećih i novouspostavljenih baza podataka - broj educiranih kadrova za upotrebu baza podataka • izvještaj 	<p>Općina, nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, javne ustanove i nvo-i. donatori</p>
3. FINANSIRANJE SISTEMA DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
3.1. Sredstva iz kantonalnog/federalnog budžeta za korisnike socijalne i dječije zaštite	24	01.01.2010.	<p>Relevantna kantonalna i federalna ministarstva; OUO Projekta IBH I/UNICEF</p>	<ul style="list-style-type: none"> - racionalno i zakonsko korištenje budžetskih sredstava - br. korisnika socijalne i dječije zaštite • br. projekata finansiranih od strane kantonalnih i federalnih ministarstava. - finansijski pregled 	<p>Nadležna kantonalna i FBiH ministarstva</p>
3.2. Sredstva iz općinskog budžeta	24	01.01.2010.	<p>Općina Sanski Most; OUO Projekta IBH/UNICEF</p>	<ul style="list-style-type: none"> - racionalno i zakonsko korištenje budžetskih sredstava - br. korisnika - br. projekata - finansijski pregled 	<p>Općina • budžet</p>
3.3. Sredstva od privatnog sektora	24	01.01.2010.	<p>Privatni sektor; OUO Projekta IBH/UNICEF</p>	<ul style="list-style-type: none"> • br. donacija - br. korisnika/ca pomoći 	<p>Privatni sektor</p>

C
D
3
.
S
o
o
*
V
S
2
O

S
P
.
SI
I
O
o
T
C
O
Q
J
o
.

- finansijski pregled

3.4. Sredstva od donatora	24	01.01.2010	Donatori; OUO Projekta IBHIAJNICEF	• br projekata - br korisnika'ca " tevjestaji o realiziranim sredstvima	Donatori
3.5. Samofnansiranje korisnika'ca	2 4		Roditelji staratelj i/usvojk>c i, srodnici; OUO Projekt a IBHIAJNICEF	i - podaci iz javnih ustanova, sportskih i kulturnih udruženja i dr. - nos sredstava za smještaj korisnika socijalne zakite u ustanove (dnevni centar, zavodi, ustanove za zbrinjavanje itd.) - iznos od Članarina (sportski klubovi i dr.)	Roditelji staratelj i/usvojioci

EM DJECIJE ZAŠTITE SA NAGLASKOM NA PRIORITETNE SOCIJALNO ISKLJUČENE

4. SOCIJALNO ISKLJUČENE I SISI GRUPE 01.01.2010.

- br. korisnika • br. roditelja i Marooca koji financiraju neki vid dječije zaštite

4.1. Djeca sa posebnim potrebama (djeca sa poteškoćama u razvoju, djeca sa poremećajem u ponašanju, nadarena djeca) Općina. CSR. Dječiji vrtić „Krajiška radost“, Škole. Opća bolnica Sanski Most, IX>m zdravlja. Centar za, Fcniks", nvo-i i dr.. Vijeća roditelja i Vijeća učenika. volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH ministarstva. lokalna zajednica, vjerske zajednice, privatni sektor, mediji, OUO Projekta IBHL/UNICEF	2 2 4	01.01.2010.	- kadrovsko i materijalno jačanje javnih ustanova i nvo - usluga Savjetovališta za djecu i mlade pri CSR - baza podataka o djeci sa poteškoćama u razvoju pri CSR - br. projekata - br. edukativnih programa za stručni kadar, roditelje i djecu - br. i stav korisnika/ca - stepen socijalizacije i integracije djece u društvo - stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staratelja - stepen među-sektoralne saradnje • primjena multidisciplinarnosti u radu ■ izvještaji o radu _____ Općina. nadležna	kantonalna i FBiH ministarstva. javne ustanove i nvo-i. donatori 4.2. Djeca iz materijalno neobezbjeđenih porodica	10.
---	-------------	-------------	--	--	-----

Općina. CSR. Dječiji vrtić „Krajiška radost”. Škole. Opća bolnica Sanski Most. Dom zdravlja. Policija. Centar „Feniks”, nvo-i i dr.. Vijeća roditelja i Vijeća učenika, volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, lokalna zajednica. vjerske zajednice, privatni sektor, mediji, OUO Projekta

IBHI/UNICEF

4.3. Prevencija socio - patoloških pojava u društvu (bolesti ovisnosti, nasilje nad'među djecom, maloljetnika delikvencija) Općina. CSR, Dječiji vrtić „Krajiška radost”. Škole. Opća bolnica Sanski Most, Dom zdravlja. Policija, Sud. Centar „Feniks”, nvo-i i dr.. Vijeća roditelja i Vijeća učenika, volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH ministarstva, lokalna

5.1. Informisnjc i promoviranje aktivnosti u sferi socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite (na lokalnom nivou i Sire putem medija)

Općina. radio/TV stanice. CSR, Dječiji vrtić „Krajiška radost”. Škole, Opća bolnica Sanski Most. Dom zdravlja. Policija. Sud. Centar „Feniks”, nvo-i i dr.. Vijeća roditelja i Vijeća učenika, volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i FBiH - medijsko praćenje (video i audio zapisi, dnevna Štampa, fotografije i dr.)

• stepen informira nos ti lokalne zajednice o pitanjima socijalne i dječije zaštite

2
4

01.01201
0.

- usluga Savjetovališta za djecu i mlade pri CSR
- uspostava baze podataka
- broj programa za unapređenje statusa porodica
- br. korisnika'ca
- br. projekata

zajcdnica. vjerske zajednice, privatni sektor, mediji. 0i:0 Projekt
a
IBHI/UNICEF
Usluga SavjetovaliSta z;i djccu i mlade pri CSR
- broj programa preventivnog i edukativnog karaktera (cdukacijc. okrugli

- br. edukativnih programa za stručni kadar, roditelje i djecu
• br. besplatnih aktivnosti na socijalizaciji i integraciji djccc i mladih
- br. stipendija
stepen uključenosti i informisanosti roditelja^staratelja
• stepen unapređenje usluga ranog rasta i razvoja kod djece
- stepen mcdu-scktoralnnc saradnjc stolovi, javne tribine, seminari, projekti, radionice i dr.) za stručni kadar, djecu i roditelje
- stepen unapređenje usluga ranog rasta i razvoja kod djece
- stepen medu-sektoralne suradnje
- uključivanje relevantnog stručnog kadra
- unapređenje sadržaja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece i mladih u lokalnoj zajednici
- broj besplatnih sadržaja a djecu i mlade

- izvještaji
Općina.
nadležn
a
kantonalna i FBiH
ministarstva.
javn
e
ustanove i nvo-i, donator i

- izvještaji
Općina,
nadležn
a
kantonalna i FBiH
ministarstva.
javn
e
ustanove i nvo-i. donatori

Mediji,
Općina, donatori

•3
O

01.01.2010.

52. Jačanje svijesti o problematici sa kojom se suočavaju socijalno isključene grupe djece

24

Općina. radioTV stanice.
CSR. Dječiji vrtić „Krajiška
radost“, Škole. Opća bolnica
Sanski Most, Dom zdravlja.
Policija. Sud. Centar

ministarstva. lokalna
zajednica, vjerske zajednice, privatni sektor. mediji, OUO
IBH17UNICF.F

Projekta

.
. F
e
n
i

vo-i i dr.. Vijeća roditelja i Vijeća učenika, volonteri, roditelji i djeca nadležna kantonalna i BIH ministarstva.
 lokalna zajednica, vjerske zajednice, privatni sektor, mediji, OUO
 Projekt
 a
 IBIRUNIC.F

Nadležna kantonalna ministarstva i Hill, Općina, mediji. javne institucije. NVO. donatori i dr.

Aneks 5.3 Izvori finansiranja dječije zaštite u općini Sanski Most

- medijsko praćenje (video zapisi, dnevna Štampa, fotografije i dr.)

PREGLED PLANIRANIH SREDSTAVA NAMIJENJENIH ZA FINANSIRANJE DJEČIJE ZAŠTITE NA PODRUČJU OPĆINE SANSKI MOST ZA 2010. - 2011.

R.b.	K . 2010.		2011.
	Planirano (KM)	Procjena (KM)	
1.	Finansiranje dječije zaštite iz općinskog budžeta⁴¹	1.606.300,00	1.440.300,00
1.1 Grantovi javnim predu/ećima i ustanovama			
1.1.1	Centar za socijalni rad	260.000.00	260.000.00
1.1.2	Jednokratne pomoći po Cl. 20 Zakona o socijalnoj zaštiti	15.000.00	15.000.00

- povećan Mepen osvješćenosti i podrške lokalne zajednice po pitanju dječije zaštite
- br. održanih okroglih stolova, javnih tribina
- br. učesnika
- br. pokrenutih inicijativa
- izrada Štampanih brošura, publikacija, biltena, into-vodiča, pamflet. plakata
- izvještaji i foto/vidco zapisi

1.1.3	Preventiva protiv drogu	30.000.00	30.000.00
1.1.4	Pomoć porodiljama	45.000,00	45.000,00
1.1.5	Radio ..Sana"	150.000.00	150.000,00
1.1.6	Narodna biblioteka	136.000.00	136.000.00
1.1.7	Sportska dvorana	80.000,00	80.000.00
1.1.8	Ustanova za mlade - KULT MEDIA	133.700.00	133.700.00
1.2 Grantovi pojedincima			
1.2.1	Isplata stipendija	70.000.00	70.000.00
1.2.2	Sulinansiranje projekta izgradnje biciklističkih i pješačkih staza	15.000,00	
1.3 Grantovi neprofitnim organizacijama			
1.3.1	Sportski savez	130.000.00	130.000.00
1.3.2	NK ..Podgrmcč"	50.000.00	50.000.00
1.3.3	Podrška građanskim inicijativama i NVO	40.000,00	40.000.00
1.3.4	Udruženje paraplegičara	6.000,00	6.000.00
1.3.5	Udruženje hroničnih bubrežnih bolesnika S.Most	6.000.00	6.000.00
1.3.3	Humanitarna udruženja i organizacije (Crveni križ, Merhamet, Javna kuhinja ..Fénix")	18.700.00	18.700.00
1.3.4	Podrška LAG projektu	15.000,00	15.000,00
1.4 Grant Mjesnim zajednicama			

2.	Finansiranje dječije zaštite iz kantonalnoj budžeta	9.648.876,00	9.670.876,00
2.1.	Izdavanja za oblike socijalno zaštite djccc/korisnika (Aneks 5.3.1) ^m	288.000,00	310.000,00
2.2.	Izdavanje za obrazovanje ^{1"}	8.881.587,00	8.881.587,00
2.3.	Izdavanje za zdravstvenu zaštitu ^{4*}	479.289,00	479.289,00
3.	Finansiranje socijalne dječije zaštite iz budžeta FBiH (Aneks 5.3.1.)	160.000,00	175.000,00
4.	Donator>ka sredstva	10.000,00	10.000,00
Ukupno:		11.425.176,00	11.296.176,00

NAPOMENA: Osim gore navedenih nivoa finansiranja sistema dječije zaštite, postoje lična/starateljska izdvajanja za: participaciju u troškovima zdravstvene zaštite, troškovi obrazovanja, smještaj djece/korisnika u ustanove socijalne zaštite i dr.

Izvor podataka: Centar za socijalni rad Sanski Most

U toku izrade Akcionog plana, korišteni su podaci iz 2009. Godine iz Buzeta USK-a vezano za finansiranje obrazovanja, iz razloga Sto Nacrt Budžeta USK za 2010. godinu nije bio donesen.

Izvor podataka: Opća bolnica u Sanskom Mostu. Izdvajanja se odnose na. primarnu zdravstvenu zaštitu, specijalbličko-konsultativnu (ambulance) i sekundarnu zdravstvenu zaštitu (pedijatrijski odjel) na području općine Sanski Most za 2010;

Na osnovu člana 6.stav 2. Zakona o javnim preduzećima («Službeni glasnik Općine Sanski Most», broj 4/05 i 81/08) i člana 24. Statuta općine Sanski Most («Službeni glasnik Općine Sanski Most», broj: 4/08. 5/08 i 5/09) Općinsko vijeće Sanski Most na 16. sjednici Općinskog vijeća održanoj dana 28.01.2010. godine donosi:

ODLUKU

o davanju saglasnosti na Program rada za 2010.godinu JP „Gradska dvorana" d.o.o. Sanski Most

Općinsko vijeće Sanski Most daje saglasnost na Program rada za 2010.godinu Javnog preduzeća „Gradska dvorana"⁴⁴ d.o.o. Sanski Most, s tim da preduzeće uskladi finansijski dio Programa rada sa Budžetom općine Sanski Most za 2010. godinu.

II

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Općine Sanski Most.

Broj:07-02-319/10 Datum:
29. 01. 2010.god.

Predsjedavajući Općinskog vijeća
Drago Praštalo

Na osnovu člana 38. Zakona o upravnom postupku (Sl.novine FBill 2/98) Općinska Služba za geodetske i imovinsko-pravne poslove podnijela je Općinskom Vijeću općine Sanski Most. na usvajanje referat iz imovinsko-pravnih odnosa a Općinsko vijeće na 16-oj sjednici održanoj dana: 28.01.2010.godinc.donijelo je:

ODLUKU O USVAJANJU REFERATA IZ IMOVINSKO PRAVNIH ODNOSA

Član 1.

Općinska Služba za geodetske i imovinsko-pravne poslove, na osnovu provedenog upravnog postupka, a u skladu sa Zakonom, predložila je Općinskom vijeću općine S. Most da dole navedene imovinsko pravne odnose rješi na slijedeći način, a Općinsko vijeće je na 16.-oj sjednici održanoj dana: 28.01.2010.godinc. usvojilo prijedlog službe:

1. U korist graditelja Kuburaš /Vahida" Huse iz Sanskog Mosta Hamzibegova bb. utvrđuje se pravo vlasništva na gradskom građevinskom zemljištu upisanom u ZKU 618 KO Sanski Most III. označenom kao parcela broj: 862/3 "Šavrljuga" dvorište u površini od 184 m², stambena zgrada 1 u površini od 72 m², i pomoćna zgrada 2 u površini od 32 m², upisana s pravom raspolaganja u korist: Općine Sanski Most sa dijelom 1/1 I Kalić /Ibrahima-' Refika s privremenim pravom korištenja zemljišta, sa dijelom 1/1 I Kuburaš /Vahida/ Huse sa pravom vlasništva na objektu sa dijelom 1/1.

PRAVO VLASNIŠTVA se utvrđuje na dijelu zemljišta koje ima oblik i površinu utvrđenu prema UTU br. 369/09 od 16.11.2009.godine.

Na predmetnom zemljištu Kuburaš /Vahida/ Huse sa svojom porodicom je sagradio porodičnu-stambenu zgradu, bcz prava korištenja zemljišta radi građenja, sa članom 61. novog Zakona o građevinskom zemljištu regulisano je da će Općinsko vijeće utvrditi pravo vlasništva u korist graditelja ako se utvrdi da se naknadno može izdati odobrenje za građenje po odredbama Zakona o prostornom uređenju. uz obaveznu plaćanja naknade za dodjeljeno građevinsko zemljište i naknade za uređenje građevinskog zemljišta.

Utvrđivanje prava vlasništva se vrši uz naknadu propisanu Odlukama Općinskog vijeća.

Navedena građevinska parcela se nalazi u ulici Hamzibegova.

2. Kćer /Scfca/ Hatmini iz Sanskog Mosta. Alagića polje broj: 101/c, u svrhu kompletiranja građevinske parcele dodjeljuje se gradsko građevinsko neizgrađeno zemljište označeno kao KČ broj: 1799/2 zv "Piskulja" njiva 3 klase u površini od 52 m². upisana u PL 756 KO Sanski Most, kao DS korisnik: Općina Sanski Most sa dijelom 1/1.

Dodjela se vrši prema UTU broj: 208/09 od 24.08.2009.godinc.

Dodjela se vrši uz naknadu utvrđenu od strane Komisije za procjenu nekretnina

Navedena građevinska parcela se nalazi u naselju Alagića polje.

3. DOO "ILMA" Bihac, poslovnica Sanski Most. u svrhu kompletiranja građevinske parcele dodjeljuje se gradsko građevinsko neizgrađeno zemljište označeno kao parcela broj: 756/1 zv "Bulevar 7 Korpusa" ulica u površini od 978 m², upisana u ZKU 424 KO Sanski Most I, upisano kao dobro u opštoj upotrebi -PUTEVI sa dijelom 1/1 i parcela broj: 758/2 zv "Bulevar 7 Korpusa" dvorište u površini od 90 m². upisana u ZKU 423 KO Sanski Most I, sa pravom raspolaganja u korist općine Sanski Most, sa dijelom 1/1.

a na ime naknade za dodjeljeno gradsko građevinsko zemljište preuzima se iz posjeda DOO "ILMA" Bihać, poslovnica Sanski Most, nekretnine označene kao parcela broj: 778/6 z* "ulica 7 Korpusa" nekategorisani put .u površini od 608 m², upisana u ZKU 1565 KO Sanski Most I, u korist :DOO "ILMA" i DOO "ELHANA", sa dijelom 1/2, i dio parcele broj: 779/1 zv "Mulalička" ulica u površini od 424 m², upisana u ZKU 1566 KO Sanski Most I. upisano u korist DOO "DLMA" sa dijelom 212^3054 .DOO "ELHANA" sa dijelom 212/3054 i Općina Sanski Most s pravom raspolaganja sa dijelom 2630/3054.

Naknadu utvrđenu od strane Komisije za procjenu nekretnina, na ime razlike u površini od 36 m². DO "ILMA" i DOO "ELHANA" će isplati Općini Sanski Most. Dodjela-preu/imanje se vrši prema Planu parcelacije broj: 01/10 od 05.01.2010. godinc. Navedena građevinska parcela se nalazi u Željezničkom naselju .

4. Kurbcgović /Fuada/ Davoru iz Sanskog Mosta, Željeznička broj: 18/A, u svrhu kompletiranja građevinske parcele dodjeljuje se gradsko građevinsko neizgrađeno zemljište označeno kao parcela broj: 757/2 zv "Kod željeznička stanice" pašnjak 1 klase u površini od 370 m², upisana u ZKU 820 KO Sanski Most I . upisano s pravom raspolaganja u korist Općine Sanski Most, sa dijelom 270/1815 i I parcela broj: 2051/3 zv "ulica Željeznička" u površini od 65 m², upisana u ZKU 1567 KO Sanski Most I . s pravom raspolaganja u korist Općine Sanski Most sa dijelom 1495/1518,

a na ime naknade za dodjeljeno gradsko građevinsko zemljište preuzima se iz posjeda Kurbcgović /Fuada/ Davora, nekretnine označene kao parcela broj: 757/3 zv kod Željezničke stanice" pašnjak 1 klase u površini od 37 m², upisana u ZKU 820 KO Sanski Most I. upisano u korist :Kurbcgović /Sefca/ Suad , sa dijelom 773/1815 i Kurbcgović /Fuada/ Davor, sa dijelom 772/1815.

Naknadu utvrđenu od strane Komisije za procjenu nekretnina, na ime razlike u površini od 398 m², Kurbcgović /Fuada- Davor. će isplati Općini Sanski Most. Dodjela-prcu/imanje se vrši prema UTU broj: 94/09 od 13.05.2009. godine. Navedena građevinska parcela se nalazi u Željezničkom naselju .

5. Kurbcgović /Fuada»' Davoni iz Sanskog Mosta, Željeznička broj: 18/A. u svrhu kompletiranja građevinske parcele dodjeljuje se gradsko građevinsko neizgrađeno zemljište označeno kao parcela broj: 758/3 zv "Bulevar 7 Korpusa" dvorište u površini od 121 m², upisana u ZKU 1565 KO Sanski Most I . upisano kao suvlasništvo u korist: DOO "ILMA" i DOO "ELHANA" vsa po 1/2 dijela, a na ime naknade za dodjeljeno gradsko građevinsko zemljište preuzima se iz posjeda Kurbcgović /Fuada/ Davora, nekretnine označene kao parcela broj: 757/4 zv " kod Željezničke stanice" pašnjak 1 klase u površini od 45 m². upisana u ZKU 820 KO Sanski Most I. upisano u korist :Kurbcgović /Sefca' Suad , sa dijelom 773/1815 i Kurbcgović /Fuada/ Davor, sa dijelom 772/1815.

DOO "ILMA" i DOO "ELHANA" ne traži naknadu od Općine Sanski Most na ime razlike u površini. (87 m²) Jer je istu primila od Kurbcgović /Fuada/ Davora. Dodjela-preuzimanje se vrši prema UTU broj: 94/09 od 13.05.2009. godine. Navedena građevinska parcela se nalazi u Željezničkom naselju .

ć.Preuzima se iz posjeda ranijeg vlasnika ostalo građevinsko neizgrađeno zemljište, u svrhu izgradnje

Šehidskog mezarja u Vrhpolju,označeno kao: -parcela broj:862/2,zv."Svetinja * njiva 4 klase u površini od 385 m2. -parcela broj:863/2,zv.*Svetinja" njiva 4 klase u površini od 126 m2, -parcela broj:864/2,zv."Svetinja" njiva 4 klase u površini od 191 m2, -parcela broj:865/2,zv.~Svetinja" njiva 4 klase u površini od 173 m2,do sada upisane u ZKU broj:107,KO V'rhpoljc.kao svojina:Dubica (Muharema) Senad.sa dijelom 1/1, a na ime naknade za preuzete nekretnine Dubica (Muharema) Scnadu .dodjeljuje sc gradsko građevinsko neizgrađeno zemljište označeno kao KČ 1790/8 zv "Bara" njiva 2 klase u površini od 417 m2.upisana u PL 756 KO Sanski MosLs pravom raspolaganja u korist Općine Sanski Most.

7.U Rješenju Općinskog vijeća broj:UP-1 -06-31-1-2167-23/03 od 15.09.2006.godinc,

ispravljaju se slijedeće greške;

-u tački 1.dispozitiva navedenog rješenja greškom je upisana površina od 3061 m2,

a treba da stoji 3001 m2, -u tački 2.dispozitiva umjesto iznosa od 50.501,50 KM, treba da stoji iznos od 49.811,50 KM, -u tački 3.dispozitiva umjesto iznosa od 5.050.15 KM ,treba da stoji iznos 4.981,15 KM,a iznos koji

se odnosi na preostalu naknadu »umjesto 45.451.35 KM. treba da stoji iznos od 44.830,35 KM.

-u obrazloženju tačke 2.navedenog rješenja umjesto (3061 m2 x 11,50 KM po lm2=35.201.50- za zemljište) treba da stoji (3001 m2 x 11,50 po lm2=34.511,50 KM-za zemljište). Ova ispravka ima pravno dejstvo od dana od kojeg pravno dejstvo ima rješenje koje se ispravlja ovim Zaključkom.

Član 2.

Na osnovu ove Odluke Općinska služba za geodetske i imovinsko-pravne poslove sačinit će posebna rješenja po svakoj tački člana Love Odluke.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Općine Sanski Most.

Broj:07-02-317/10

Datum,29.01.20

10.godinc

PREDSJKDAVAJUĆI OPĆINSKOG
VIJEĆA PRAŠTALO DRAGO

Na osnovu i člana 54. Zakona o prostornom uređenju IJSK ("Službeni glasnik USK", broj: 9/02,4/04), člana 6. Uputstva o formiranju Komisije za davanje stručne ocjene u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti ("Službeni glasnik USK", broj: 5/05) i člana 24. Statuta općine Sanski Most ("Službeni glasnik općine Sanski Most", broj: 4'08. 5/08. 5/09) Općinsko vijeće na 16. sjednici održanoj dana 28.01.2010. godine, donosi

RJEŠENJE

o imenovanju članova Komisije za davanje stručne ocjene u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti

I

U Komisiju se imenuju:

1. Nalić Scmira, dipl. ing. arh. predsjednik,
2. Hromalić Zlata, dipl. ing. arh. član
3. Gvoždard Ermin, dipl. ing. grad. član
4. Kamber Hajnidin, dipl. ing. maš, član
5. Bišćević Senad, dipl. pravnik, član

II

Način rada Komisije utvrđen Odlukom o formiranju i načinu rada Komisije za lokacije, te utvrđivanju visine i načinu naplate naknade za rad u ovoj Komisiji ("Službeni glasnik općine Sanski Most broj:1/05)

III

Ovim rješenjem stavlja se van snage Rješenje Općinskog vijeća broj: 07-05-3-611/08 IKI 13.03.2008. godine.

IV

Ovo Rješenje stupa na snagu osmog dana nakon objavljivanja u "Službenom glasniku općine Sanski Most".

Broj :07-05-3-318/10
Datum: 29.01.2010. godine

Predsjednik Općinskog vijeća
Praštalo Drago

BOSNA I HERCEGOVINA FEDERACIJA
BOSNE I HERCEGOVINA
UNSKO-SANSKI KANTON OPĆINA
SANSKI MOST OPĆINSKO VIJEĆE

Broj: UP-1-06-31-1-2167-23/03

Datum: 29.01.2010. godine

Na osnovu člana 217. Zakona o upravnom postupku ("Sl.novine FBiH", br. 2/98 i 48/99) i člana 125. Poslovnika o radu Općinskog vijeća (Sl.glasnik općine Sanski Most broj.3/06) Općinsko vijeće na 16. sjednici održanoj dana 28.01.2010.donijelo je:

ZAKLJUČAK o
ispravci Rješenja

1. U Rješenju Općinskog vijeća br. UP-1-06-31-1-2167-23/03 od 15.09.2006.godine ispravljaju se slijedeće greške:
 - u tački 1. dispozitiva navedenog rješenja greškom je upisana površina od 3061 m², a treba da stoji 3001m²,
 - u tački 2. dispozitiva umjesto iznosa od od 50.501.50 KM treba da stoji iznos od 49.811,50 KM ,
 - u tački 3. rješenja umjesto iznosa od 5.050,15 KM treba da stoji iznos od 4981,15 KM, a umjesto iznosa od 45.451,35 KM koji se odnosi na preostalu naknadu, treba da stoji iznos od 44.830,35 KM.
 - U obrazloženju tačke 2.navedenog rješenja umjesto (3061m²x1 K50KM po 1m²=35.201,50 KM-za zemljište) treba da stoji* (3001m²x1 1,50 po 1 m²=34.511,50 KM-za zemljište)
2. Ova ispravka ima pravno dejstvo od dana od kojeg pravno dejstvo ima Rješenje koje se ispravlja ovim Zaključkom.

Obrazloženje

Općinsko vijeće na 24-oj sjednici održanoj dana 4.09.2006.godine donijelo je rješenje br.UP-1 -06-31-1-2167-23/03 od 15.09.2006.godine o dodjeli gradskog, građevinskog, neizgrađenog zemljišta na lokalitetu "Sejkovača" d.o.o/"CAR AUTO" Sanski Most, zastupano po direktoru Baltić Idrizu.

Kako je naknadno ustanovljeno da je prilikom izrade rješenja pogrešno upisana površina zemljišta koje se dodjeljuje, a što je prouzrokovalo i pogrešno utvrđenu visinu naknade za dodjeljeno zemljište. Općinska služba za geodetske i imovinsko - pravne poslove predlaže Općinskom vijeću da usvoji Zaključak kojim se navedena greška ispravlja.

U rješenju je napravljena navedena greška, pa ju je. u smislu člana 217. Zakona o upravnom postupku trebalo ispraviti, s pravnim dejstvom od dana od koga proizvodi pravno dejstvo rješenje koje se ispravlja.

POIJKI 0 PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ovog Zaključka ne može se izjaviti žalba ali se može pokrenuti upravni spor kod Kantonalnog suda u Bihaću u roku od 30 dana od dana dostavljanja ovog Zaključka.

Dostaviti:

1. d.o.o/"CAR AUTO"
Šejkovača bb., Sanski Most
2. Općinskom pravobranilaštvu
3. Katastru općine Sanski Most
4. Općinskoj Službi za finansije
5. Spis
6. a/a
5
t

5. ODNOSI S JAVNOŠĆU

Izvor podataka. Nacrt budžeta Općine Sanski Most za 2010. godinu

**PREDSJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA**

PRAŠ TALO DRAGO